

Biblioteca Universitaria
GRANADA
Señal A
Edic. 3
Tabla 418

418

No. 1
24-138

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

1
4-138

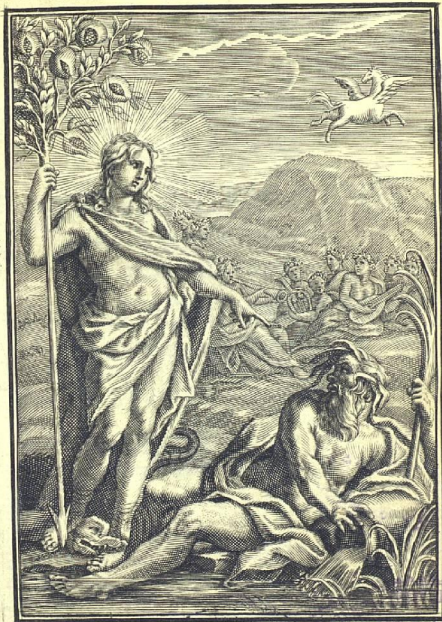
418

1
24-138

Biblioteca Universitaria
 GRANADA
 Sala A
 Estante 3
 Tabla
418

27v-7-11

Jacobus de lepo In. Hieronymus Vincent sculp.

R. 2740 D. B.

P. THOMÆ
S T R O Z Æ
NEAPOLITANI
E Soc. JESU

POËMATA VARIA.

SERENISSIMO PRINCIPI

JO: GASTONI MEDICEO

Magni Hetruriæ Ducis Filio.

Collegij Granatenis Societatis Jesu.

NEAPOLI 1689. Ex nova Officina
Dom. Ant. Parrino, & Michaelis Aloysii Mutii.

SVPERIORVM PERMISSV.

H. V.

SERENISSIMO PRINCIPI
IOANNI GASTONI
MEDICEO

Magni Hetruriæ Ducis Filio .

*G*stupuit Terrarum Orbis, GA-
STO Princeps Serenissime, quum
Galilæus, nova tubi machinà,
Mortalium oculis Cœlum propius ad-

movit. Par Italiam omnem invadit
stupor, cum fama index Hetruscam Au-
lam eminens contemplandam explicat. Idem
quippe utrobique spectaculum: Medicea
nimirum sydera, quæ splendido veluti sa-
tellitio Jovem suum ambiunt; aded ut vel
Cælum terris, vel terras Cælo transcrip-
tas autumet. Et verò si numerum spe-
ctes; quatuor utrumque Jovem stipant
lumina: si Sedem, suggestumque; ut illa
altiori in sphaera, hæc Italiae in culmine:
si majestatem; Illis natura, his regnum
non natura duntaxat, sed virtus detu-
lit. Par utrisque nitor, paria in homi-
nes beneficia, par omnium cultus, & ad-
miratio. Fuerit hætenus fabula, ma-
gnas

gnas Heroum animas in stellas verti;
credet Orbis vel sydera in Mediceos
Principes, vel Principes in Medicea sy-
dera transiisse. Equidem ut felicem hunc
Italiae horoscopon venerabundus suspi-
cio; ita Te mihi in primis contemplan-
dum proposui, Casto; vel quod tantulæ
in ætate tantum virtutis robur admi-
rationem magis excitet; vel quod ex in-
genii tui luce, propitium Te literis sydus
auguror; vel demum quod laudes tuæ
in domestici sanguinis venam æstu velut
reciproco altius refluant. Qui adole-
scentibus libros inscribunt, satis habent,
si spem in ipsis, atque indolem, ac primas
virtutum gemmulas commendent, &
præ-

prætextatis veluti laudibus ornēt; aded-
que in Majorum, ac familie decora latiùs
excurrunt; ut furculum vix flosculo com-
ptum, totà gentilitiæ arboris sylvâ esti-
mandum proferant. Amplum Tu mihi
Theatrū unus explicas, quò Tibi nō alie-
nas laudes appingam, sed tuas deferam.
Patere, Princeps humanissime, ut modest-
tiam tuam vulnerem; & quando Te non
tam Tibi, quàm Orbi dedit natura, liceat
mihi, suffuso genis tuis sanguine, Orbi pro-
desse; ut ingenito hoc virtutis colore, vitiiis
vel pudorem inferam, vel conviciū. Haud
sanè in Te laudes congero, ut laudem; sed
ut Principum adolescentiæ, Principem,
Juventutis exemplar statuam: publici
præ-

prevaricator boni, si taceam. Naturæ
in Te, ac virtutis decora fame noscenda
propono; quæ cum Tibi Deo auctore con-
tigerint, injurius profecto sit Numini, qui
ea silentio premat: haud illi impar, qui
dicatum Numini simulacrum infodiat.
Habeat igitur fama, quæ vulget ex vero
Principis decora; quando vel arcana, vel
ficta Principum probra pronis hominum
auribus insusurrat.

Contendit planè Virtus, ac Natura;
ut fortunam tuam, vel æquarent, vel
vincerent, ac Te hujus fastigio altiùs
efferrent. Et verò utriusque non cona-
tum modò, sed votum, opus implevit.
Fortunæ indulgentiam occupavit Na-
tura

*tura : hæc te prior Principem finxit ;
adeò ut peccasse illam censeremus ;
nisi Principis in Te insignia contulisset .
Eum scilicet corporis habitum , eam Te
preferre mentis indolem voluit , ut om-
nium animos facile in servitium asseras ,
nativoque imperii jure , omnibus impe-
res . Nam quis adeò truncus , ac stipes
sit , quem vel primo aspectu ad Tui obse-
quium non cogat elegans iste oris cum
majestate lepos , cum lepore majestas , ac
numeris omnibus absoluta totius corpo-
ris forma ? Quid excelsa animi indoles ,
ac blandè vivax ingenium ? Hominum
animos ; aureos alios , ad imperium ; alios
argenteos , ad obsequium ; ferreos alios , ad
ser-*

*servitium à Natura factos non inscitè
finxit Plato . Tibi planè ex aureà , eaque
splendidiorè venà animum contigisse ,
mentis index vultus prodit ; hìc enim ve-
lut è throno eminet suo . Quò se Tibi vel
ad obsequium , vel ad servitium facile
subdant , qui Te sibi Naturæ vel munere ,
vel suffragio præesse intelligunt .*

*Quæ omnia , & si planè abessent , satis
Tibi ad formam , satis ad animorum au-
toramentum , Virtutis decor . Nam
quantus in genis pudor ! quanta exporre-
ctà in fronte Serenitas ! quanta in su-
percilio lenitas ! quanta in oculis mode-
stia ! quanta in toto vultu liberalitas !
Ut planè videaris Medicum Sydus totū
hau-*

hausisse Jovem. Quæ quidem corporis,
animique decora, & si ipsorum censu
mira sint; vel ipsam sanè admirationem
vincunt, quòd in Te nec Fortuna, nec
Adolescentiæ confinio leduntur. Et ve-
rò quàm facile Naturæ muneribus abu-
titur adolescentia! Hæc enim suo veluti
cestro vivax Juvenum ingenium, vel in
illecebras, nugæque, vel in levissima stu-
dia, voluptatis lenocinio, abripit; Quin-
& egregiam quoque indolem transver-
sam agit, & ingenitæ virtutis igniculos
vel fervidi sanguinis aspergine, vel affla-
to alieni oris contagio extinguit. Quid-
quod & vitia non rarò æstuans illa ætas
despumat, quæ foecundiori naturæ fundo ube-

uberius profluunt; tum maximè cum
plures adsunt, qui ea ætatis patrocinio
tuentur, & positum à natura sceleribus
aggerem auferunt: Verecundiam. At Te
Juvenem nemo, nisi qui è genarum flore
ætatis tuæ verè æstimet, facile sibi persua-
deat. Quæ enim vel canitiè ipsam deco-
rant, in consiliis prudentia, in animi
motibus moderatio, in verbis maturitas,
in incessu gravitas, exactus denique ad
decori normam rebus in omnibus modus
Te unicè exornant; adeò, ut quod non
nisi rarò Orbis suspicit, id palam omni-
bus præferas: senilem adolescentiam;
Non illam quidem, quæ Naturæ potiùs
vitio, quàm virtutis robore, levem sese-

in frugem intempestivè induit, ut cele-
riùs marcescat; sed quam severior insti-
tutio, Patris exemplum, excelsa Fratris,
& planè Imperio facta indoles educant;
queque futurum inter homines Heroem
initiet: ut ex ipsa, quemadmodum è ni-
tidiori aurora splendidiorem diè, non nisi
uberiora decorum incrementa, per ata-
tis gradus, liceat augurari.

Quod ut oppidò magnum; illud tamen
altiùs, quòd non supra atate modò, sed su-
pra fortunã emines. Rarũ illud in adole-
scente præsertim Principe, ut Fortunã suã
sub potestate habeat, ut ejus indulgentiã
ad licentiam non abutatur. De Alexan-
dro, cæteroqui Magno, proditum; fortunã
Illum

Illum suã minorem fuisse; Omnium sci-
licet potens, sui impotens visus. Quod si
absit licetia, vix aberit à fortuna super-
cilium; quo fastigium suũ, ut excelsiùs ef-
fert, ita ad obsequiũ alios demissiùs abii-
cit. At Tibi quàm hec ignota superbientis
fortunæ crimina! syderis in morè emines;
cui altior statio lucẽ in tuto locat, atque à
terrestri umbra confinio longiùs amo-
vet, Emines quidem, sed ut humanitate
omnibus pateas, facili omnibus nutu cõ-
niveas, beneficentiã omnibus profis. Hoc
uno syderibus dispar: quòd Te ad om-
nes demittis: fastigii tui securus; nam
dignitatẽ, comitatemque ita temperas, ut
quod comitati tribuis, haud decedat di-
gni

gnitati. Blando ōnes affatu, leni omnes supercilio excipis; adēd ut nemo Te propius norit; quin, Italiæ delicias, prædicet. Principem exuere videris; sed tūm maxime Principem induis; Nam, quod de Gallico Hercule dictum, aureas ex ore, catenas evolvis, quibus non aures modò, sed hominum animos nectis: Amoris scilicet vinculo, quo ut nihil lenius, nihil etiā robustius alligat.

Illud verò præclarissimum, quòd non homines modo, sed Superos Tibi in primis religione, ac pietate devincis, eòque excellis maxime, quòd Te Deo unicè subii-
cis. Id planè Mediceum Te sydus probat; nam Cælo mente, animoque inheres, ac
Pie-

Pietatis officia æquabili semper cursu sedulus explēs. Debes hoc Numini, qui luce Te afflat suà: debes Parēti Optimo, quem ut Jovem tuum splendidus affecta non sequeris modo, sed æmularis. Complexus ille animo est virtutes omnes, vel quæ hominem decent, vel quæ Principem ornant; atque ad earum normam, & sibi, & Populis imperat. At omnibus excellit Pietas: hæc illi è vultu: hæc è moribus, atque assiduo Superum cultu emicat, ut spirans in eo Numinis simulacrum agnoscas, quo vel ipsam dedicari aulam credas; abiectaque veteri Parcemia certius asseras: Hetruscam subeat Aulam qui vult esse Pius. Illum Tu
assi-

*assidue intueris, Gasto, & non ad monita
quidem; namque ea prevenis: non ad
nutus; namque hos etiam anticipas; sed
ad Sanctos, castosque mores Te ipsum
fingis, ut quemadmodum cum Fortuna,
ita & inter se certare Natura, ac Vir-
tus videantur: Utrai Te Patrem ma-
gis exprimat; sed planè conseruere ma-
nus, nam quod altera adumbravit, per-
ficit altera. Adeò ut qui laudes tuas
paucis complecti voluerit, hac una om-
nes efferat: si Te absolutum Patris exem-
plum dixerit.*

*Ad hæc animi, corporisque ornamen-
ta, literarum decus accedit, quod vel
Reges supra Regium ipsum stemma au-
gu-*

*gustius euebit. Et vero quis efferat sa-
tis, quanto in illas amore æstuas? Pla-
nè Alphonsi Aragonii in Te mentem ani-
maduerto, qui regno quàm literis carere
maluisset; Fortunà etenim tuà potius,
quàm iis exui velles. Critolai scilicet
lance humanæ mentis decora expendis,
eaque tantò cæteris hominum bonis præ-
stare intelligis, quantò rebus omnibus,
Divinitatis fastigio accedens, animus
excellit. Hinc ardens illà in Magistros
tuos studium, quibus vel Seneca aliquis,
vel Burrus inuideat; maximum scilicet
illis minerval obtigit: Amor tuus. Hinc
illa sapientium virorum laus atque æsti-
matio, qui abs Te honestissimè habiti, stoi-*

co illo in aulas convivio abstinent, quod
in iis scurræ potiùs, quam sapientes
in pretio sint. Equidem Salomonis Te,
indolem præferre dixerim; sapientiæ ni-
mirum amore captus; hanc unicè depe-
ris: cætera omnia præ illà splendido con-
temptu despicias. Hoc dispar, quod
Salomoni quidem per somnium otianti
obtigit, Tu illam Tibi vigiliis, laboribus-
que, dotali veluti censu despondes. Nam,
quod in Adolescente, ac Principe inso-
lens, & mirum, dies omnes, eosque so-
lidos literis impendis, & modò chartis
impallescere, modò viros eruditione præ-
stantes alloqui, modò Præceptores audire
Tibi ludus est. Adeò ut domesticos ipsos
non

non nisi bonis artibus egregiè imbutos
velis, qui ingenio potiùs, quàm corpori
famulentur: quò Musas omnes non pe-
regrè exquiras, sed veluti servitio addic-
tas domi concludas. Inde felix ille, at-
que expeditus in disciplinarum omnium
stadio progressus; lauta eruditionis è sa-
cræ propbanæque historiæ, ac Sanctorum
Patrum lectione supellex: firmior, ea-
que altior è cultioris Philosophiæ, ac Ma-
theseos penetrabilibus doctrina: exacta non
latini modo sermonis, sed exterarum etiã
linguarum peritia: optimorù, primæque
notæ auctorum non cognitio duntaxat,
sed crisis. Quibus omnibus ita emines,
ut superbire aliquando potuerit Italia,
quàm

quum vel exterarum gentes in Tui admirationem defixas vidit. Extulit se quidem Illa, quum nuper Hetruscam aulam Britannici Regis Legatus à Te exceptus subiit. Licet enim omnia ad maiestatem splendide composita suspexerit, nihil adeo anglicum supercilium defixit, ac Tui conspectus. Ut enim in unionibus miraculo est, in arctum contracta, naturae Maiestas; ita veluti contracta sapientiae Maiestas, & maximum exigua in aetate virtutum decus admirationem extorsit. Audiit Ille abs te Anglicos huius ævi Auctores non recenseri dumtaxat, sed censeri; eorumque characterem, stylum, sententiam, philosophica præsertim in-

ven-

venta ad exactæ mētis trutinam expendi. Quod impensè miratus, non illepide dixit: optandum planè, ut delicatulus Princeps eò ad conficiendos cibos valeret stomacho, quo ad concoquendas literas pollet ingenio; mirum scilicet videri sibi, Te quum tam multa, eaque ardua congeras, omnia ad nutritium doctrinæ succum tam probè digerere. Quod sanè, cum sine valetudinis tuæ dispendio fieri nequeat; tam enixè rogandus oppido es, ut tibi à literis temperes, quam acriter ceteros adolescentes ad literarum studia exstimulamus. Quò fit, ut ipsum, quod unum splendide præfers, vitium, etiam cum arguimus, laudare cogamur.

b 3

sa-

Sapientiae scilicet intemperantiam; quã tamen factum, ut Serenissimus Pater tuus Pisanam Academiam, sub patrocini tui umbrã locarit; quum enim in dies scientiã luce adolescas; è tanti syderis aspectu ampliora Sapientiae incrementa magno illi Atheno afflari in posterum posse, merito credidit.

Porro ex his omnibus augurari haud ex vano licet, quantum Te maturiori in ætate Orbis suspiciet, quem tantum in adolescentia miratur. Jam exteras Gentes tui nominis famã sollicitas, & quando Medicea sidera peregrinari Suo e Iove norunt, sperant aliquando fore, ut oculos vultu expleant tuo; nec post-

mo-

modum famæ de Te, sed sibi credat; Imo, & famam arguant, quòd licet magna, vero tamen minora vulgarit. Fallor, an spes suas demum impleri sibi gratulatur Italia? Jam hæc proælo vulganda dederam; quum Te Italas plarasque Urbes, quã pietatis in Laurëtanum Virginem, quã officii causã obire audio. Est plane quod mihi ex hisce nunciis gratuler. Jam enim me nullo adulationis furo Principem adumbrasse, noscet Italia, quum Te famam presentia vicisse animadvertit. Plus enim de Te, tuo ex aspectu, didicit; quàm ex rudi hac tuæ mentis, corporisque imagine. Habent hoc suã è luce sidera, ut se eloquentiùs prædicent, dum

videntur, quàm cum ea exaggeratis ad
laudem præconiis vel fama effert, vel
eloquentia; auctius igitur Te laudas,
cum ostendis: auctius spem excitas,
dum prodis. Et quando è syderum
aspectu, posituque potissimum divina-
mus. Jam Roma, dum Te propius aspicit,
ex animi tui magnitudine augustius
aliquando Vaticanæ purpuræ decus au-
guratur. Jam alterum sibi Clementem,
Leonem alterum adulescere gaudet, ac
Religionis, bonarumque artium incre-
menta tanto auspice vaticinatur. Jam
sibi quantus est Terrarum Orbis plau-
dit; tuo enim ex itinere, non unius regio-
nis angulo, sed regnis omnibus natum
splen-

splendidum primæ magnitudinis sydus
credit.

Nec vanus ipse mihi sim augur: quum
enim me Tibi supplex sistam, ut patrocini-
um tuum implorè; haud vereor, ne mihi ad
decus lux tua desit, quæ omnibus prostat;
vel humanitas ad gratiam, qua arrides
omnibus. Principum Flori collectos è
Pindo fesculos dico. Ne florum fato
una illos dies aperiat, una conficiat; tui
syderis afflatu indigent. Si respexeris,
amaranthos credam. Patere igitur ut
tuo sub nomine in lucem prodeant; Jam
Oedipo non erit opus, ut omnes intelli-
gant, quibus in terris, inscripti nomina
Regum, nascatur flores. Suum; & ipsos habere
ge-

genium libros novi; ne huic desit, geniali illum sub sydere statuo. Quin, & observatię pignus meę literario hoc munusculo Tibi defero: tenue illud quidem, at tenuis etiam auctor; illum tamen benigno sepe aspectu, atque affatu dignatus es; quid ni eandem opusculo suo gratiã impertias? Hoc Magni Principis fastigium est; ut nihil illi magnum inferre ad obsequium possis; At hec etiam humanitas, qua Deo accedit, ut magnum ducat, quod paupere dat manu dives voluntas. Exiguas olim ille aque guttulas magno Regi cavã obtulit manu: at Regiam plane gratiam retulit; tenuem. Ego hunc Hippocrenis laticem defero:
abun-

abunde est mihi, si non ex censu, sed ex animo estimes; idque unum, Mediceum mihi sydus indulgeat, ut respiciat. Hoc rogat.

Serenit. Vestre

Humillimus, atque omni obsequio
addictissimus Servus
Thomas Stroza.

ILLVSTRISS. E REVERENDISS. SIG.

IL P. Tomaso Strozzi della Compagnia di Giesù espone à V.S.Ill.co-
me desidera dare alle Stampe un opera intitolata *Poëmata Varia*
per tanto la supplica di commetterla alla solita revisione, che l'haverà
à gratia-ut Deus:

R.P. Dominicus Iameus Soc. Iesu videat, & referat in scriptis hac die
29. Maii 1688.

Sebastianus Perissius Vic. Gen.

Illustrissime, & Reverendissime Domine.

IVisu Dom. Vestre Illustrissimæ vidi librum qui inscribitur *Poëmata
varia* à P. Thoma Stroza è Soc. Iesu elegantissimo stylo exaratum,
& nihil in eo reperi, quod sanæ Fidei, vel bonis Moribus refragetur, im-
mò eo pollet nitore, ut Castalidas verè castas, & Poëtieen sincère can-
didam offerat: dignissimum itaque censeo, qui typis, & Immortalitati
mandetur, si & fuerit Illustriss. Dom. V. Mens Neapoli 12. Augusti 1688,

Domin. Vestre Illustriss.

Omni Obsequio Addictiss. Famulus.

Dominicus Iameus è Soc. Iesu.

Imprimatur. hac die 14. Augusti. 1688.

Sebastianus Perissius Vic. Generalis.

EXCELLENTISSIMO SIGNORE.

IL P. Tomaso Strozzi della Compagnia di Giesù supplicando espone
à V.E. come desidera dare alla luce un Operetta sotto il titolo *Poë-
mata varia*, per tanto supplica V.E. ordinare, che si cometta la revisio-
ne di quella à chi meglio le parerà, che l'haverà à gratia ut Deus.

R.P. D. Franciscus Maria de Aste videat, & in scriptis referat.

Carillo Reg. Sozia Reg. Moles Reg. Mioballus Reg. Iacca Reg.

Excellentissime Domine.

LIbrum R. P. Thomæ Strozzi è Soc. Iesu qui inscribitur *Poëma-
ta varia*, Excellentia vestra mandatis obtemperans attentè per-
curri, nil regimini Politico, aut Regiæ Iurisdictioni adversans ani-
madverti: imò ita cum ingenio, & pietate congruere, ut non parum
utilem fore arbitrer poetice artis studiosis; idcirco typis dignum au-
tumo. Datum Neapoli in Ædibus Sanctæ Mariæ Lauretanæ Kalendis
Septembris 1688.

Excellentia Turæ.

Addictissimus Servus.

D. Franciscus Maria de Aste.

Regii Collateralis Theologus.

*Visa superscripta Relatione imprimatur, verum in publicatione servetur
Regia Pragmatica.*

Sozia Reg. Moles Reg. Mioballus Reg. Iacca Reg.

Spectabilis Regens Carillo non interfuit.

Anastasis.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS.

Cum Opus cui titulus : *Poëmata varia* à
P. Thoma Stroza Societ. nostræ com-
positum, aliquot Societatis Theologi reco-
gnoverint, atque in lucem edi posse proba-
verint, potestate ad id nobis facta à R.P.N.
Thyrso Gonzalez Præposito Generali, fa-
cultatem concedimus, ut Typis mandetur si
iis ad quos spectat ità videbitur. Datum
Neap. 22. Kal. Octob. 1688.

Octavius Caracciolus.

DE
MENTIS POTV

S I V E

DE COCOLATIS OPIFICIO

Libri Tres.

Errata

Corrige.

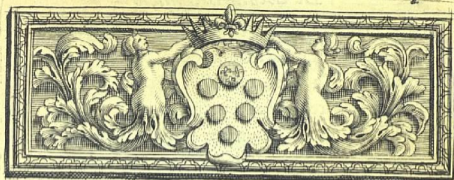
Pag. 18	cedite	cædite
18	pallesque	vallesque
24	incendio	incendia
37	ethereus	æthereus
38	erithræi	erythræi
54	raucês	fauces
62	querelum	querulum
63	intextina	intestina
107	quis promicat	quæ promicat
109	Gharites	Charites

IN ELEGIACIS.

Errata

Corrige.

Pag. 25	sustinere	sustinuere
27	exijt	exilijt
63	absinthia	absynthia
67	æoo	ëoo
89	onix	onyx
175	inacesso	inaccesso

H. V. J.

DE COCOLATIS
OPIFICIO
LIBER PRIMUS.

Quæ pariat glandes arbor, quo femine tellus
 Fæta, peregrinas læto ferat ubere fruges,
 Queis tumido spumant Cocolatis pocula succo:
 Quo sint hæc miscenda metro, qua lege paranda;
 Et quos Mexiacum servetur Nectar in usus,
 Hinc canere incipiam. depeyum infertnite Vati
 Alipedem, musæ, quo vectus, litora, & omnem
 Oceani tractum, fremitusque, & monstra per auras
 Exuperem, terrasque alio sub sole calentes
 Correptus Phæbi non vano Numine lustrem.
 Intentatum alijs stat opus tentare; reposito

A

Pan-

Pandite in órbe sinus, ac cæptum flectite cursum.

Hûc ades, ò, grava Magnæ quem Matris ab alvo
 Excepere sinu Charites, cui lactea Virtus
 Pabula, & æthereos infudit pectore rores,
 Magne Puer, magno prognatus sanguine Regum;
 Queis fatus, Ipse Tibi, potiori fædere, Hetruscis
 Francigenum socias augustis floribus Orbes,
 Huc ades ò, GASTO, & ~~nostri~~ ^{nostri} ~~boius~~ ^{boius} annue cæptis.
 Nam quis Te potior trepidis sit Vatribus auspex?
 Scilicet excelsò gestas sub pectore Magnos
 LAVRENTES, COSMOSQVE, & celsa mente LEONES,
 Quorum felici sub sidere serior ætas
 Fudit & ipsa novos, Phæbo plaudente, Marones.
 Quin & Te multa radiorum aspergine Phæbus,
 Te multo indulgens fæcundat Numine Pallas,
 Musarumque chorus merita Tibi tempora lauro
 Implicat, ac tanto gaudens se jactat alumno.
 Illicet ingenio præcox, & moribus annos
 Prævertis; nec spe tantùm Te suspicit Orbis.
 Ergo age, sepositi quando Tibi culmina Pindi,
 Pieridumque patent aditus, Vatumque recessus,
 Tu faciles Vati meditata ad carmina musas
 Allice; si nutu præeas, te ponè sequetur,

Seque novo duci gaudebit Apolline Clio.

Quòd mihi majori tumeat si pectus ab œstro,
 Ausim grandiloqua seris tua prodere seclis
 Gestata tuba, & famæ vires augere canendo;
 Seu te castra vocent; spoliisque instructus opimis,
 Laurigeros referas Othomano ex hoste triumphos;
 Seu Vaticanæ præinctum syrmatæ ostro,
 Te septemgemini tollant ad sidera colles.
 Interea gracili deductum carmen avena
 Excipe, nam tenui gaudent vel munere Reges,
 Cælicolasque canit, vel agrestis fistula Divos.

Quà Sol emeritas, devexus ab axe, quadrigas
 Solvit, & occidua languens se lampade mergit,
 Bisgemino præincta mari procul eminent, Isthmo
 Imposita, & lætis aperit se Mexicus arvis;
 Litoreo curvata sinu, cui plurima circum
 Insula, sepositos obvallans aggere fines,
 Oceanum tumidis equitantem fluctibus arcet.
 Hic nostro procul orbe, & nostris cognita nusquam
 Hactenùs Agricolis exotica provenit arbor,
 Vna, sed effusos prætexit germine campos.
 Illa refert citream ramis, ac stipite Malum;
 Ast sibi majori porrectas margine frondes

Explicat, atque aliis vernans se floribus ornat;
Educatque alio prognatos semine fetus.

Olli curvatis pendent ve grandia ramis
Poma, pari pepones quæ mole, nec impare ductu;
Et multis referunt rugoso cortice sulcis.

Hæc simul inciso diffindas tubere, plexis (a)
Ceu pepones, inserta dabunt sua semina fibræ;
Dispare sed forma; nam longè crassior illis
Nucleus est, tenuique latet sub tegmine pellis;
Haud secus ac duro lectæ de robore glandes,
Queis gracilis modico tenuatur acuminis mucro.
Quin color & peponi dispar; nam murice cortex
Imbuitur, vivo saturantur murice fibræ;

At pulla baccæ livent ferrugine; postquam
In scrobe, multiplici divisum segmine, pomum
Marcuit, & fuscum leviter duxere colorem;
Hæc porrò leni pinguescunt unguine, qualis
Appula, quæ lætis adolescit amygdala campis;
Vsq̄ adeò, ut tenerum presso de semine florem
Eliciant, scabrum quo mulcent furfure vultum.
Iam fructus aqueo turgent humore; sub umbris
Progenitos, pleno lactat quos ubere radix,

Hu

(a) Ex Franc. Hernandez relationib. apud Recchum.

Humentesque fovent limosa uligine glebæ.
Omnibus est idem, libes si fragmina, succi
Et sapor, & genius; nam cortex, femina, fibræ
Tuberis austero perstringunt guttura morfu
Hispidæ, nec molli sapiunt subamara palato.
Indica vox, Italas turpi quæ polluit aures
Fæda sono, plantam, pomumque, & condita signat
Semina, deliciasque gulæ dixere Cacaum;
Aucto seu potiùs, Cacavatem, nomine. Sic est
Haud rarò imponunt vocum ludibria: turpi
Optima sæpe latent fædi sub nominis umbra:
Sæpe alias operit speciosum turpia nomen.

Nomen idem, multo sed se discriminat ortu (a)
Luxuriatque arbor pompa sibi compare dispar.
Scilicet, aut alio positum sub sidere; certo
Aut potiùs terræ ingenio, genus omne Caca
Bis geminam præfert variato germine formam.
Prima suos gravido profert quæ stipite fetus
Progenies, trunco potior, ramisque superbit
Altis, & fructu turgens se jactat obæso;
Majoresque fovet poni sub cortice glandes.
Altera nec ramis primam, nec frondibus æquat;

A 3

(a) Ex Nardo Reccho rer. med. nov. Hisp. l. 3. c. 46.

Et nucleis pomisque minor, sed proxima surgit.
 Provenit huic propior demisso mensa gradatim
 Ordine, purpureas sed gignit tertia baccas.
 Ultima vix humili tollit se pumila trunco,
 Collectamque brevi fundit de caudice pompam;
 Ast longè sociis præstat, nam semine fæta
 Præcipuo, tenuis pensat dispendia molis.
 Scilicet huic potior nativi gratia succi est,
 Quo genuina uno Cocolatis pocula gaudent.
 Sæpe adeò major parvo latet abdita virtus
 Corpore, & ingentes torpent sine viribus artus.
 Omnibus est eadem facies, atque omnibus idem
 Gentis honor plantis, & eodem sidere lætæ
 Luxuriant, umbrisque tegunt felicibus hortos.
 Ceu prognatæ una quatuor de Matre Sorores,
 Disparibusque pares formis, quas gratia vultus,
 Quas color, & fufus per lactea colla capillus,
 Et geminæ jungunt vestes; sed moribus omnes
 Ingenium, ac variis ætas discriminat annis,
 Et dat inæquales evolvere corporis artus.
 Hinc parili gaudent cultu, paribusque beatæ
 Proveniunt agris; omnes namque humidus aer,
 Umbrosæque juvant valles, ac pingua terræ

Vbera, & undoso prægnantia jugera limo.
 Est aliud, nulla cultum quod provenit arte,
 Degeneri de stirpe, genus Sylvestre Cacai.
 Scilicet è spurio plantis gens plurima fœtu
 Obvenit, ingenuam simulat quæ germine prolem.
 Hinc parit agrestes tenuis labrusca racemos,
 Prætextitque nemus baccis oleaster amaris,
 Et neglecta notha pendent ex arbore mala:
 Propudium generis deserti dedecus arvi.
 Sic mentita genus soboles infausta Cacai,
 Agrestes ramos, agrestia tubera, semen
 Agreste emittit, nullo cui dulcia flore
 Admixto, immitem commendent sacchara succum;
 Ni forte excisum felici ex arbore ramum
 Sylvestri adjungant, sectoque in caudice fixum,
 Vt mos est, udo doceant inolescere libro;
 Nam tum forte suos cognato fœdere mores
 Dediscet, natosque novo de germine fœtus
 Dum nutrit, potiore dabit mitescere succo.
 Nunc quæ prima solo radicibus hæserit arbor,
 Et qua fixa manu, lætis adoleverit agris
 Expediam, nam lapsa polo dum panderet Eos
 Prima diem, vero cecinit mihi carmine Clio

Post Assam bello domitam, post rapta Tyrannis
 Stemmata, post centum Gentefque, Vrbesque sepultas,
 Bizantj imperium, Europę lugente Theatro,
 Ille hominum, regnorumque infatiata charybdis
 Hauferat, infano Mahometes impius estu,
 Totaque Bistonidum parebat Gręcia sceptro.
 Quüm subito scythicis inuenta phalangibus, omnes
 Barbaries latè pervasit inhospita fines,
 Evertitque omnem, nativa è stirpe revulsum,
 Quo gens, quo regio jam floruit inclyta cultum.

Qualis, ubi hybernis Torrensex imbris, alveo
 Exundat, campisque ruens insultat apertis:
 Continud tumidarum præcipiti agmine aquarum
 Irruit in segetes, frugesque, ac funditus omnes
 Everfæ statim Cereris populatur honores,
 Evoluitque haustas violento gurgite glebas.
 Mox, ubi flava Ceres, vel pingui pampinus uva;
 Aut læto pridem risere novalia cultu:
 Squalida luget agri facies, aggestaque limo
 Glarea, & humentes latè dominantur arenæ.
 Haud secüs argolicas quüm barbarus obruit Vrbes
 Turca: ruunt grajæ passim dejecta Minervę
 Atria, musarumque lares; latet obfita dumis

Invia Parnassi rupes: fastigia Pindi,
 Cyrrhęumque nemus, dejectis undique lauris,
 Triste horrent; totis Aganippe deficit undis,
 Atque ejurati jacet omnis Regia Phæbi.

Cynthius hæc summo despectans æthere, ab altis
 Imperat auricomam descendere nubibus Irim,
 Cogat in augustum phæbæo ut nomine Musas
 Concilium; teneris Eos ubi rascida gemmis,
 Pandit odorato perfusas lumine sedes
 Haud mora: tergeminis fucata coloribus, atque
 Rorantes succincta sinus, nova jussa Parentis
 Exequitur trepidans Iris: vocat ordine Musas,
 Advolvitque solo dejectis cornibus arcum,
 Ut picto subeant Aurorę limina curru.
 Pieridum subito chorus astitit, aurea cælo
 Dum matutinus revocaret Phosphorus astra.
 Advenere simul, nexis per mutua palmis,
 Calliope, Clioque, Thaliaque, Terpsichoreque,
 Arma ducum, magnosque canunt quę carmine Reges.
 Adfuit Euterpe, & numeris quæ sidera flectit
 Vranie, tenerosque Erato quę ludit amores,
 Carminibusque frequens Polihymnia, Melpomeneque:
 Virgineo insignes peplo, cui stamina Pallas,

Nexuit, Heroum cui grandia gesta, Parentis
Mnemofinæ imperio, phrygiis animata figuris
Addidit, atque oras auro distinxit Arachne.

Haud eadem cunctis facies, sed gratia vultus,
Et lepor, & Veneres, atque æmula lumina frontis
Ambiguo certant censu, Paridemque requirunt.
Crinibus haud eadem lex; namque his vertice summo
Defuit exundans per lactea colla, humerosque
Crispatus varia calamiftri lege capillus;
His vittæ undantem cohibent, multoque retorquent
In spiras plexu, niveum cui fibula velam
Innectit, zephyris placidè ludentibus aptum.

Omnibus est auro gemmisque illusa supellex
Musica: lemniscis humero devincta decoris,
Nabliaque, & litui pendent, cytharæque, lyræque,
Vocalesque tubæ, atque arguto barbata plectro:
Queis volucres sistunt auras, sylvasque sequaces;
Auritasque trahunt, magico ceu carmine, rupes.
Ergo arcu in vectæ, liquidum per inane, curuli,
Auroræ subeunt ædes: pellucida puro
Limina rore patent, revoluto cardine, & ingens
Sese aperit roseis intrata tapetibus aula,
Quam molles circum zephyri, placidèque pererrant

Animulæ, ac tremulis afflant opobalsama pennis.

Phœbus adest, viridi redimitus tempora lauro,
Insignis pharetra, cytharaque insignis eburna.
Olli, perpetuo verrat quæ flore, juventus
Ambrosias flava pingit lanugine malas,
Crispat, & auricomos elato in vertice crines;
Intertexta aureo regalis purpura limbo,
Gemma, quam morfu substringit fibula, summo
Crure tenus ludens, sinuatis flexibus artus,
Contegit: aurato præfulget sura cothurno;
Dextraque crispata blandè subfulgurat hasta,
Majestate decor, majestas aucta decore,
Ac toto latè radians lux aurea vultu
Immortale docent mortali in corpore Numen.
Laurigero sedet ille throno, cui dædala Chloris
Lilia, vernantesque rosas, mollesque hyacinthos,
Narcissumque, crocumque, ac purpureos amarantos
Addidit, ac varia ver textile nexuit arte.

Demisso tacitæ venerantur poplite Numen,
Ac jussis inhiant, pendentque ex ore Camænæ.
Tunc roseo irradians vultu, sic orsus Apollo est:
Pierides; mea cura, gravis mihi pectora sensus
Solicitat; nostro sacros dum Numine cerno

Defluxisse lares, tanto quos Græcia cultu
 Iam tenuit, fama que omnem vulgavit in orbem
 Gens inimica mihi, doctæque infensa Minervæ:
 Naturæ, generisque pudor, cognata gigantum
 Progenies, vomitu quam tellus expuit atro
 Orbis in exitium, nostris se collibus altè
 Intulit, ac sædo assurgens tenet omnia ferro.
 Exosa ingenuas artes, è sedibus illas
 Exigit usque suis: Parnassi culmina: vatium
 Delicias, Pindumque, ac Thespia culta pudenda
 Obruit illuvie, tantis nec nomina liquit
 Collibus, extrusæ quas alto è gutture voces,
 Horribili que notant modò verba incondita hiatu.
 Iam nemora hæc trepidi fugiunt impervia vates,
 Barbariem exosi agrestem: non thessala Tempe,
 Addictumque Heliconæ feris: non antra, recessusque,
 Umbraeque, fontesque sacros, non enthea quærunt
 Otia, nec tacitis captant mea somnia fibris.
 Ah pudet huc vestros, me præside, cogere cætus.
 Horridus hæc habeat sibi Mavors prædia: torvi
 Hic Steropes, Brontesque atris ignita caminis
 Fulmina que, & currus, atque arma minantia cudant.
 Ergo alias alio sub sidere quærere terras,

Et Iovis auspicio certas defigere sedes,
 Præcipio. immotæ sedet hæc sententia menti.
 Dixerat hæc; fremitu simul assensere secundo
 Pierides, subitoque afflatae Numinis æstro,
 Præcipitare moras, zephyrisque insistere certant.
 Tum Phæbus: geminum præpes jam Fama per orbem
 Centeno tulit ore decus, nomenque Columbi,
 Et facinus, vestris sacro quod carmine cedris
 Inscriptum, tacito mirentur sæcula vultu.
 Hic prior Herculeas, Abilam, Calpemque, columnas,
 Nec sibi defixas, toti nec censuit orbi;
 Alcidenque animo exuperans, ubi fixerat ille,
 Extulit ipse gradum; ignotisque audacia ventis
 Carbasæ, & oceano gemini spem credidit orbis:
 Ipse sibi Pollux, sibi Castor & ipse, suamque
 Pro geminis Vrsis, certa pro pyxide mentem
 Explorans, terris alias ostendere terras,
 Astra astris potuit, mundumque ad jungere mundo;
 Quòdque novo pateat rerum Natura theatro
 Se major, magno debet detecta Columbo.
 Hos mihi, quos, domitis pelagi terroribus, agros
 Vidit, & hispana tenuit jam classe Columbus,
 Incolere est animus, vestris, hic sedibus apta

Et spatia, & lato diffusos æquore fines
 Constituum, nobis alter Parnassius, & alter
 Hic surget, vernans potiori vertice Pindus.

Vix ea fatus erat; celeres simul advocat horas,
 Et jubet infratum Matutæ ad limina currum
 Sistere, quo Musas, potiori luce, diemque
 Invehat occiduas auriga superbi oras.
 Exiliunt stabulis, vivosque è naribus efflant,
 Inde Phlegon, Pyroisque ignes; hinc Xanthus, & Ethon;
 Et jam fræna vocat, tacitam quæ concutit Aethram,
 Vngula: depectunt radios per colla comantes,
 Ac trepidæ phaleris ornant flammantibus Horas
 Ignipedes, currumque edicta ad limina sistunt.

Phosphorus intereà tacito vaga sidera cœlo
 Exigit, invec̄toque jubet decedere Phæbo.
 Antevolat currum Zephyrus, trepidansque flabello
 Alarum, toto nubes eventilat axe;
 Pura serenato procurrat ut orbita campo,
 Splendidiorque dies redivivo affulgeat Orbi.
 Insilit in currum Phæbus, dextraque rubentes,
 Pierides dum sede locat, remoratur habenas;
 Excussas tùm laxat equis, volat æthere præceps
 Carceribus quadriga suis effusa, rotisque

Alta premit, muto palleſcunt ore Camænæ,
 Et phaëtontæos retractant pectore casus.
 Mox erectæ animis aurigæ ad verba monentis,
 Inſuetum mirantur iter, lucemque, diemque
 Europæ, atque Asiæ, Libyæque affundere gaudent;
 Atque auriganti pangunt nova carmina Phæbo.
 Iamque iter emenſi occiduo ſe mergere ponto
 Ignipedes properant; laxas adducit habenas
 Mexiacoque rotas ſiſtens in litore, Musas
 Exponit Ductor, ſeque alto proripit axe.
 Mergitur Oceano currus, ſed fluctibus extat
 Non dum merſa dies, celſo quam vertice fundit;
 Cæſariem excutiens, radijs crinitus Apollo.

Tum ſubita, gradiens tacitis Neptunus in undis,
 Lætitiâ incaluit, ſtratoque ad litora ponto,
 Glaucique Phorcique choros, è ſedibus imis,
 Tritonum cornu excitos ſe ſiſtere Phæbo
 Præcipit, edictiſque aures advertere juffis,
 Quin, & Nereidas denſis corallia ramis,
 Et gemmis gravidas, & pictas murice conchas
 Fundere, & illimi litus prætexere muſco.
 Vix dum Mexiaco veſtigia fixerat Iſthmo
 Pieridum Phæbique chorus; cum tota repente

Vere novo Tellus pubescens gestijt, omnis
Gramine risit ager, risere arbuſta; novosque
Intempeſtivo fuderunt germine flores.
Advenſiſſe Deos ſenſerunt flumina, & ipſi
Senſerunt colles; colleſque, & flumina ſaltu
Exiliere: ſuis feſto ſimul agmine ſeptis
Approperant, ſerto redimitæ, occurrere Divis
Et Dryades Nymphæ, & rorantes crine Napeæ,
Fauniquè, Satyriquè, & ſetigeri Sylvani;
Omnes ad numerum ludentes cornibus, omnes
Feſtivas hilari neſcentes orbe choreas.

Tum Phœbus: noſtris hæc debita ſedibus, inquit,
Eſt regio; hos nobis ſaltus, has Iuppiter umbras
Contulit: hîc noſtri captabunt otia vates,
Quos vehet extremis Europæ è finibus, orbem
Alite qui penna propè Pegaſus admovet orbi.
Hîc Ego caſtalias vincat qui nomine lymphas,
Arboris æterno manantem ex ubere fontem
Sedulus eliciam, quo poti largiûs; æſtu
Concita appollineo caleant ad carmina vates,
Excutiantque omnem ſæcundo è pectore venam
Ingenij, lingua verbis uadante reſuſam

Hæc ait, atque habilem dextra mox corripit haſtam,
Quam

Quam multò quondam confoſſus vulnere Python.
Imbuit, (obſcuris Python emiſſus ab antris;
Vt gravidæ, inſidians, Latonæ adreperet alvo;
Ne Phœbum connixa, Ducem, Numenque Camænis
Funderet): hanc notâ Pythonis tæde ſuperbam
Contorquens deſigit humo: mirabile dictu.
Illa ſolo, jaſtis ſubitò radicibus, hæſit,
Humoremque imo ſugens ex ubere, plantæ
In truncum intumuit, patulos tùm vertice ramos
Floresque, ac frondes, inopino vere, comantes
Fudit; & enatis autumnò præcoce pomis,
Mirata eſt plantam, quæ ſe modo noverat haſtam.

Mox Phœbus, ſecto pomi de cortice baccas
Excerptens: veſcas, inquit, ne credite, Muſæ;
Nectærea hæc tantùm creſcent ad pocula glandes;
Namque ubi detritas liquor additus excoquat, igni
Appoſitus, dulci condent carcheſia ſucco.
Hinc fontem peperit, dum plantam protulit, haſta;
Namque una arboreo permixcet ſemine potum.
Hic fons, hic veſtros, Divæ, ſervatur in uſus;
Vatibus hînc hauſtus infundite; pectoris æſtro
Vt caleant, totumque vocent ad carmina Phœbum.
Pegaſeos poſthac latices ne quærite; cædet

Frigida nam liquido Permessi lympha Cacao;
 Cedit apollineę ceu pegasi ungula dextrę .
 Ergo agite: exfecto pomi de tubere semen
 Carpite, & undanti passim per jugera dextrę,
 Guatimalę in sulcos, & frugiferę Guahacę
 Spargite; ut arboreo proles mihi plurima fatu
 Surgat, & effusis adolescat vivida campis .

Vosque, o, præproperę Fauni, Satyrique bipenni
 Cedite, io, sylvas, umbrantia cedite ferro,
 Robora; apollinę pateant ut prædia plantę .
 Scilicet his tantum sæcunda hæc germina terris
 Iuppiter indulgens, alio sub sidere nasci
 Noluit: hinc aurum, pretiosã hinc merce Cacaum
 Implorare jubet celsis è navibus orbem .

Imperium trepidę excipiunt, ac murmure plaudunt
 Pierides, curvosque sinus, & candida lectis
 Lintea seminibus cumulado pondere complent .
 Mox passim per agros, nemorumque per avia, palleisque
 Effusę, partita serunt per jugera glandes ;
 Atque operi choreas, & musca carmina miscent .
 Excipit ima suis felicia munera sulcis,
 Et foveat alma sinu Tellus, glebąque feraci
 Educat arboream sæcundo germine prolem .

Illa agros latę, lucosque, atque undique valles
 Prætexit; lætę jactat se Mexicus umbrę .

Hęc soboles, atque hæc plantę nascentis origo,
 Quam modo barbaricę dixerunt voce Cacaum .
 Tantę molis erat peregrinum educere germen,
 Quod succo attritę reparat dispendia mentis .

Non ego Mexicę hęc memorem præcepta colendę
 Arboris; aut cultę referam compendia sylvę .
 Scilicet in nostras nec furculus immigrat oras,
 Qui patrium servet nativę frondis honorem ;
 Invectumque undis Europę in litora, semen,
 Vel sæcunda satum, navoque in jugera cultu
 Defossum, nullo redivivum germine surgit .
 Quod si fortę animam vivax calor uberis agrı
 Accendat, tenui tantum se cespite prodit ;
 Qui nostri impatiens cęli, mox vertice languet
 Exanimi, lapsusque suã se funerat umbrę :
 Spem generis vanã mentitus imagine frondis .

At quę mira magis, nostrisque insueta colonis
 Haud tacitus sileam . Solem defendere plantę;
 Ne ramos feriat radiorum verberare, primus
 Agricolis labor est; tenerã namque indole, sævos
 Haud dudum patitur vãsani luminis æstus .

Scilicet exhaustis exsugunt pabula fibris,
 Marcentemque brevi cogunt arefcere truncum.
 Quare ubi fœcundo Cacavatis germina campo
 Proveniunt, geminam procero ftipite plantam,
 Explicet umbrofam denfo quæ vertice fylvam,
 Hinc atque hinc ftatuunt; fubiectis utraque ramis
 Incubat, ac teneros geniali protegit umbrâ.
 Quin & ventorum rabiem, ne fœva Cacao
 Ingruat, ac molles divexet flamine fœtus,
 Frangit, & obiectis latè ramalibus arcet.
 Fronde fub hac firmas vernans arbufcula vires
 Contrahit, ac læto gaudens fe flore coronat.
 Has Indi plantas, Patrem, Matremque Cacaï
 Iure vocant, alio namque ortam femine, adoptant,
 Officiifque fovent ambæ, ftudioque parentum.
 At, mïro Phœbi quæ munere floruit, arbor
 Cur Phœbum fugit, ac fe tegmine protegit umbrâ,
 Nec vivo gaudet Phœbeæ lampadis igne?
 Scilicet antiqui foboles non immemor ortus,
 Nunc timet ipfâ fibi, feque abdit cautiùs; altâ
 Ne Phœbi correpta manu, fe rurfus in haftam
 Induat, evulfis tabefcat & arida fibris.

Mïrum etiam; cœco quòd frigida carpitur igni,

Ac

Ac teneros præfert vel duro in ftipite mores.
 Est & amor plantis, tacito quem pronubâ nexu
 Conciliat natura; fuis namquè altera ramis
 Fertur in alterius nativo pondere ramos:
 Altera, & afflatu alterius felicior, exit,
 Ac poma uberiùs nutrit, dum nutrit amores.
 Ficus amat vitem: viti gratiffima ficus;
 Et ficum vitemque reciprocus ardor olivæ
 Neftit; ut afpectu fe fe propiore maritent,
 Lætior & geminis fubeat radicibus humor.
 Haud alio vernans adolefcit more Cacaï
 Germen, & arcano patrijs calet igne fub umbris.
 Scilicet & blandos illi Vaginula fœtus
 Afflat, & ipfâ pares afflatus excipit, & fe
 A teneris jungunt cœgnato fœdere fibris;
 Atque fuos tacitis fœtus ardoribus augment.
 Hunc geminæ morem plantæ gverere coloni;
 Atque aded nativa fuis ut vota fecudent
 Officiis, teneram per confita rura Cacaum,
 Vaginamque ftudent alternis condere fulcis;
 Ut fimul admoto fe largiùs ubere lactent.
 Hinc rami ramis, & frondes frondibus; umbræque
 Umbris, ac ftirpes genitales ftirpibus auras

B 3

Ad-

Adspirant, auctoque hilares per mutua sætu,
 Mexiaci cumulant felicia gaudia ruris.
 Fertur Hamadryades inter pulcherrima Nymphas
 Callirhoe, castæ dudum dilecta Dianæ,
 Impensis olim studiis coluisse Cacaï
 Præstantem ramis, præstantem robore plantam.
 Hanc Virgo è multis lectam, magis omnibus unam
 Deperiit, toto qua nulla superior agro
 Explicuit viridem procerò è stipite pompam;
 Garrula ubi vario miscent certamina lusu
 Hinc dulces avium cantus, hinc sibilus auræ;
 Innocuo tenetas crispat dum flamine frondes.
 Illam Callirhoe puri modo fluminis undâ
 Irrigat: intextas picto modo flore corollas
 Innectit ramis, ac frondibus oscula figit;
 Enodique suos in caudice sculpsit amores.
 Hic medio gradiens dum sol exestuat axe,
 Strata solo tenerum captat sibi frigus ad umbram:
 Hic Illi, lepido fallit dum tempora cantu,
 Insidens ramis arguto Pifitacus ore
 Certat, & auditas Echo canit æmula voces.
 Impatiens dolet hæc Satyrus, quem spernit amantem
 Callirhoe, ac totis fugitat castissima sylvis.

Ac secum, infrendens, deformi siccine trunco
 Posthabeat me Nympha Dæum? quem Iuppiter axe
 Sæpe locat, mensâque Pater dignatus amicâ,
 Proluit ambrosio spumantia nectare labra,
 Concilioque jubet majorum adfistere Divum?
 Haud impunè meum lædes nequissima Numen,
 Nympha; nec ipsa tuo dudum lætabere trunco.
 Heu! nimium plantæ tulimus rivalis amores.
 Occidat opprobrium contempti Numinis, & te
 Delicias furdo quæfisse in stipite ploret
 Perfida: dejecti verrent dum jugera ramî,
 Marcentesque atro fordescent pulvere frondes.
 Dixit, & ingentem dextrâ indignante bipennem
 Corripit, egressusque adytis frondentibus, Euro
 Ocyor, in miseram toto ruit impete plantam,
 Irruit; & frendens cæditque, secatque, foditque
 Vvulnera vulneribus geminans: tremit omnibus illa
 Artubus, excusso gemitum dant caudice frondes
 Exciso donec dejecta è stipite, præceps
 Corruit, exanimisque in pulvere sternitur arbor.
 Accipit hæc oculis diræ spectacula cladis,
 Dum legit auricomos vicino in gramine flores,
 Callirhoe, subitisque ferit clamoribus astra:

Lancinat ungue genas: divulsos ungue capillos
 Lancinat, & crebris contundens pectora palmis;
 Devovet infandis Satyri caput, incita, diris.
 Mox ubi capripedem campis deflectere cursum
 Cernit, & obscurâ sese altius abdere sylvâ:
 Fusa comas, lacrymisque madens undantibus, altoque
 Iliâ singultu quatiens accedit; & arcto
 Excisâ fovet amplexu lacrymabile funus
 Arboris; exanimi defigit & oscula trunco:
 Ac simul: hanc ego te, mea quondam vita, meæque
 Dudum deliciæ aspicio! sed verba refuso
 Altiùs exundans æstu dolor interrumpit.
 Deficiunt animo vires: exanguia pallor
 Ora subit: marcent oculi: lacrymæque rigescunt,
 Affusæque genis, ac passis crinibus hærent.
 Ipsa ruit lapsa tabescens languida collo,
 Exanimisque sua superincubat arbore. Phœbus
 Hæc miserans tenero redivivam in germine Nympham
 Excitat; effusæ pedibus vestigia firmant
 Actutum fibræ: viridi se cortice tectum
 Colligit, & gracili tenuatur caudice corpus.
 In ramos abeunt dissectis brachia nervis:
 E cyrrhis alii, diffuso margine, sese

In frondes pandunt: alij, queis undique rotant
 Lacrymulæ, in siliquas surgent, roresque decoros
 Follibus excipiunt; quorum sub tegmine, odoras
 Vertitur in baccas densatis lacryma guttis.
 Hæc frutici soboles; atque hinc, Vaginula, nomen;
 Phaseolum siliquâ referens Vaginula; sed quæ
 Tantùm phaseolo præstet, gratissima quantum
 Exuperant pretio pallentes cinnama cannas:
 Delicium Auroræ, lecto quam rore tenellam
 Illecebras inter, redolentis & ubera Floræ
 Educat, & grato donat pinguescere succo.
 Dixeris enatam, quâ cornua deiicit Ivis;
 Glebâ ubi sidereo feliciùs halat odore.
 Illam languiduli circum zephyrique, jocantesque
 Aurillæ allambunt, dulcique per oscula furto,
 Fragrantem rapiunt animam, vectamque volucti
 Remigio alarum vicina per avia fundunt.
 Hanc tenera arcano Cacaï virgula fuctu
 Haurit, & extinctæ illecebras, ac munera Nymphæ
 Agnoscens, læto vegetat sua germina succo.
 Hæc Cocolatis erunt tibi bina elementa parandi;
 At porrò superest, dulci quod sidera foetu
 Parturiunt, brasilo pressum de cortice sacchar.

Hoc, age, quæ calamis, operoso machina nisu,
 Exprimat, & notæ solertia construat artis,
 Accipe: sacchareas Vernæ per jugera cannas
 Maturo jam rore metunt, sectisque manipulis
 Ingentes onerant currus: furit incita campis,
 Itque, reditque viam celeri levis orbita plaustris.
 Pars calamos in frustra secant, resecantque minutim:
 Pars operi sectos aptant, saxoque molari
 Vndique substernunt impactâ mole terendos.
 Saxea descripto sese explicat area gyro,
 Cui mediæ laxo stipis versatilis orbe:
 Figitur, elato sursum qui vertice prodit,
 Nectitur huic, vinclis adstricta trabalibus, ingens
 Orbita, dissecto scopuli cæsa orbita dorso;
 Quæ verso circum, multâ vi, stipite, raptim
 Ipsa etiam multos ocysima circinat orbis.
 Hinc molles subigit calamos, tenuatque subactos;
 Comminuitque, molitque; inito nec fervida cursu
 Abfistit; donec cumulum se mutua in unum
 Constipent, presso coalentia frustula visco.
 Protinus hæc alii, partito pondere, laxis
 Corbibus excipiunt, ac torcularibus aptant.
 Exertis alii cochleas torquere lacertis

Appropèrant, totoque obnixi pectore anhelant.
 Interea assi duo stridentia præla rotatu,
 Exudant udo nigrantes margine succos,
 Spumat, & expletis ingens vindemia labris.

Haud procul hinc clausos alii fornacibus ignes
 Follibus exsufflant crebris, ac plurima anhelis
 Pabula sufficiunt dissecto è robore flammis.
 Exudant denso vesana incendio fumo
 Fulmineasque sinu jaculantur in astra favillas;
 Ut multam credas erumpere cominus Aetnam.
 Hic ternos alii statuunt ex ære lebetes,
 Mella sinu ut foveant, multo quæ fervidus æstu
 Excoquat ad purum, deterfis fœcibus, ignis.
 Fervet opus. primo primi demittere ahenis
 Impuros properant, quos præla dedere, liquores.
 Hos circum multo crepitant incendia bombo,
 Defæcatque atram violentior ignis amurcam.
 Excoctos alii vicino infundere labro
 Certatim rores satagunt, quos purius ardor
 Eliquat; & fæces cogit deponere fundo.
 Hinc super excretis invecus sordibus humor
 Extrahitur, fumante lebes quem tertius ore
 Excipit, ac paribus purgat vis ignea flammis;

Dum posita, tandem superest quæ sæce, liquenti
 Nil reliquum, nisi mel, deterso in melle superfit.
 Huc aliquis, veteri Luculli è stirpe, superstes
 Ganeo, cui teneram irritant mellita salivam,
 Aut dudum pingui lactentem abdomine capum,
 Aut tenerum, ac binis præreptum matribus agnum
 Advehit, & dulces raptim demergit in æstus:
 Demersosque iterum fumanti educit aheno.
 (Ni faciat; raptos sibi devoret ocyùs æstus)
 Hic simul incoctas blandè mitescere carnes
 Edocet, & multo conditas melle sâginat:
 Blandimenta gulæ, dubiisque cupedia mensis,
 Queis, luxu regnante, popina superbiat, & se
 Ingenium jactet vicissè epulantis Apici.

Plurimus interea detersâ cantharus alvo
 Promitur; hunc vernæ purgato nectare complent,
 Stipatumque sinunt denso concrecere succo;
 Induit hic vasis formam, concretaque surgit
 Meta, laboratam vario, quam protinùs artis
 Ingenio, niveis cogunt candescere floccis:
 Sacchareumque vocant, posito ceu furfure, florem.
 Hunc ego Mæonii jactatum carmine Vatis
 Crediderim nectâr, quo potus Iuppiter, hausit

Pocula digna Deo; sed jam mortalibus illud
 Indulsiſſe canant vates; celestia dona
 Ut libent, animumque alacres ad sidera tollant.
 Id pridem munus nostris indulserat oris
 Iuppiter; at postquam hispano de litore classes
 Ammericen tenuere, novum transmisit in orbem.
 Non dum quæ tellus, quis ager foret aptus alendis
 Saccharisærei calamis, novus incola norat.
 Quùm posito, ad Iovis imperium, Iovis armiger igne
 Fulmineo, lætis sese ocyùs intulit arvis,
 Quæ labens riguâ Bætis præterfluit undâ;
 Atque hinc sacchaream potiori è jugere cannam
 Deligit, & rostro vulsam suspendit adunco.
 Mox celeri terras, ac Thetyos æquora pennâ
 Pervolitans, Brasilos sese demittit in agros;
 Et quâ limoso turgent ex ubere glebæ,
 Quâque sub ardenti laxantur Sole, refixum
 Defigit, multo foecundum nectare, germen.
 Hoc fortè hispanus Brasilis in sinibus errans
 Agricola, ut læto vidit pubescere culmo:
 Salve, ait, ò decus arborum, Bipedumque voluptas,
 Te Deus in nostras, aliò procul extulit orbe,
 Delicias; nec plura; omnem simul expedit artem,

Curamque, cultumque omnem, quod plurima campis
 Proveniat seges, & calamis tegat arva beatis.
 Respondent operi cumulado jugera fructu;
 Et vota Agricolæ superant; namque omnia messes
 Vberius multò, potjori & fruge, fatigant
 Horrea; quàm riguis quas Bæticus educat arvis.
 Usque adedò ut magnas immensò sacchare naves
 Ammericæ cumulet, nostrasque emittat in oras:
 Illatam referens ingenti scœnore cannam.

Libri primi finis

H. V. sc.

DE COCOLATIS

OPIFICIO

LIBER SECUNDUS.

H Actenùs agresti mihi carmine dicta Cacai
 Germina, & ambrosio pinguis Vaginula succo;
 Nec non, & Brasilo turgent quæ sacchare cannæ.
 Nunc Te, Diva, cano, largi quæ plurima Phœbi
 Munera quæsitos, Pallas, dessectis in usus.
 Mexiacas Tu prima doces ad pocula fruges
 Artifici miscere manu: Tu solvere ad ignem
 Prima doces tritas concreti Nectaris offas.
 Invectumque tuâ Cocolates constitit arte.
 Hæc Tibi dejectæ Mortales pharmaca mentis:
 Hæc Tibi labentis debent opobalsama Vitæ.

Ergo age, Diva, tuo præfens mihi Numine pectus
 Concute: Te veri prognatam mente Tonantis :
 Fæcundam Ingenii altricem, numerique parentem
 Advoco; da facili carmen deducere plectro.

Tuque aded, teneris rapuit quem nuper ab ulnis
 Parthenopes Libitina, & funere merfit acerbo,
 Turriadum Dux Ascanide, cui mæsta parentat (a)
 Italia; extinctum lugent quem Palladis artes,
 Et Pudor, & Pietas, & digni Principe mores:
 Delicium Patriæ, ac nostri flos integer ævi .
 Tu mihi, quando ardens Te vexit ad æthera virtus,
 Palladis afflatus, & casti pectoris ignes
 Concilia; si sæpe tuo de munere Vates
 Mexiaco caluere scypho, Phœbique repentè
 Afflatus cestro, sacris furor intulit antris
 Pieridum; quacunque poli de sede vocatus
 Aspice; dum tua dona cano, dum tristia læto
 Permiscere dolor cogit suspiria versu ,

Si

(a) *Ascanius Philomarinus, Ascanij Cardinalis Nepos ex fra-
 tre, Turris Dux.* (b) *Amaranthum immortalitatis tes-
 seram pro insigni symbolico Ascanius Cardinalis Patru-
 us pratulit, cum hoc lemmate: nomen familiae amantis
 immortalitatem.*

Si mihi Phœbus adest: claro quem stemmate præfers, (b)
 Haud frustra æternum Tibi flos Amaranthus honorem
 Spondet; nec vano te luserit omine Vates,
 Pollicitus, fati post surda silentia, famam :
 Forfan & ista tuos revo cent hùc barbata Manes .
 Interea has tumulo inferias, fufumque, solutis
 Ad cytharæ numerum lacrymis, hunc excipe lessum :
 Pignus amicitia; & monumentum flebile amoris,
 Quem, vel post cineres, memori sub pectore servet
 AEvo cana fides, & vivo nutriat igni .
 Nam benè nexa animis, animorum ætate perennant
 Fædera, & instantes despectant forcipe Parcas .

Principiò: geminum Cacavatis semina in usum
 Indica gens flexit; nam quas procerior effert
 Turgentes, Arbor, majori tubere glandes,
 Erogat in pretium: quibus emptas quærere merces;
 Atque agitare, Patrum ritu, commercia mos est .
 Ast tenui profert Arbor quas pumila ramo,
 Has grato servat, condita ad pocula, succo .

Vos Ego felici prognatos fidere dicam
 India quos genuit: vobis stant aurea verè
 Sæcula, Saturno jactant quæ Principe, Vates,
 Scilicet enatum patriis in finibus aurum

Spernitis, exilioque alium damnatis in orbem,
 Signantes lætos nativis glandibus annos :
 Glandiferà pastæ dum ducitis arbore vitam,
 Ferrea, jam pridem, nostras invexit in oras
 Sæcula, fatali dum luce intermicat, aurum.
 Namque ubi terrigenà, detersum sordibus, umbrà,
 Emicuit: procul acta Fides, procul acta recessit
 Et Pax, & Pietas: nostro sese extulit Orbe,
 Et geminas alto lances Themis intulit axe.
 Quin & disruptis Erebi de faucibus, omnes
 Erupere, simul, factò velut agmine, fraudes
 Insidiæque, dolique, & aduncis usque rapinæ
 Vnguibus, ac fœdo manantes sanguine rixæ :
 Colluvies scelerum, totasquæ funditûs urbes
 Obruit, ac miseris infudit tartara terris,
 Hinc mores; hinc jura; imis hinc summa; prophanis
 Sacra, Orbemque chaos rursus permiscuit Aurum.
 Imperio stant cuncta, caduntque suo. Arbitrè urnæ
 Imminet, & Curios damnat, solvitque Cethegos.
 Impete cuncta suo, bruti ceu fulminis ictu,
 Tacta ruunt, nullo Martis licet ariete pulsæ,
 Illi reclusis pandunt se postibus urbes,
 Regnorumque patent aditus: nec Principis aulæ

Con-

Consilia, aut cauti latitant arcana Senatus .
 Nulla tegit Danaas vel turris ahenea; in ædes
 Desluus ex astris aureo se Iuppiter imbre
 Infert, & sacra restingvit lampada Vestæ .
 Nulla satis vigili servat sacratia cultu
 Relligio: delubra Simon dum perfidus urget;
 Ipsa Simon delubra illato polluit auro .
 Omnia, si coëmas, prostant venalia: cælum
 Quis ferat, ò, Numenque ipsum jam vendimus auro .
 Ferrea quis neget hæc, Auro sub principe, sæcla ?
 Ast quò me Phœbi furor impulit entheus, æstro
 Abreptum ? Satyræ perfusum carmen aceto,
 Non ulcus mordet, quod longo obcalluit usu .
 Ergo age, Apollinei me prolue nectaris haustu,
 Calliope; tenui cæptum quò pectine carmen
 Prosequar, annosæ projectus ad arboris umbram .
 Mexiacæ, primò, cum rusticus incola sylvæ (a)
 Extudit execto Cacavatis tubere baccas :
 Vel lento admotas igni, vel solis ad æstum
 Expositas, fragili siccandas cortice torret .
 Hinc centum è numero, condicta ad pocula, lectas,
 Altiùs impactò pistilli pondere frangit .

C 2

Mox

(a) *Ex relationib. Franc. Hernand. apud Nardum Recchum.*

Mox & testaceam defracta putamina in ollam
 Injicit, affusaque jubet tabescere lymphâ.
 Indica quin etiam frumenti grana (Maizum
 Barbaricâ indigenâ designant voce) capaci
 Quot junctim curvata sinu manus utraque claudit,
 In tenuem, saxi attritu, mollita farinam,
 Addit, & admotum fervere cogit ad ignem.
 Rusticus hac explet liquidâ sibi pocula pulte.

Non satis hæc alijs, lectos sed cespitate flores,
 Graminaque, & variâ decerptos arbore fructus,
 Marmoreâ silicis contusos verbere, miscent:
 Hæc mox arboreo versant agitata batillo;
 Incoctis donec jam frugibus, unda colorem
 Traxerit: affusis medicata saporibus unda.

Tum liquor in plures fusus demittitur urnas;
 Inque aliam ex aliâ per mutua volvitur, acto
 Sæpius imbre ruens: donec flos pinguior altam
 Excitet, alterno turgescens impete, spumam:
 Hanc, subsidenti demessam fæce, propinant.

Tertius at superest tritis è glandibus haustus,
 Quem porrò è cunctis Cocolatis nomine dicunt.
 Cacao indigenas, æquatâ fruge, Pochôlti (a)

Ad-

(a) *Frutex indicus, apud Baccum, de plantis indicis.*

Admiserunt baccas, & adacto verbete pressas,
 Fictilis immergant collectam vasis in undam:
 Hanc multo fustis jactatam turbine miscent,
 Æthereus donec liquor altiùs innatet, & se
 Excitet in bullas, mox lecto flore, cremorem
 Excipiunt, aliâque recondunt cautiùs urnâ:
 Quod residet, patrii pugillo pollinis augent:
 Atque ubi subjectis exæstuat ignibus, illi
 Seditum pridem, spumâ florente, cremorem
 Adiiciunt, calidumque, voraci gutture, sorbent.

Hæc olim Cocolatis erant exordia, & artis
 Prima rudimenta, Hesperium dum condere nectas
 Discit, & ambrosio Reges perfundere mûlso.
 Hoc sibi nunc etiam pateras Gens Indica succo
 Spumantes cumulat, læta quas fronde coronans,
 Se certare Iovi credit, nam rustica Pubes
 Fœcundos postquam calices, plaudente coronâ,
 Exhaustis; stratis frondentibus exilit, & se
 Protinùs ad choreas, complosis garrula sistris,
 Provocat, atque hilari comit se ludicra cultu.
 Non hinc barbarico turgentia carbasâ luxu,
 In manicas laxo sinuata volumine: textas
 Non ostro cyclades, imâ non aure videres

Pendula Erythræi pretiosa pericula ponti,
 Sectave muriceo mytræ redimicula limbo,
 Cæteraque attalicis operosa crepundia ludis.
 Alituum varis Pubes sibi sedula cultum
 Instruit è spoliis: virides dat Psttacus alas:
 (a) Coccineas Thlauthot; perfusas luce Pipizton:
 Atque Apodes pictæ variata volumina caudæ;
 Iris ubi nitido se discolor explicat arcu:
 Pompaque nudatos operit plumarilis artus.
 Pluma femur cæstu religat: caput ardua cristis
 Pluma tegit: plumas nectunt sub poplite vittæ.
 Quin etiam inventis per litora fortè lapillis,
 Armillas brachiis, nudoque coralia collo
 Aptans, florigerà pectus sibi torque coronat:
 His compti, choreas, ad sinistra sonantia, nectunt:
 Devinctique manus per florea rura, per agros,
 Saltibus exiliunt, & sylvas carmine pulsant:
 Responfant sylvæ, responfant undique colles:
 Tactaque barbaricis reboant clamoribus arva.
 Mox ubi jam choreis, Iuvenum deferbuit ardor,
 Lassatique pedes, & multo languida saltu,

Cru-

(a) *Aves Americana, apud Hernand. & Io. Fabrum Lynceum, in
 hist. avium novæ Hispaniæ.*

Crura labant, madidique fluunt sudoribus artus:
 Sese iterum ad calices referunt: stratique sub umbra
 Arboris, illecebris certant, hilaresque propinant;
 Optatos donec revocet nox humida somnos.
 Hi dudum mores, hæc dudum pocula Genti.
 At postquam certas Hispanus figere sedes
 Cæpit, & Hesperio refioruit India cultu;
 Europæ illecebris gula pridem sueta, superbo
 Despexit tepidum Cacaï embamma palato,
 Ingeniumque novas novus incola compulit artes
 Quærete, & indigenis potiores addere fruges.
 Hoc senior, celebresque inter Fernandus Iberos, (a)
 Quà Tagus arva rigat, famâ notissimus, acri
 Hoc studio, ac multâ quæsitum indagine, demum
 E superis hausit, felici munere, Divis.
 Ille ferens tacitos per amœna, per avia gressus,
 Naturæ excussit latebras, dubiosque recessus:
 Omnia vestigans, perpendens omnia censu
 Sollicito: ignotas peregrini cespitis herbas:
 Arboris omnigenæ sætus, frondesque, nucæque,
 Seminaque, & fruges omnes, atque omnia late

C 4

Gra-

(a) *Franciscus Hernandez novæ Orbis medicus primarius, sub
 Philippo 2.*

Gramina, floriferis gignit quæ Mexicus arvis.
 Quin & quadrupedum genus omne, aviumque, ferarumque;
 Ingenia, atque habitus, plumasque, ac tegmina; seu quæ
 Frugiferis spatiantur agris; cicure sive pererrant
 Adfita pagorum tectis pomæria; seu quæ
 Effera sævi tætes nemorum altis abdidit antris:
 Omnia perstrinxit, digessit & omnia chartis
 Sedulus, & nostrum pridem transmisit in orbem:
 Postgenitis longo miranda Nepotibus ævo.

Ille per æstivos, Phœbo inclinante, calores,
 Sub viridi fessus confederat arboris umbrâ:
 Multa super poto meditans, agitantque Cacao.
 Cùm dubiam tollens supplex ad sidera mentem:
 O, ait, æterni Pallas prognata Tonantis
 Ingenio: sæcunda tuo si Numine, certas
 Indefessa hominum solertia comperit artes.
 O age, Diva, tuo mentis mihi nubila vultu
 Discute, & indubios animo da figere gressus;
 Ut refugi teneam quæsitâ cubilia veri.
 Vix hæc, quùm Dea, Nymphæ habitum mentita Napeæ
 Adstitit, ac vultu trepidum compellat amico.
 Sollicitum quæ cura agitat? si proderet fas est,
 Ne preme: consilio mulier sæpe impigra pollet.

Si quid opis possum, tibi Virgo volensque, lubensque
 Impendam; mirâ præstans nam Pæonis arte,
 Præsidio es miseris, & proxima fata moraris.

Dixerat: ille habitum reputans, ac Virginis ora;
 Mortalem transgressa gradum, sibi poplite flexo
 Cernuus advolvit genibus; mox talia fatur:
 O quam te memorem, Virgo, namque ardua celsi
 Oris majestas hominem negat. ò Dea certè
 An Triviæ comes; & Nympharum sanguinis una,
 Sis felix, tardumque animi precor excute sensum.
 Liquimus Hesperiam, largo cui sidera rore,
 Omnigenis augent felices frugibus agros.
 Illic nectareos generosa è vite liquores
 Hausimus, & longos usû traduximus annos.
 His pridem assueti, revocare in pristina nervos
 Artibus, & stomacho firmas arcessere vires:
 Contemnerata gravi Cacavatis pocula pulte
 Despuimus, refugo vix delibata palato.
 Ergo age (mexiacis quando tua munera Terris
 Bacche negas) alias, Virgo, da carpere fruges,
 Federe queis certo rigidi mollita Cacaï
 Rusticitas, grato fauces demulceat haustu;
 Et stomachum læto torpentem exfuscitet estu.

Nam memor usque tuas, pateris fumantibus, aras
Imbuam, & acceptis fundam libamina donis.

Tunc Pallas: nimio dignaris honore puellam,
Assuetam profugos hastà defigere cervos.
Ni mea cunctantem fallit sententia mentem:
Sacchareas, moneo, certo sub sidere, cannas
Demete, & æthereos, ut mos est, exprime rores:
Hos, ablegato nostri modo pollinis usu,
Cacao adscitos, non æquo pondere, misce.
Accedat pingui fragrans Vaginula massæ,
Et piperis ramenta, & odoro cynamma libro:
Dilue mox calidà, & pateris spumantia funde.
Hic liquor Hesperiiis, lepido gratissimus haustu,
Accidet: ad stomachum hic faciet; nec massica posthac,
Aut Cressò invideant stillantia vina racemo.

Hęc ubi dicta, pedem retulit: subitusque refulsit
Ambrosià cervice nitor; simul Illa relectam,
Cycladis obverso, procul extulit egida, limbo,
Atque omnem latè perstrinxit fulgure sylvam
Irradians: nemus omne comis crispantibus ardet,
Et flexo Numen ramorum vertice adorat.

Tum Senior: Pallas, claro mihi Numine, Pallas
Adstitit, ac tanto dignata est munere. Salve, ò,

Cælicolum decus, ac dubiæ lux inclyta mentis.
Hinc Sociis referens sibi cognita: fallitur, inquit,
Fallitur, hoc Triviam lucò qui forte vagantem
Autumat: his potius Pallas sub frondibus errat,
Illa mihi sese depulsis obtulit umbris
Spectandam, multà venanti indagine Verum.
Eja agite, ò Socii, festas agitate choreas:
Plaudite, io, vestris respondent Numina votis:
Vestraque sollicitæ Superis sunt commoda curæ.

Mox secum: quæ Pallas ait; quæ Nympha repente
Visa mihi est? vigili quis Vatum somnia pinxit?
Credo equidem; jilla meæ proles fuit ardua mentis:
Sæpe suas animus curas in Numina vertit.
Gratulor Ipse mihi, nostræ quod mentis in arce,
Usque adeo spiret majestas vivida Veri;
Vt mihi conspicuo pandant se Numinis ore
Sensu animi: en nostro prodit quoque vertice Pallas,

Hęc postquam secum: fruges Fernandus odoras;
Vaginæ siliquas, & lecto sacchara flore,
Cynnameosque legit, mordaci cortice, libros;
Ac tosto admiscens pr idem detrita Cacao,
Mexiacum certà Cocolatem perficit arte.
Qui si nosse libet, qua lege, metroque pareatur;

Accipe quæ, schedulis, idem Fernandius Orbi
Tradidit, & longo simul Hispalis approbat usu:
Hispalis, Europam quæ prima invexit in omnem,
Quicquid ab Ammericis exportat navita sylvis.

Principio lecti glandes fecerne Cacaï:

Præcipuum Guachaca dabit, quo Mexicus ullum (a)
Frugiferis nusquam præstantius educat arvis.

Pingue legas, carptumque recens ex arbore: namque
Exesum macie, vel multis ante repostum
Mensibus, exsucto sine viribus unguine torpet.

Arserit interea moderato clibanus igne,
Torreat ut lectas, afflatu deside, glandes.

Est sapor, est tosto major, mihi crede, Cacao
Gratia; nec cyathos dabit exhaurire salubres;

Ni scabrum succi ingenium priùs igne retundas;

Tum fragili tostas simul exue cortice baccas;

Ne puram inficiant neglecta putamina massam;

Neve imo vilis fundo subsidat amurca;

Dulcia fumanti sorbes dum pocula nimbo.

Hinc defæcatis partito pondere glandes,

Marmoreo lapidi, quem levior alveus æquet,

Insterne, & duro pressas defringe cylindro.

Mox

(a) India occidentalis provincia ubi Cacaos optime provenit.

Mox attrita cavo simul excipe fragmina labro,
Atque alias menso superingere pondere fruges.
Quod certò ut statuas; solidam tibi pende Cacaï
Ad lances libram: cui floris congere bessem
Saccharei, & socio cognatos fœdere misce.
Augeat una suis fragrans vaginula frustis;
Seu gemina indictum Cacaï pondus: odorem
Si libet ut surdis Cocolates naribus afflet
Acrius, aut stomacho certas depellere frigus;
Nam calido pollet gracilis vaginula succo.
Ignea quin etiam cumulado cinnama metro,
Sextantem adjiciant; piperi sed parce, rubenti
Quod signant spolio, mittit quas Mexicus, offe;
Nam nimio fauces, & viscera vellicat ęstu.
Quin potius Moschi pulvis, vel messis odoræ,
Primus apex, Ambar, minimo sed fragmine mixtum
Accedat, capiti quęsitum, ac naribus Ambar.
Hęc ubi pistillo tundens tenuatis ahenò,
Exagitata diù velum tibi textile cribret;
Vt mox trajectus cribri per retia, massam
Imbuat, asperso tenuis pulvisculus imbrę.
Non satis hæc habuit vernantis dędala Flore

Filia

Filija, quæ celsò attollens capita ardua clivo,
 Subiectos scepro Florentia temperat agros.
 Illam Flora parens, extremum adjungere florem
 Artibus, erudit; seu quas solertia mentis;
 Seu quas, deliciis inhians, gula protulit Orbi.
 Ergo edocta, animam delecto carpere flori,
 Mexiaco varios Cocolati affundit odores,
 Et Florę decus omne, leporemque invehit offis.
 Nunc citrini emunctas redolenti è cortice pomi (a)
 Lacrymulas: nunc aut suspiria odora hyacinthi:
 Aut Indo, quibus acer olet, de Tubere anhelos (b)
 Elicjt afflatus; vel amabile Gelsimjini
 Deliquijum, hispanos qui transfuga deserit hortos.
 Hinc nares longè redolentis anhelitus aurę
 Vellicat, ut vivo credas tibi germine Floram
 Blandiri, atque ori carptos affundere flores.

Ille mihi hæc retulit, cui florea gratius halant
 Verba rosis, lepido vernans Laurentius ore, (c)
 Pars nostri potior qui pectoris; ille vetusto,
 Quà rigat Arnus agros, Procerum de semine sanguis,
 Majorum decora, ac titulos se colligit uno:
 Vnicus antiqua, palmes de stirpe superstes:

In-

(a) Cedrato. (b) Tuleroso. (c) Comes Laurentius Magalotti.

Ingenio vivax, jucundus moribus, omni
 Palladis arte potens, ac rerum callidus usu:
 Plurima quem Regio, summi quem Cæsaris aula
 Principibus charum novit, Regumque sequestrum;
 At Belmontanæ retinent nunc otia villæ;
 Impia dum calamo proscribit dogmata, & altæ
 Exudanda parat prælo molimina mentis.

Verùm, age, collectas iterum superingere fruges
 Æquato lapidi, modicas cui subjice prunas;
 Vt sensim lentus tibi cuncta coagulet ignis.
 Marmoreum lapidi posthac adverte cylindrum,
 Et fruges luctante manu, luctantibus armis,
 Contere, tunde, agita, multoque repercute nisu;
 Ante nec exsertis parcat, sibi Verna lacertis;
 Quàm totam subigat, contento robore, & udi
 Vnguinis in morem, cogat coalescere massam.
 Hanc aut in teretes demum dispersece cylindros;
 Vel sterne in lateres, latumve recollige in orbem.
 Tum clausà tibi conde serà, nec profer in usum:
 Signiferum Titan nisi jam compleverit orbem;
 Vt constipatà durefcant frustula micà,
 Et calidà posthac penitus solvantur ab undà.
 Quod mellis præstes brumæ sub tempora, frigus
 Dum

Dum riget, & vitreis concreſcunt flumina cruſtis.

Nunc quis duratis liquor additus eliquet offas;

Quo manus ingenio ſpumantia pocula condat;

Dic age Muſa; tuo nam ſi mihi pectus ab ceſtro

Altiùs haud iterum caleat, quæ copia fandi

Alliget adſtriçto rerum tot nomina plectro.

Si focus aſſiduo tibi pervigil excubat igne,

Fictilis ad tacitas præſerveat ollula prunas:

Hæc tibi concreti Cocolatis fruſtula ſolvat.

Fictilibus major Cocolati gratia, major

Obvenit ad guſtum ſapor, ipſo è vaſe liquori

Affuſus, primo plaudant cui guttura ſuctu.

Quod ſi non ullo tibi fumigat igne caminus;

Vel ſi ſepoſito gaudes te condere tecto;

Vt ſine teſte tibi tantùm Muſisque propines.

Accipe quæ, Sophiæ ſtudiis addiçtus, in uſum

Contulit, ac tabulis pridem deſcripſit amicis.

Cùm me concubiam ſtratis exurgere Pallaſ

Sub noctem jubet, ac tacitis me involvere chartis;

Vel Phœbus, cytharæ pertentans pollice nervos,

Anticipare diem, Muſasque admittere, queis mos,

Aurora comitante, ſuos inviſere Vates:

Hoc, ait, ipſe mihi Cocolatem condere ritu

Affue-

Affuevi, & vigilem firmare ad carmina mentem.

Principiò: chalybis repetitò crebrius lectu;

E gravidæ venà ſilicis mihi ſemina flammæ

Elicio, imbutus quam ſulphure fomes in auram

Excitat, & multo ſatur excipit unguine lychnus;

Appoſitæ lychnus triplex ſubſternitur urnæ;

Abditus: inſtabili ne fluctuet ignis ab aurâ;

Abditus: incluſo vitæ ut colligat igne.

Quò lateat, ſubiçta urna ſtat ahenæ circum;

Turriculæ in ſpeciem, dimenſo carcere; fornax;

Multipliçi fornax oculata foramine; flammam

Vt modico ſenſim ſpitamine nutriat aer;

Anguſtoque vomat glomeratum carcere fumum;

Ni pateat; vivum mox deſerat halitus ignem:

Ni pateat; vigilem fumus mox obruat ignem.

Tum ſubitò, Lymphæ ſemiſſem infundere in urnam

Impiger ad propero (ſemiſſem pondere certo

Hesperii ſtatuant) ſerit inum cuspide ahenum

Ignis, & infulgè frigus mihi perdomat undæ.

Interea tenui Cocolatem ſcindere ferro,

Dives ab occiduo mittit quem Mexicus Orbe;

Vel quem ſida manus certà conſtruxerit arte

Aggredior; ſtratà ſurgunt præſegmina charta

D

In

In cumulum: cumuloque modum levis uncia ponit.
 Quin & facchaream decisa in fragmina metam
 Comminuo, cumulusque pari mihi pondere surgit:
 Mixtaque stat iusto simul uncia, & uncia metro.

Vix opus expedio: musfat simul unda, susfurroque
 Advocat ipsa suos libamina dulcia in æstus
 Haud mora: fumiferos pretiosa obsonia jacto
 In latices; digito relegens vestigia; si qua

Vda vaporato servat sibi chartula fumo
 Sunt & qui geminos, damnato more, vitellos
 Adjiciant; liquidum ut cogant embamma vitelli
 Hi potius ventri faciunt, his vecta Liburno
 Et vel amygdalinæ, vel sædo fordida quernæ
 Glandis adulterio, Coccolatis nomine, gleba,
 Ah precor, obveniat: quando tam crassa palato
 Arrident, vilemque movent pulmenta salivam.

Sed jam fervet opus, versandaque turbine limpha est.
 Est mihi roborea decerptus ab arbore turbo:
 Turbinibus vulgi dispar; nam longius Illi
 Hastile assurgit, cui cuspide figitur imâ
 Tortilis, ac multis dissectus dentibus orbis.
 Ille molam simulat, palmæque inclusus utrâque,
 Trudit odoratum, miscetque volumine libum.

Quæ

Quæ mihi quæ gravidis flavo de vortice bullis
 Spuma tumet! lepido nubes quam roscida labro
 Emicat, & fumo nares proritat odoro!

Mox ubi multiplici detrita est utraque gyro
 Palma, molæ insiftens, permixtaque frugibus unda:
 Excipit incoctum, mellita ad pocula, nectar,
 Ipse etiam patulo sitiens brevis urceus ore:
 Urceus illimi vincat qui murrhina cretâ.

Ast mihi non uno temerè stant pocula jactu;
 Nec simul effusa cumulantur funditis urnâ,
 Funditur ad numerum succus: quæ turgida bullas
 Pars agit: inverso perit hæc decerpta labello;
 Quæ superest, multos iterum revocatur in orbis;
 Utque novo spumæ tumet altius excita flore:
 Ipsa etiam calici, suspensa parcius imbre,
 Additur, alterno mihi terque quaterque, rotatu,

In spumam liquor omnis abir; fufufque, capacem
 Explet, odorato turgescens fornice, nimbum
 Guttur hiat, cyathumque inhians allambere labro:
 Spumea suspensa delibat pocula suctu.
 Qui sapor! exfacti quæ roris gratia! Qui flos!
 Auguror: edocto non gratior ulla palato:
 Non dedignantis stomachi torporibus ulla

D 2

Blan-

Blandior ambrosia est: Hispani ò dicite: Galli
 Credite; non animos quæ vellicet ulla supinos
 Acrior, & crebro jubeat sibi plaudere saltu.
 At non fas, uno siccare tumentia fuctu
 Pocula, fumanti prohibent quoddam fervida libo;
 Nec lubet: admoto combustas parcius igne,
 Infudisse juvat spumanti in nectare ofellas
 Panis, & intinctu mollitas frangere morsu.

Quod mihi si fido devinctus amore Sodalis
 Adsit, tunc geminà suffulti sede, recepto
 Germanis ritu, socio dum quisque propinat,
 Et forbillanti decerpit pocula labro,
 Extrahimus lætis mixtos sermonibus haustus.
 Vina vorent alii, seu quæ non subdita prælo,
 Injussisque fluens lacrymis, dedit uva, rubenti
 Murice; cretæo seu quæ stillata racemo,
 Nauta peregrinà vexit super æquora cymba;
 Haud equidem invidéo, capitique oculisque nocentem
 Devoveo, Hesperia lætus promulside, Bacchum.

Hæc mihi literulis nuper descripsit amicis
 Lissus, ingenuâ quo non præstantior alter
 Indole: cui magnum modò princeps exedra nomen,
 Atque theatralis meritos tulit orbita plausus:

Tra-

Tradita Socraticis quoties sua dogmata chartis
 Propugnans, doctâ retulit spolia ampla palestra.
 Ille, diù queat ut sacris advertere libris
 Ingenium, capitique acres exfuscitet ignes,
 Se matutino Cocolatis proluit imbre:
 Dedalæ quantum satis est ad munera mentis:
 Palladii quantum satis est ad prælia circi.
 Quamuis sæpe, hilari Juvenum plaudente cachinno,
 Immeritum lepido traducat Fabulus ore:
 Fabulus, arguto cui plurima fabula denti est:
 Immemor ipse sui quoties hypocondricus humor
 Vellicat ingenium, ac tremulum Diaphragma lacescit.

Sed digito Immemorem pervellit Cynthius aurem,
 Et monet, ad numeros, emuncto pectine, ritum
 Prodere, quo glacie adstrictus liquor Indicus alget;
 Frangat ut æstivos jucundo frigore Soles;
 Imperioque gulæ, versis, det, legibus anni,
 Intempestivam Icario sub fidere brumam.

In tenues æquo sectum super aslere micæ
 Fervida more suo Cocolatem diluat unda;
 Ast alio confecta metro, tibi pocula condat
 Potio, quæ gelido densanda est frigore, pendas,
 Ergo oculis, fidæ vel certo examine læcis,

D 3

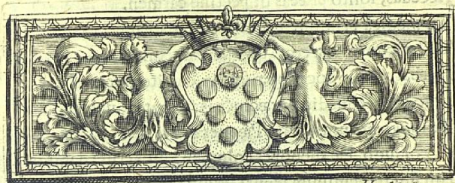
Quic-

Quicquid in appositum tibi fictile funditur: humor
 Si binas æquet, dimenso pondere, libras;
 Perge, & sacchari semissem congere mellis;
 Tum solidum misce trito è Cocolate trientem.
 His tibi ponderibus concretum embamma liquefcatur;
 Vel certum posito è paradiamate conjice pondus.
 Dilutum convolve molà, quàm summus, & inus;
 Qua mediis, variante manu, versetur in orbem
 Humor, & ingestæ solvantur turbine fruges;
 Donec turbineus bullis exuberet æstus.
 Inde foco abductus, dimoto tegmine, cœlum
 Excipiat, gelidamque liquor frigescat ad auram.
 Est qui dilutum tenui velamine succum
 Percolet; residens lædant ne guttura grumi.
 Interea multo glaciem, in ramenta refectam,
 Sparge sale (admixto glacies sale fortius undam
 Afflat, & in geminum cogit concrefcere frigus)
 Adsit & arboreo conferta è subere theca :
 Huic nivibus fundum sternas: cui trulla superstet
 Stannæ, vel tenui splendens argentea vase:
 Hæc tibi delicias, hyemis de munere, promet.
 Ergo age, quùm posito pridem deferbuit æstu
 Ollula, in admotas urnæ devolvere fauces

Incipe mox rorem; sed ne simul effluat, Alcon
 Admonet, illecebris, Alcon, qui pocula complet.
 Ille molà in spumas Cocolate turbinat, & mox
 Demessum summo spumantem margine florem
 Dejicit ad numerum; multo tum vortice totum
 Quod residet, bullis cogit turgescere libum:
 Et spumis spumas dimensis jactibus augens,
 Mellifluo ad fauces explet velut aëre trullam.
 Hanc mox aggesto cumulet nix undique acervo;
 Sed neglecta, cave, pateat ne subdola vasi:
 Rimula, diducti claudes dum marginis oram.
 Nam facile falsa glacies aspergine lympham
 Imbuet, ac totum inficiet tibi guttula mulsam.
 Mox agitare manu, & crebra vertigine thecam
 Flectere ne pigeat; quò se nix undique vasi
 Affricet, & succo citius det tabida frigus.
 At ne tabescens exuberet humor, & omnem
 Quæ reliqua est, glaciem maturius eliquet; imam
 Ante juvet tenui terebrasse foramine thecam:
 Quò niveam exoneret postico è gutture tabem:
 Dimoto quoties laxaveris objice guttur.
 Vix hæc expedias; quùm jam concrefcere mulsam
 Cæperit, & vasi gelidas obducere crustas.

Tum cautè removens supremo è margine tegmen ;
 Obstipo cochleare incurvum vertice, strullæ ;
 Altius immerge, hærentesque tenacius alvo
 Elide abrafas hinc, atque hinc undique crustas,
 Hæ reliquum cogent, ceu mixta coagula libum ,

Ocyus hoc alii ut præsent, ex affere thecam,
 Octonos firmo in loculos discrimine sectam ,
 Octonis implent cyathis; argentea seu quos
 Lamina; tornatum finxit seu stannea in orbem ;
 Hos modo dimidiòs duntaxat nectare complent ;
 Scilicet ulterius rores affurgere tegmen,
 Impositum prohibet; summo nam margine vasis,
 In fundum vergit, comi sub schemate, tegmen ;
 Conus & ipse sinum pandit, seque incavat altè ;
 Vas vass appositum ut credas; hinc indita in ipsum
 Nix altè cyathum, nivibus quoque cætera septum ;
 Ocyus illatos cogit durefcere succos ,
 Quos egrè fundo excussos ubi traxeris imo ,
 Concretam videas Cocolatis plasmate metam :
 Quam, crebros iterans suctus, mox exprime labris ;
 Aut, tenera infringens in frustula, divide dente,
 Allatret interea geminato Syrius æstu
 Ipse hyemis dulci fuges ex ubere frigus,

DE COCOLATIS OPIFICIO

LIBER TERTIUS.

SED jam Mexiaci quæ vis, quæ commoda succi ;
 Quam vitæ ferat, haustus, opem, & quæ creditur, usui
 Inferere assiduo morborum semina fibris,
 Expediam: nostri quæ pars est ultima cepti,

Extremum hunc facilis Vati concede laborem
 Phœbè; tuo præsens mentem si concutis æstro:
 Auguror: haud vano labor hic cadet irritus ausu ;
 Assi mihi non citharà tantum pharetræque decorus,
 Qualis Parnassi juga proteris, aut Aracynthi,

Accedas; solito præeas ut pectine carmen.
 Tu medicâ primùm mortales imbuis arte:
 Tu laticum rores: cœso tu balsâma trunco,
 Herbarumque doces quæ sint in cespite vires.
 Ergo ades & medico præcinctus sformate: qualem
 Te longo norunt divini Pæones usu.

Vosque ò, Parthenopes columen, quos eruta damnis,
 Iam sibi tergeminum sensit Geriona Syren:
 Impavidi vitæ pugiles, qui forcipe Parcas
 Exuitis, frænumque pati compellit arte,
 Herculeo quamvis assurgant robore, morbos:
 Carole, facundo ructas qui pectore totum (a)
 Hippocratem: duplex nectit cui laurea crines,
 Et primos medicæ bis contulit artis honores.
 Ingenioque potens leni Cappella, recusa
 Cui se Pergameus transcripsit mente Galenus,
 Acer in adversum febres irrumpere. Tuque ò
 Dissita qui gemini socias dictata Lycei,
 Evolvisque omnes, Bisonne, Macæonis artes.
 Omnigenâ Sophiæ præcinctus tempora lauro.
 Ignaro vos este Duces; dum limina Vates

Ve-

(a) Carolus Pignatarus. Antonius Capella. Ianuarius de Bisogno. Primarii Medici quibus auctor obstrictus.

Vestra tero, medicumque adytis oracula capto.

Nec te præteream, qui pervigil excutis omnes
 Naturæ latebras, rerum dulcissime Rhedi, (a)
 Cui Lachesis, cumulans depexo vellere pensa,
 Tradidit ipsâ cholom, felici ut pollicis arte;
 Longiùs Herrusco deducas stamina Regi.
 Te medicâ Phæbus; Te Vatum fronde coronat:
 Te decus Italiæ, secundum diuite venâ
 Ingenii, & multo novit Gens exera foetu:
 Tradere quem sero decertant præla Nepoti.
 Hoc mea, quodcumque est operis, Tibi Musâ reponit;
 Namque ubi prima tuo nectis mea carmina Baccho, (b)
 Exstimulas lento torpentem pectine Phœbum;
 Ut canat Hesperium meditato carmine libum.
 Tu Vates, Medicusque præi, mihi carminis Auctor.

Plurima commendat Cocolatis pocula virtus:
 Plurima, quæ creber jam commoda comperit usus,
 Concelebrant; merito credas ut nomine dici:
 Ammericum Elixir; vel Mexiacam Panaceam.

Prin-

(a) Franciscus Rhedi, Magni Hetruria Ducis Archiater, Auctori multis nominibus, carus.

(b) Dithyrambus ab ipso conscriptus, cui titulus: Baccho in Toscana.

Principio stomachum moderato confovet haustu,
 Excitat & lapsas infuso robore vires
 Ventriculi, ingenitumque fibris vitalibus ignem
 Exacuens, pigrum ad sua munera fortiùs urget.
 Hinc uno plures arcet medicamine morbos.
 Plurima namque, hominum lædit quæ corpora, labes;
 Quùm stomachi è vitio, qui cruda obsonia segnis
 Haud coquit, impuro ducat sua semina succo;
 Dum stomacho vires Cocolates comparat; idem
 Obterit omnigenas obtrito in semine pestes.

Ergo age; dum sese stratis aurora relictis
 Erigit; ipse etiam segni te proripe lecto;
 Atque ubi sollicito torpentem pollice somnum
 Terferis: hispano te prolue nectare: sædas.
 Hic tibi mox facies, hesternaque lipsana cænæ,
 Et viscosa, imis hærentia phlegmata fibris
 Conficiet, pigramque trahet felicius alvum.
 Auctior hinc artus calor insuet: excidet ore,
 Pallor, & igne genas rubor eriget: eriget acer
 Membra vigor: ludetque omni vis ignea nervo.
 Quin & nativam stimulis compellèt orexim;
 Et quæ sita gulæ avertet fastidia: anhelo
 Ipsa etiam ut sapiant vel pabula inempta palato.

At nē festinā matures prandia mensa;
 Ni priùs epoto exuerint se viscera libo.
 Opsonare famem quintam jubet Opsus in horam;
 Intereaque gulæ querulos contemnere hatus.
 Tu potius stomachi dimensum consule robur.

Sunt qui sublatis Cocolatem sumere mensis,
 Et pleno gaudent pateras infundere ventri.
 Hoc Opsus prohibet medicus, prohibentque quærelæ
 Ventriculi, turbata dolet qui prandia; quod si
 Prandenti dederint tibi forte obsonia pisces,
 Queis caro limosà frigescens najade, in imum
 Vix accepta sinum, sædum tabescit in unguen:
 Tunc mixtus calidà Cocolates proderit unda
 Corriget is sædos imo sub pectore succos,
 Sedabitque atros, queis halant viscera, fumos.
 Hinc vulgo Hispanis protrita Paræmia: potum;
 Quæ fert, in carnes Cocolatem vertere pisces.
 Novi ego qui, stomachi genio, sibi noxia dudum
 Sancta quadrageno sensit jejunia sole.
 Quippe olus, atque oleum, & falsi farciminis offas;
 Et fluviis nantes, & nantes æquore pisces
 Haud coqueret: Ventrìque graves evolveret omnes,
 Apula rore suo quas lactat amygdala fruges

Quin multà fatum terrestri fece legumen
 Respueret : ructus hinc fada è fauce: tumultus
 Inflatae hinc alvi, capitisque & pectoris ardor,
 Multaque, se lesò miscet quæ sanguine, labes,
 Cogebant Miserum jejuni evertere leges,
 Et querelam carnis revocare ad pabula ventrem.
 Ast ubi post epulas pridem, mensasque remotas,
 Ferventem noxas Cocolatem fudit in escas:
 Ambrosio imbuta, & sensim concocta liquore
 Prandia, non ullo stomachum toufere latratu:
 Servavitque sacros, indemni corpore, ritus.

E stomacho quid opis capiti ferat indicus humor,
 Conjice; nam socio pariter se fadere neftunt,
 Inque vicem vel lucra sibi, vel damna reponunt.
 Quùm, fædo defossa lacu, putris unda mephitim
 Evomit, ac tristi subtexit sidera fumo:
 Languida, fuscato nebulae sub firmate, pallet
 Semisepulta dies: languet Natura, situque
 Obsitus, aethereos vix Iuppiter expedit ignes.
 Tunc si vel Boreas enispatis ingruat alis;
 Altior aut Titan potiori dimicet astro,
 Decedunt late nubes; lux aurea caslo
 Panditur, evictaque polus caligine, vivax

Emicat, ac nitidos jaculantur sidera nutus.
 Haud aliter nostro res est in corpore: quando
 Viva Homines magni gestant compendia Mundi
 Scilicet è stomacho vapor, excitus, emicat altè
 In caput, ac cerebro, nebulae offundit inertes:
 Ingenioque gravis, nativos obruit ignes,
 Ac mentem in nimbo, ceu lunam, nubila, condit.
 Tunc si spumanti fervescens najade crater,
 Mexiacos altè in stomachum demiserit æstus:
 Intextina palus fumos, compressa, reforbet
 Ipsa suos: victis se mens è nubibus effert:
 Nativaque animus sensim se luce serenat;
 Ut puro niteat radiatum lumine Verum,
 Acris & obstipo redeat solertia cordi.
 Emicat ingenium, atque omnes protinus ignes
 Expedit, in vectumque scyphi sub margine sentit,
 Haud grajum Alciden, sed clarum lampade Phoebum.

At seram, moneo, rosei sub vesperis horam,
 Quùm molles revocant surgentia sidera somnos:
 Pocula ne sorbe: presso namque illa vaporum
 Fomite, longe abigent, frustratà nocte, soporem;
 Sufficit offuso venter cui pabula fumo.
 Hinc si sepositum tibi nox vigilanda, Chleantis

Ad lychnum; aut noctu speculâ servandus ab alta
 Hostis, in obsecram ne subdolis ingruat arcem;
 Hoc hoc uberiùs te multo proluet; vinces
 Ipsum etiâ excubiis custodem pervigil Argum;
 Illi oculos centum, si verâ est fabûla, cantu
 Lenè soporatos vafro Cyllenius astu
 Obdidit; & clausam furto procul abstulit Io.
 Ast tibi vel tacitâ tangat si tempora virgâ
 Morpheus; ac lentis irroret lumina guttis;
 Nec geminam claudet commivens palpebra pupam.
 Hoc tamen hausta dabunt medicati cymbia libri
 Si geminâ ternave scyphos exhausteris hora;
 Ante tibi fessos, quàm culcitra contegat artus;
 Nam si post calices, molli te sternere lecto
 Adpropetes; fumos quàm non dum vicerit humor;
 Addat & ipse suos fumanti è toro vapores,
 Componet potius tenero tibi lumina somno.
 Edocet hoc, plures qui plurima condocet, usus;

Quâ sese nitida vitrei Crateris in undâ
 Spectat, & æquoreis augusto verticè nymphis
 Spectandam late prædit pulcherrima Syren
 Partenope, memini Magni me Nominis olim
 Obsequio coluisse Senem, cui plurima Menti (a)

(a) *Marcellus Spinellus*.

Plu-

Plurima & erecto majestas indita vultu;
 Ille Atavis clarus, Majorum fulta triumphis
 Atria, Lojolâ, tecto sub paupere, signis
 Posthabuit: magnisque auctus virtutibus, altè
 Et decus, & famam contempti stemmatis auxit;
 Se major: claro, Sophiæ seu traderet artes
 Ingenio: sacrum nutu seu flecteret agmen:
 Vtraque suspexit quem Sicelis ora: supremo
 Admovitque parem, annuerent si Numina, scepro.
 Huic importuno crebescens asthmate tussis
 Aspera, concubiâ dum latrat nocte, fugarat
 Ex oculis somnum; concussi & pectoris æstu
 Assiduo, fessis prohibebat & otia membris.
 Hinc vigil, & multo jactatus turbine, duro
 Irrequieta diù versabat corpora lecto;
 Ceu miser alternâ jactatur naufragus undâ;
 Ergo animum subiit, tantis adhibere levandis
 Præsidium, poti Cocolatis pharmaca, damnis;
 Et secum: prohibent, inquit, si fervida somnos
 Pocula, quid vigili noceant? at lurida saltem
 Compescent extis undantia phlegmata, & arctâ
 Quæ miserum jugulant, luctantes fauce procellas

E

Fof-

Forte prement, placidaque insternent membra quiete.
 Dixit, & accensis, instructà lampade, lychnis,
 Eliquat intritum, turrità in lance, Cacaum,
 Exhaustique Scyphum, cubitumque abscedit, ut omnem
 Traducat, miti vigilem sub sidere, noctem.
 Vix se composuit stratis; pituita refedit:
 Alta filet tussis; nec fundo obmurmurat imo,
 Intextina diù latrans sub fauce charybdis:
 Mox tacitus sensim trepidis obrepit ocellis
 Somnulus, ac tenero conspergit tempora rore;
 Ante nec obscuro discludit carcere pupas
 Palpebra, quàm tenui desigens spicula rimà,
 Obductam nitido diftringat acumine Titan.
 Hoc semel, hoc iterum, hoc & tertius egerat haustus.
 Quùm secum, addubitans, hæc stratis excitus inquit
 Anne, soporifero commissa papavere, quadra,
 Ementita levi Cocolatem cortice, hiantì
 Imposuit? pressis quando sub pectore rixis,
 Sopiit ignoto vigilantia lumina somno?
 Quis scit an excubias insueto more soporat
 Dum liquor, occultà perfundat viscera labe.
 Hæc meditans porrò timuit, nec pocula labris

Ad:

Admovit; medicà donec Protoxiphus arte (a)
 Præstans, ac toti famà notissimus urbi:
 Sume animos, inquit, tacitas nec commoda fraudes
 Rere: scypho potius meritas innecte corollas:
 Hic fugat ignavos torpenti è lumine somnos;
 Humor ubi stomachi nebulas absumpserit: illas
 At nisi per spatium solidæ non conficit horæ.
 Hinc tibi qui calices inter, stratumque cubile,
 Inferis exigui vix temporis intervallum,
 Advocat is potius somnos; nam pectore lenes
 Excitat ipse suos, tenuato rore, vapores:
 Et blando, admulcens, consopit lumina nictu:
 Perge igitur, divisque lytrum persolve: petito
 Qui te Nepenthis revocant medicamine, & ægro
 Indulgent faciles mellito pharmaca potu.
 Ille diù morem tenuit: multosque per annos,
 Extraxit, medico firmatam rore, senectam.

Verùm age præcipuum peregrini Nectaris usum
 Dicite Pierides, vestro namque omnia nutu,
 Scabra licet, facili subeunt ad carmina flexu.
 Qui cunctos, Animus, subiecti corporis artus,
 Imperio torquet, vitamque, ac munera rector

E 2

Di-

(a) Vincentius Protoxiparus Primarius Medicus.

Dividit: is purum potiori è sanguine florem
 Assiduo circum præcordia turbine versat;
 Cõgit & in tenuous, vibrato corde, vapores
 Effari, ac vivo succendi purius igne.
 Pneumata quos noto dixerunt nomine Graji:
 His venas præter, nervosque, ac cætera vectis
 Spiramenta, omnes nostri Cor eminùs artus
 Corporis irradiat, vivà ceu lampade Phœbus
 Alter, in exiguum diffundens lumina mundum:
 Hi vitam, motusque fibris, ac roborâ nervis
 Sufficiunt, volucremque vehunt ad sidera mentem.
 Hinc trepidant radiis oculi: manus utraque in omnè
 Gestit opus: saliantque pedes: pugnamque lacerti
 Expediunt; ala crique ardet sub pectore Virtus.
 Scilicet est illis vigor igneus, igneus ardor:
 Exiliuntque, micantque, & fervida protinus omni
 Se penetrant compage, ac toto corpore miscent.
 Hos porro, artifices operum, vitæque sequestros,
 Pectoris igniculos, nullus fovet ubere fomes
 Pinguior; Ammerico, quàm pressi è semine rores.
 Nam tota ingenito Cacavatis bacca redundat
 Vnguine, sidereis pinguefcunt Sacchara guttis;
 Cynnâma queis calidos afflant admixta vapores.

Hinc

Hinc tenuis, lentusque liquor cocolaticus, apto
 Dulcia spiritibus substernit pabula succo:
 Qui lapsas reparent vires: qui lumina menti
 Accendant, vegetosque animent ad munera sensus.
 Hausisse ut credas meliori è sidere flammâ
 Cælicolum, subitoque calefcere Numinis œstro.

Fallor? an hæc etiam Superum sunt munera Divum
 Digna penus? roseis en ut delapsus ab astris,
 Aliger æthereus tornatâ in pyxide præfert
 Dulcia Mexiaci Cocolatis munera dextrâ.
 Languēbat rigido refupina in stramine Virgo;
 Cui decus, & nomen, superi Rosa transfuga veris,
 Contulerat: tenero (mirum) nam pupula vultu,
 Nata Rosam retulit; retulit rosa pupula natam:
 Aurorâ mirante alieno in cespite nasci,
 Ignotoque vitere Rosam sibi g ermine; nec se
 Sidereas passis guttas adspargere labris.
 Illicet indulgens, potiori ex ubere, rores
 Lacteolos Natæ affudit formosior Eos:
 Divini Mater, Divini Filia Solis.
 Sed jam viva Rosæ marcenti purpura vultu
 Fluxerat, ac toto languēbat corpore virtus.
 Scilicet hinc febris vires, hinc cælicus ardor

E 3

Hau-

Hauserat, abreptam torquet dum Numine mentem.
 Qualis deciduo pallet rosa languida collo,
 Quæ sortita pares Phœbi cum sidere cunas,
 Par habet, occiduo Phœbi cum sidere, funus.
 Languidulis ergo eluctans suspiria labris:
 O quis, ait, modico Cocolatem misceat haustu
 Deposita, ut lapsas revochem mihi pectore vires,
 Et sistam fugientem animam, vix talia anhelans
 Dixerat: ad superos celeri vox ocyor euro
 Evolat, ac subito servati ad limina tecti,
 Hospes adest, pulsataque iterato verberare postes.
 O quis adest? excita Parens simul excipit, & se
 Ad limen passis actutum postibus ardens
 Sistit; at ille ferens nitido carchesia nimbo
 Hæc, ait, infirmæ Cocolatis pocula Natae;
 Sollicitâ modo mixta manu, modo fervida ad ignem
 Defer, & egrotam jubeas salvere puellam.
 Obstupuit visu Mulier; nec fata, recurvo
 Poplite, delatum peregrino ex hospite, munus
 Excipit, acceleransque gradus; en Nata, quod optas
 Nectar, ait, nusquam mihi visus id attulit hospes.
 Blanda viri species, roseique modestia vultus,
 Atque supercilio graviter demissa pudico

Lumina, sollicitum afflarunt mihi Numine pectus,
 Dixeris, æthereo delapsam culmine terris,
 Corporeoque oculis obtectam firmate Mentem.
 Ille etiam multâ impertit te, Nata, salute.

Audiit hæc ubi Virgo: perge ò protinus, inquit,
 Perge, Parens, tantusque, roga, dignetur ut Hospes;
 Quò meritas referam grates, succedere tecto.
 Illa abit: at foribus jam se subduxerat hospes,
 Non ulli post hæc visus; nec cognitus ulli.
 Tum Virgo illacrymans, versoque ad sidera vultu:
 Nosco, ait, hæc submissa mei mihi dulcia sponsi
 Munera, & arrepto defigens oscula nimbo,
 Haurit cælicolum permixta liquamina dextrâ.
 Ut bibit, ut vegetæ redlere in pectora vires;
 Ac mente assurgens, suffixi in vulnera sponsi
 Os animumque omnem vivax demergit; & alto
 Delicias haustu, vitamque è Numine fugit.
 Queis animi, febrisque æstus, ac membra soporat.
 Hæc passim medici Cocolatis commoda censent,
 Ast Ligur adverso Felinus Marte repugnans
 Invehitur: nam felle tumens cognomine, totum
 Evomit è cerebro Cacai in pocula virus.
 Corporis Olli, animique lues cocolaticus humor

Visus, & ima fluens sensim per viscera pestis;
 Quam Pandora suâ deprompsit pyxide; vel quam
 Mexicus, Hesperios ulciscens lævitiis hostes,
 Vltro in perniciem invisis submittit Iberis.

Admoveret hæc imis, Felino auctore, medullis
 Visceribusque faces, totum quibus æstuet hepar;
 Et succensa acri tabescant exta calore,
 Temperie dimota suâ; quin fluminis instar,
 Advehit admixtas medicatâ in najade fæces,
 Quæ sensim obstructas impuro sanguine venas
 Inficiant, multisque serant exordia morbis.
 Nec satis: hos animo latices, castisque nocentes
 Moribus evulgat; magici ceu pocula philti;
 Namque ait & Veneri potos fomenta pudendæ
 Addere, & obscœni nutritæ cupidinis ignes.
 Ut totam credas cyatho fervente refusam
 Exhaustisse stygem, mixtumque ad turpia virus,
 Tartarei fœdum Genii quo pectus adurunt, (a)
 (Namque huc erupit cæcæ sententia mentis)
 Tum præscripta sacris jejunia frangere fastis
 Asserit: illatâ, falsi sub nomine potus,

Per

(a) Ait: Cocolatem transfundere in viscera Asmodæos, ac
 luxuria spiritus, diabolico liquore permixtos.

Per fraudem pulte, Athletas quæ robore firmet.
 Hæc Ille, ac multo Cocolatem devovet æstro.

Parcius hæc, Feline, viris obtrude: repugnat
 Doctior, & Medicis, omnique Machaonis arte
 Tutior, ignaros etiam qui condocet, Vfus:
 Is, dudum gemino non usquam noxius Orbi,
 Despuit effuso, quæ ructas, dogmata risu.
 Hæc vates Medico paucis; nec plura reponam:
 Nam tibi nec Censor, doctus nec Pallade Mastix
 Desuit, inflicto meritum qui verberare pulset.

Ast hypocondriaco languentia viscera morbo;
 An juvet, an lædat Cocolatis pharمون: anceps;
 Mævius addubitat, sed longa decempeda vocis;
 Si peregrina tuas haud hæcenus impulit aures;
 Accipe, vesano quam signet nomine pestem,
 Nuper in extremam Mundo inclinante senectam;
 Ex Erebi cavè, cæcisque erupit ab antris,
 Tartareas inter longè sædissima Diras,
 Æschitrope (Superi hanc terris avertite pestem)
 Illam, funereæ per nigra silentia noctis,
 Mæror, & exanguis Macies exterrita vultu,
 Progenere: sinu lacrymans Proserpina natam
 Excepit, furvoque aluit Libitina veneno.

Attonitis Olli deformes rictibus Umbræ
 Struxerunt trepidas, densato è turbine, cunas:
 Quas circum, tacitis ludentes saltibus, omnes
 In species; positusque omnes, inque omnia flectunt
 Spectra suas, noctis per claustra horrentia, formas:
 Nunc altà in tumidos assurgere mole Gigantes:
 Nunc visæ in tenues sensim decrescere Nanos;
 Anglica ceu tragicis illudit Larva Theatris,
 Impulit ut cæcas primis vagitibus auras;
 Cerberus exululans fremuit: tristiq; ue boatu
 Excitæ, sua pensa colis, sua vellera Parcæ
 Mutarunt turpi nigræ fuliginis umbrà,
 Et natæ ad cunas, invito stamina fuso,
 Dum torquent, mæsto cecinerunt carmine lessum.
 At nulla assiduos, sedarunt murmure fletus
 Carmina; nec fixas obtexit nœnia pupas:
 AÆternis vigil excubiis, se jactat in omne
 Irrequieta latus: spedis nunc pectore stratis
 Incubat: obverso nunc corpore, membra supinat,
 Perpetuoque agitat concussas impete cunas.
 Hoc simul è cæcis monstrum exitiale cavernis,
 Iussere, in nostras Superi prorumpere pœnas:
 Intonuere cavis è faucibus AÆtna, Vesevus,

Ac Lipare, raptis latè compagibus: Olli
 Quà data porta, ruit, terrisque insultat apertis.
 Ut primùm exiliit, diducto gutture, turpes
 Eructat nebulas: subtexit territa, fumo,
 Sidera, & obscœnis permiscet ructibus auras.
 Has ubi duxerunt Mortales ore: perusto
 Protinus incaluere imo sub pectore fibræ,
 Adsita quæ ventri præfunt hypocondria: noto
 Hinc hypocondriacum dixerunt nomine morbum.
 Dii rursus talem tertis avertite pestem.
 Obstruit hæc fusos, per viscera cæca, meatus,
 Atque capillares ductus; ne vasa, sinusque
 Insuat, obducto succus nutritius alveo.
 Ut riguos hortis si quando inducere rivos
 Aggredimur, laxo sordes aggesta canales
 Expleat: effusam liquidis è fontibus undam
 Suspirent avido nequicquam gramine flores
 Nam vel clausa cavo tabescit lurida septo;
 Vel super undanti turgescens flumine, cultos
 Obruit, & cœno demersos inquinat hortos.
 Haud secus obstructo claudant si viscere flexus
 Mucosâ feces uligine; languida suctos
 Ex epulis frustra spondent sibi membra liquores;

Noxius at superat, stomachoque regurgitat humor:
 Exundant, tumidis altè turgentia bullis,
 Phlegmata, quæ flavà, vel quæ ferrugine nigrà
 Imbuît, atque ardens urget sub pectore bilis:
 Hæc mox assiduis mordent hypocondria flammis,
 Angustantque animam, & spiracula cælitis auræ.
 Ignito ut credas cingi tibi languida cœstû
 Viscera: vel rigidà diffindier Ilia ferrà.
 Tunc nec prima suum, nec conficit altera chylum
 Coctio: densatur, permixtà fece, coactus
 In grumos sanguis; nec circum pervius errat.

Languent interea, dejectis viribus, artus.
 Corpus iners, nimiumque suo sub fasce laborans,
 Vix sese raptat, duro & molimine gressus
 Explicat; exsucto macies scædissima succo,
 Intempestivis membra exarat undique rugis,
 Depereratque gravem, florenti ætate, senectam.
 Quin lapsas nigrà pallor ferrugine malas
 Inficit: in geminas se abdunt exterrita cryptas
 Lumina: strigoso fluitant palœaria collo:
 Emunctæque levi tenuantur acumine nates.
 Excidit è vultu vultus: sese excidit ipso
 Æger; ut antiquo nexum tibi fœdere notum

Haud noscas, tetrumque putes occurrere spectrum,
 Avertasque oculos; vultum ne cominùs afflet.

Ast facilè leviora feras dispendia formæ.
 Sævior est, intus torquet quæ viscera, labes.
 Nam, cæcis immunda palus defossa sub extis,
 Assiduam evolvens ferventi è face mephitim,
 Egerit: utque abit in calidos tenuata vapores,
 Mox hypocondriacis infestat flatibus alvum;
 Proh Superi, quanto per inania claustra, boatu!
 Dixeris, antiquà dejectum sede, sub imo
 Iam tibi ventre suam statuisse licentiùs aulam
 Æolon, ac rabidos hîc nutu flectere ventos;
 Tanta repercusso, per viscera cæca, tumultu,
 Murmurat, elatrat, atque infrendens auram remugit.
 Hæc intextino ventris modo claustra tumore
 Explicat; in conum miseram modo turbinat alvum:
 Mox jubet in resides intrò subsidere renes,
 Et licet extremo laxis thorace cavernis
 Effluat in ructus: metuenda tonitrua: credas,
 Vix subjisse; imo nam quæ sub pectore turgens
 Desedit, rabidis acuit mugitibus iras.

At levius, ventris curvo si limite, frænis
 Comprimerent sevos vesani turbinis æstus.

Pelliceo quondam conclusi carcere venti,
 Quos Tethis in vecto spumosa per æquora Nato
 Indulsit (Graii si vera est fabula Vatis)
 Erupere suâ resolutis nexibus, utre:
 Et cælo, & campis insultavere marinis.
 Nunc pæna est miseris, quæ quondam fabula Grajis.
 Scilicet effusi ventris de carcere flatus
 Erumpunt, laxæque insultant artubus utre.
 Hoc unum dispar: quod claustra tumentia cauris
 Solyit ad arbitrium, follis moderator, Vlysses;
 Ast hic vesanis in septa irumpere ventis
 Claustra datur, parvumque chaos subvertere mundum.

In caput insiliunt, variisque assultibus urgent.
 Hic sibi concussio displodi in vertice sclopos:
 Hic mugire tubas: strepere alter tympana: & alter
 Pulsari assiduus queritur tinnitibus aures.
 Ille sibi, collo impositum, pro vertice, credit
 Alveolum, & clauso querulos examine fucos.
 Sunt quibus exerrant oculi: vertuntur in orbem
 Tempora, & instabili nutant vestigia gressu:
 Qui trepidâ mundum flecti vertigine, dicant,
 sunt quibus, in tumidum, disuncto pondere, follem
 Evasisse caput, vento surgente, videtur.

Vix risum ut teneas, dum fata hæc ludicra desles.
 Iam procul ex oculis, absumpto fomite, somnus
 Exulat: epoto quem nulla papavera succo:
 Nec revocent tremulæ ludentia murmura sylvæ:
 Aut resonâ rivus qui præterlabitur undâ.
 Nulla quies, nullo connivet palpebra nictu:
 Assiduasque agitant sopito lumina mundo
 Excubias: curis hinc mens dejecta, dolori
 Incubat usque suo, furvasque exaggerat umbras,
 Luridaque, extorri, fingit sibi somnia, somno.

Nec satis: emotam torquent deliria mentem.
 Novi ego, qui furis acti se mergere ponto:
 Vel dare præcipites tecto; vel sæpe cruentas
 Tentarint inferre manus sibi: præpete cursu
 Alter, non ullo præcinctus tegmine vestis,
 Proripuit sese stratis, & cardine postis
 Inverso, erumpens, mediæ sese intulit urbi.
 Bile tumens alter nudatum corripit enses,
 Huc illuc cursans, & cæcas verberat umbras.

Iam quis dejecti referat mæstissima Cordis
 Fata? quis insanos turbati pectoris æstus?
 Hanc ubi sepositam vitæ simul obsidet arcem
 Halitus, & crebro præcordia concutit ictu?

Haud secus infesto trepidans urbs angitur hoste,
 Quum quatit obsessos, evertens undique, muros
 Machina; & infantem sibi, sternitur ante ruinam:
 Palpitat, æstuat; angitur; intremittit obsessum Cor:
 Atque intercluso sensim spiritamine, sese
 Destitui vitæ, jam jamque assurgere Parcam,
 Credit, quæ rigido distingat guttura nexu.
 Mox misero gravis incubat halitus, & premit altè,
 Obrui ut injecto sese autemet Appennino:
 Atque abrupta inter suspiria, singultusque,
 Suppetias animo quærat, tantique levamen:
 Fascis, ut elisum perimant ne fata Typhœi,

Omnibus assiduus timor imminet: undique mortis,
 Infantem capiti falcem, jam jamque ruentem
 Formidant: cæco clausi ceu carcere fontes;
 Si quid fortè strepit, tortorem irrumperè, credunt,
 Hinc omnes trepidis explorant auribus auras,
 Explorantque cibos omnes, atque omnia tentant
 Pharmaca, & ancipites hærent, Medicosque fatigant.

At nullus miseris tortor magè pervigil instat;
 Quàm mæror: larvas hic larvis aggerat, umbras
 Vmbri; hic animo præsumens seva, malignus
 Fatorum interpres, feralia turbidus augur

Occinit, infesto ceu plorans carmine Bubo.
 Hinc modò lucifugæ obscuro se condere tecto:
 Se modò seposità certant abstrudere sylva;
 Oforesque hominum loca quærunt avia; ut omnes,
 Et vel se fugiant, quæsitâ in nocte sepulti.
 Est qui se tenebris damnat, stratusque cubili
 Sese angues inter medium, sævosque dracones,
 Serpentumque inter sinuosa volumina, fingat:
 His animum spectris reficit, proh dira voluptas,
 Atque atrox morbi ingenium! feralia quæ nam
 Sint fata, hæc misero si sunt solatia cordi.
 Quod si funereum venalis Præfica lesium
 Concinat, & siculo deducat carmina rythmo:
 Triste melos cupidis exorbens auribus explet
 Se lacrymis, fruiturque suo mens incuba luctu.
 Hæc hypocondriaci videas symptomata morbi.
 Sed satis hæc; namque ipsa exterrent carmina Vatem;
 Qui transacta suos passus per tempora manes:
 Nunc, ope conceptæ Primi sine labe Parentis,
 Virgineæ Matris, morbo sese exiit atro;
 Seque suo, compos, festinat solvere voto.

Huic, age, num pesti rabidas exasperet iras,
 An potiùs tritâ Cocolates sopiat offa?

Dispar adhuc Medicos agitat sententia, nuper
Tres inter sese longo certamine vidi,
Adverso scindi placita in contraria sensu.

Vis hypocondriaco præservida, Callius inquit;
Est morbo: torquet præservida discrasis ægrum;
Seu bilis caleat, tumidum sive æstuet hepar.

Iam duplici fervet Cacai potus ab æstu;
Nam calet admixto perfusus aromate, & igni
Appositus, flammis exæstuat. eja age porro

Quis calidum calido curet medicamine morbum?

Annuo, Mopsus ait, præservida discrasis ægro est,
At quis nam calido Cocolatis pocula succo

Fœta putet? potum laticis qui temperat humor,
Friget; mexiaci friget nativa Cacai (a)

Temperies, tantoque excedit frigore; ut inter
Noxia ne dubitem glandes censere venena.

Quare ubi mexiacis calida correptus in oris
Febre jacet, nimiùmque fibris exæstuat æger,

Hunc vulgò Medicis mos est præscribere potum.

Vt

(a) *Nascitur in plagâ torridâ Cacao, tam gelidâ humiditate, ut ibi quovis pretio permutetur, ad refrigerandum.*
Scalig. tract. de plant. Cacao refrigerat insigniter. Io. Laer. l. 6. descrip. occid. Ind. c. 2.

Vt liquor immodicos ægroto leniat æstus;
Frigoris hinc potiùs ratio me fortiùs urget;

Vt ne hypocondriacis ausim miscere Cacai
Pocula: nam lentus torpentia viscera morbus

Obstruit; ipse etiam feces Cocolaticus humor
Advehit in stomachum, queis sæto sanguine, venas

Ac tenues obdit cæco sub pectore ductus. (a)
Scilicet id præstant nativo frigore fruges,

Quæ pigrâ Chylum sædant uligine: vires
Vt potiùs credas hinc sævo accrescere morbo.

Excipit annofo præstans Podalirius œvo:
Hisque aperit certæ quæ sit sententia menti.

Ista equidem, Patres, haud damnem dogmata: vestros
Conciliem potiùs firmato fœdere sensus.

Mexiacæ, fateor, nativo frigore glandes
Exuperant, multo sed turgent unguine: cæcis

Pars igitur commixta fibris, atque ignea vis est.
Quare ubi defractas mola conterat, atque subactas

Misceat, alterius frangit pars altera vires.
Quin etiam ingenitum tenuat vaginula frigus,

F 2

Cyn-

(a) *Ex Cacao vel crudo, vel tosto, vel saccharo tantùm condito subsequi uteri, alvi, hypocondriorum difficillimas obstructions, ait Piso in Mantif. Aromat. c. 18.*

Cynnamaque, & calido prægnantia sacchara rore :
 Vt mediam credas Cocolati exurgere demum (a)
 Temperiem, nostro quæ nulla est aptior œvo.
 Nec tamen Invalidis hunc trado, vel abnuo potum;
 Cautiùs id præstem; namque, uno nomine, pestis.
 Multa latet, vario vexans hypocondria sensu .
 Scilicet est aliis alio de semine morbus :
 Hinc calido spumans Cocolates nectare, Virus
 Fortè aliis: præfens aliis est pharmacon ægris.
 Quin etiam ipse sibi morbus, sibi dissidet eger
 Ipse; intestino dum sæpe reciprocatur æstu
 Multus, & alternis assultans fluctibus humor .
 Vt modò quod juvit, mox ipsum pharmacon obsit.
 Hic modo, ceu fornax succensa, efferbuit: at mox
 Friget, iners; gelidà rupes velut obsita brumà .
 Ille sibi dispar totam simul artubus Ætnam ,
 Induit, & servare fidem scit flamma pruinae ;
 Nam calet, atque alget, calet intus, deforis alget ;

Hæ-

(a) *Et si Cacacius quantitate excedat cetera ingredientia, illius tamen partes frigidiores, calidioribus coadunata, revertuntur, ut Cocholata ipsa emergat temperata facultatis. Piso Mantis, Aromat. c. 18.*

Hæreat ut Medici solertia . Consciens ergo
 Quisque sibi, vario sibi noxia noverit usu ;
 Isque hypocondriacum doceat, num proficit, an obsit
 Incoctus purà Cocolates indicus undà.

Sed jam tempus erat, lati post æquoris undas,
 Emenosque sinus, puppem præcingere seroto .
 At me cogit adhuc dubio subsistere ponto,
 Quæ dudum doctas agitat lis multa palestras .
 Scilicet, ingenio, Superum qui jura, Magistri
 Exagitant; certo sectantur ut cardine mores :
 Acri inter sese studio contendere pergunt,
 Num ritu decreta sacro jejunia solvat :
 An ne intacta sinat, trito liquor indicus usu .

Sunt qui mexiaci præpinguia semina pomi ;
 Sacchareumque salem, vesca inter pabula censent .
 Scilicet & lapsas reparant in corpore vires,
 Esurientemque arcent, ac vitam fomite, firmant :
 Chaoniæ ut quondam, Saturno Principe, glandes,
 Hinc & detrita Cocolatis fruge, vel ipso
 Frangi iussa putant potu jejunia. Quod si
 Qui leviùs statuunt, liquidi tibi nectaris haustum
 Indulgent, etenim tantilli ponderis offam,
 Materiem censere levem sine crimine possis .

Quæ semel hauſta, ſacros Jejunj innoxia ritus
Haud violet; ni mixta iterum tibi pocula fundas.
Namque vetant magni nuper decreta Quirini.

Aſt alii, quibus eſt audax ſententia menti:
Non modo permixtâ dilutum najade libum,
Quin ipſam ſolidis concretam frugibus offam
Eſcarum numero expungunt: nam frigore metrum
Quòd nimio excedant, Cacai ſemina, ſuetis
Accenſere cibus renuunt, interque venena
Conſtituunt: dulcemque ſalem, quo ſacchara conſtant (a)
Nutrimenta negant labenti apponere vitæ.
Cætera, quæ modico conſpergunt pulvere maſſam,
Condimenta putant, ſtomacho quæis gratiùs humor
Accidat, illecebrisque gulam, naresque laceſſat.
Hinc ſi quis ſolo Cocolatis fomite vitam
Extrahat, atque aſſueta neget ſibi prandia, ſenſim
Contrahet exucto marcentem corpore tabem: (b)

(a) *Sal aliud marinum, aliud ſoſſile, aliud met allicum, aliud dulce, & Indicum. Braſawolus l. de exam. ſalium.*

(b) *Cocolates ad modum potus ſumptus, in tantum non eſt ſufficiens materia pro partium plenâ nutritione; ut hoc potu, ſi quis ſine alio cibo utatur, in tabem cito deveniat. Ludov. Ramirez, relatùs ab Hurt ad, append. c. 4.*

Quando in ſeptenas, hauſtus, vix fulciat horas,
Vrceus, invalidas jejuno in corpore vires:
Haud equidem lapſos pleno quòd nutriat artus
Fomite; ſed multo quod pinguis ab unguine, magnam
Spirituum vim progignat, queis vividus ardor
Emicat, & lentos impellit robore nervos (a)
Hi porrò Medicis Cacai pocula libis (b)
(Antidota antiquo dicunt quæ nomine Graji)
Adnumerant, quæ nulla uſu jejunia ſolvunt;
Ni fraus, interſit, magnique & ponderis offam.
Abſumat non ulla ferens jejunia lurco.
Nam licet ingeſtis, alimenta adjungere vitæ,
Antidotis ultrò detur; non his tamen uſus
Hic princeps, ut alant; ſed ut eſcas concoquat acer

F 4 Suc-

(a) *Virium robur, quod ex Cocolatico potu in nobis augetur, experimur, non provenit, ex nutritione, ſed ex plurimâ ſpirituum copiâ, ab illo genitâ. Ludov. Ramirez diſcuſſ. Cocolat. pot. q. 2. Maſſa Cocolatica ſere tota in ſpiritus vitales mutatur, eo quod abundat vaporosâ ſubſtantiâ ſpirituum quidè aptâ materia. id. q. 3. (b) Confeſſio hac indica Eleſtuarioii formam ſervat. Gaſpar Bravus p. 6. conſult. 14. §. 5. Quæ nunc Eleſtuarioii, olim à Græcis dicebantur Antidota.*

Succus, & in chylum, stomacho torpente, laboret.

Hæc illi, magnoque putant se auctore tueri. (a)

Demùm alii plexis citiùs se exolvere tricis

Posse putant; quorum ridet sententia vulgo.

Hi liquidi, rentur, Cocolatis cymbia, potum

Non escam stomacho submittere; namque ubi primùm

Mexiacis olim liquor hic inventus in oris,

Hunc tantùm mensis, ajunt, delatus in usum est;

Vt stomacho ingestas procliviùs invehat escas:

Quod nobis Siceræ rores, vel massica præstant.

Hinc illi potus ratio germana; nec æquor,

Aut longo superat cursu quæ litora, censum

Immutant, alio sub sole, vel indole fraudant,

Quà vel nunc patrio passim censetur in orbe.

Nec contra est, nostros usù quòd nutriat artus;

Nam vel rore suo dudum producere vitam.

Vina queunt; non ulla tamen jejunia frangunt.

Sed

(a) *D. Thom. qui 2.2. q. 147. ar. 5. ait: Electuaria etiam sè aliquo modo nutriant, non tamen assumuntur ad nutrimentum, sed ad digestionem ciborum. Unde nec solvunt Jejunium: sicut nec aliarum medicinarum assumptio, nisi fortè quis in fraudem Electuaria in magna quantitate assumat per modum cibi.*

Sed satiùs, doctis hæc dispicienda Theoris,
Calliope linquas; ne quis tua carmina Momus
Mordeat, atque alio dum tradis Apolline digna,
Correptam vano vulget te pectoris œstro.

Hæc super Ammerico ludens Cocolate canebam;
Edomitum bello Lotharus dum victor ad Istrum
Carolus, Austriaco Leopoldi fulmine, Budam
Obterit, & Scythici discerpit stemma Tyranni:
Hungariam latè subigens, tumidoque ruinam
Bizantj Imperio minitans; ut rustica Latro
Thracius antiquæ repetat magalia Bursæ;
Ipseque trajecta quæ Bosphorus advocat undà,
Sacra Godefridi relegens vestigia, Christi
Evectum Labaron Solimà defigat in arce;
Asserat & sanctum, cœlo plaudente, sepulchrum.

Libri Tertii

Finis.

I T E R

AD SACRAM

D·MARIÆMAGDALENÆ

MASSILIENSEM CRYPTAM.

H. V.

Septima vertentis jam lux effulserat anni, (a)
 Altaque sexdenam disploferat ære canoro
 Vix horam Turris: lepidæ cùm linquimus arva (b)
 Nicææ, & celsam Cemeli abscondimus arcem. (c)
 Ambo alacres: mulis vecti pernicipibus ambo. (d)
 Haud procul; emensos aprici ad litoris oram
 Vix terni spatium lapidis; Nos, agmine aquarum
 Septeno labens vicinum Varus in æquor, (e)
 Excipit, ac celebri suspensos distinet undâ,
 Ille Italos, Gallosque brevi determinat alveo,

Ar-

(a) An. 1668. (b) Nizza di Provença. (c) Olim Vrbs prope
 Nicaam, è cujus ruinâ arx superest. (d) P. Carolus Be-
 rardi, è Soc. Ies. comes itineris. (e) VARO flumen quod Provin-
 ciam à Comitatu Niciensi separat, prope Nicaam.

Arbiter, ac certos edicit murmure fines.
 Labenti geminus ripam mons figit, & alto
 Margine frænat iter tumidum; ne devia campis,
 Agricolaæ spes unda voret, non ille superbo
 Vique gradu incedit, nec toto exuberat amne;
 Ni cadat ex alto tabescens vertice bruma.

Pervia ubique vado lymphæ est: sed gurgite in uno
 Altius, ut nec equi gressum ferat; increbrescit:
 At præsto exiguus, conducto remige, linter
 Aduit; inque aliam vexit nos palmula ripam.

Affidet hinc fluvio Laurenti à nomine pagus, (a)
 Vilis, inops; illum lecto sed gleba racemo
 Commendat; Regum debent cui pocula mensæ:
 Pocula, quæ turgens apiano nectare botrus (b)
 Explet; odorato spumant & pingui baccho.
 Italiam egressi, præcelsæ in vertice collis,
 Plurima quem stipant frondosa cacumina, Cagnam
 Prospicimus: multo turritam culmine Cagnam:
 Ceu speculam, vigili servantem milite campum.

An-

(a) S. Lorenzo. (b) Muscatello di S. Lorenzo ex uvis apianis, quod ens apes libent.

Antipolim legimus, vasto quam mœnia septo (a)
 Obvallant; raro sed friget cive: cadaver
 Urbis, magnanimo quondam vastata Sabaudo. (b)
 Hanc, quoniam Franci sedet ad confinia regni,
 Arx tegit, adversi propter pomæria muri,
 Insidens scopulo; latos ut vertice fluctus
 Spectet, & hostiles procul exigit æquore classes.
 Illam etiam geminus, parvo sed limite, portus
 Ambit, quo Boream ratibus defendit, & Austrum:
 Tutaque Neptuno, fractis fovet otia ventis.
 Nam ponto excurrens rupes è litore, dorsum
 Objicit; alternâque rates statione tuetur.

Tendimus hinc Cannas; Cannæ decreta diurnæ (c)
 Meta viæ, quinas Niceno è litore leucas
 Dissita, ne longo vexent nos tædia cursu.
 Effusum Cannis procul est prospectus in equor;
 Vixque undis extans patet Insula, & Insula; quondam
 Lerinas celebri dixerunt nomine: nomen (d)
 Nunc gemini Indigetes, & faustum nominis omen,

Al-

(a) Antibo olim Vrbs Episcopalis sub Archiep. Ebrodunensi, nunc Oppidum, & portus. Antipolitani, fateor, sum filia Thyynni, Martial. l. 13. (b) Carolus Emanuel Sabaudia Dux. (c) Cannes, statio non commendata. (d) Isle Lerinesi.

Alter Honoratus, sacra Margaritis altera donant. (a) (b)

Abripit hanc Gallis Hispanus miles, & arcem

Extruit, hostili qua tutus ab impete regnet.

At mox obsessam Gallus sibi vindicat armis,

Impositamque novo molem munimine firmat,

Atque intentatam longo post tempore servat.

Illam Cænobii sedes, ac fama vetusti

Concelebrat: tutum namque hic sibi sedula nidum

(Halcyonis ritu placidam super æquoris undam)

Religio statuit: Benedicti est fidere rores

Hic turbis procul, & speretis procul urbibus, haurit,

Educitque suos divino semine fetus.

Insignes pietate viros hæc insula, & omni

Doctrinæ excultos censu, jam protulit orbi.

Quos inter, celebri spectatus nomine, mastix

Hæreseon, omni Vincentius eminet ævo. (c)

Hæc nobis lux prima dedit spectacula, quam mox

Occiduis tacito tumulavit vesper olympo.

Non dum sydereum cælo revocaverat agmen

Phos-

(a) S. Honorato, antea Lerina Abbatia celeberrima, quam Sidonius vocat: eruditorum virorum Seminarium.

(b) S. Margherita olim, Lero, dicta, ubi arx & presidium.

(c) Vincentius Lerinensis commonitorii auctor.

Phosphorus: ingrato quilm tympana concita pulsu,

Et socio lituus modulamine, dura sopori

Bella movent, totoque jubent absistere lecto,

Surgimus, & sacris operati, protinus igni

Admotam, mulsam fervere cogimus, ollam:

Mexiacum, dulci spumans est saccharum, mulsam.

Mox cyatho largè exceptum forbemus, & haustu

Firmamus stomachum, crudæque obstitimus auræ:

Ergo alacres; totoque micant dum pectore nervi;

Scandimus instratos pulvillo deside muros.

Haud ego te tacitum, per iniqua obliviam musæ;

Præteream, pulville: toro tu molliter artus

Excipis: indociles mihi tu mitescere sellas

Lenè doces: cunei turgentés cuspide sellas:

Ne rigidas Italus Braccatas sentiat oras. (a)

Te mihi sollicita (pretium nec vile labori)

Struxit acu, cyrrhoque Ligur cumulavit equino:

Molle oneris columen: lenimen dulce viarum:

Quo fultus, nec saxa Arabum morer alta tolutum

Carpere equo, celeri nec muros scandere saltu,

Quos olim fuso cumulavit sanguine Remus,

G

Pro-

(a) Alludit ad Galliam Narbonensem, qua olim dicebatur

Braccata, quæ Auctor iter habebat.

Progredimur Cannis; montisque in vertice Grassas (a)
 Eminùs aspicio, mox ponti ad littora pagum
 Exesum, ac foedà tristem ferrugine: noster
 Hunc simul ac Vector prospexit, longiùs illhiac
 Flexit iter, dirisque lares devovit, & altè
 Intonuit: sacro vultus avertite pago,
 Longiùs hinc; cælo nam vindice, certa ruina
 Mænia vicinos incessant rudere campos.
 Ille opibus quondam florens, studiisque marinæ
 Thetyos, infanas ponto deducere naves,
 Atque ipsas potuit devolvere in æquora sylvas:
 Remigibus, Fabrisque potens, queis litora latè
 Incaluere, operum varios miratà labores;
 At postquam sacras augusti Numinis aras
 (Horrendum dictu facinus) manus improba furum
 Polluit, & raptà discedens Pyxide, campis
 Effudit gravidas divino Pignore bullas;
 Dixeris inversà Pandoræ pyxide, pago
 Incubuisse omnes, Erebo stimulante, malorum
 Infaustas acies: opibus, studiisque Coloni,
 Atque animis cecidere: silent deserta catervis

Ar-

(a) Grassæ olim Grinnicum, Vrbs Gallia Narbon. in tractu,
 ubi olim Decentes populi.

Artificum; nulloque operum pulsata fragore
 Litora, & effoetam spernit Cyllenius algam.
 Ipse sibi est oneri pagus: pudet indice Phœbo
 Agnosci, cæcisque caput quò contegat umbris,
 Sponte ruit: tanto sub crimine pressa fatiscunt
 Testa, nec annofo debent sua rudera sæclo.
 Longiùs hinc: viduas de nomine noscite sedes:
 Neapolis pago titulus, proh dissitā quantum (a)
 Hæc tibi, quæ profers Italo capita ardua cælo,
 Neapolis. nec plura, oculos avertimus ambo,
 Urgentes mulos calcaribus. En tibi montes,
 Gallia perpetuo queis finditur intima tractu:
 Piniferi montes: nemorosa cacumina: clivo,
 Quà facili assurgunt, conscendimus, undique celsis
 Occurrunt ramis, ac trunco stipite, pinus,
 Et fagi, tiliæque leves, & vertice quercus
 Dejecto, ac densæ strages foedissima sylvæ.
 Haud secus, adverso postquam simul agmina Marte,
 Conseruere manus, facies sese horrida campi
 Explicat, ac truncos passim, fusosque per herbam,
 Quadrupedumque, hominumque artus, confossaque telis
 Ora virum, galeasque, & sædas sanguine cristas

G 2

Ob-)

(a) Napoli: pagus haud longè à Foro Iulii.

Objicit, egestoque fluentia corpora tabo.
 Tum Vector: sævis hæc est famosa rapinis
 Semita: namque illi denso dùm vertice sylva
 Incubat, infestis modò furibus intulit umbram.
 Tutior at pridem patuit via. scilicet igni,
 Et crebrà circum pinus populata bipenni,
 Perdidit infaustam, qua crimina texerat, umbram.
 O'utinam populis, inquam, qui jura ministrant,
 Non fontes modo, sed qui tutam fontibus umbram,
 Fautores scelerum, præstant, sub vindicis ictu,
 Haud aliter cecidisse velint, eademque nocentes
 Quæ ferit; ipsa reos feriat censura patronos.
 Sic miseris tutò prostarent civibus Vrbes.

Quà dorso sensim subsidens clivus, in agros
 Detumet, antiquo nomen quæ debet Iulo, (a)
 Vrbs sedet, effusus despectans vertice campos.
 Prospicimus: prisca vestigia plurima sæcli
 Incurrunt oculis: hinc moles amphitheatri:
 Hinc arcus, ductu quà pensilis unda superbo
 Fluxit, & augustæ quondam se detulit Vrbi.
 Ast ubi semiruto portæ successimus arcu:

Mi-

(a) Fregiùs: Vrbs sub Archiep. Aquensè, Colonia Ostavianorum, Plinio.

Mirati impendens saxum, capit ique timentes:
 Area, dejectæ bustum nos excipit Urbis:
 Mox brevis, antiquo surgit quæ rudere, sedes:
 (Oppidulum rude, inops, Urbani nominis heres
 Degener) illa Urbis squalentia funera, tabemque,
 Ac titulos tantum præfert, ast cætera Pagus.
 Huic olim, laxo tuta ad commercia portu,
 Mænia vicinis mare fluctibus alluit: at nunc
 Octonis fermè stadiis procul æquor ab Vrbe
 Fluctuat, infossoque altè sulcatur aratro
 Campus, ubi sulcos olim duxere carinæ.
 Dixeris, antiquæ splendor quòd concidit urbis,
 Dedignantem humili vestigia lambere pago
 Neptunum, tumidam revocasse à mœnibus undam.
 Sed stat certa, vices quæ vertit, causa: propinquæ
 Impendent fluvio colles; his consita quondam
 Sylva jugis, nullos exercuit ante ligones:
 Constitit & glebà dudum stipatus inerti,
 Nec luteam clivus demisit vertice tabem;
 At postquam cupido decisa est sylva colono
 Vndique, & inficte defluxit vomere gleba:
 Imbre ruente ruit, fluvioque invec̄ta, marinos
 Irruit in fluctus, seque aggerat undique, lentis

Subcrescens spatiis : aggestum litora litus
 Laxat, & imbellem proturbat finibus undam.
 Vfurpata fremit Nereus confinia, fraudem
 Nec sentit, modico quam furtim pulvere Tellus
 Aggerat, & multo dilutam contegit amne.
 Sic Neptune tuis haud impar piscibus, escam
 Dum fluvii forbes, tibi guttura devorat hamus.

Hæc mihi, qui tenues nostri moderatur habenas
 Hospitii, docto quo non præstantior alter
 Eloquio, latiam facundo è pectore venam
 Deproperat: Mario credas ut Consule natum
 Extremas, Patrum turmas Hic milite claudit
 Triario, paucisque onerum quod castra laborent
 Sarcinulis; unum vix censet in agmine lixam.
 Tergemini tecto degunt sub paupere Patres:
 Mens tribus una, unoque instructa est una Salino
 Mensula, & ipsa uno nitens pede, clauditur uno
 Orbe, tuo quondam non hoc tu Martia sæclo
 Roma vides; en diviso sedet Orbe Triumvir
 Consors, nec calidas ad sobria pocula rixas
 Miscet, & æterno proscribit federe Martem.
 Hic blandè excepti, crebris certamus ad ignem
 Officiis, cænaque famem, sevoque rigentes

Frigore, solamur flammis crepitantibus artus.
 Quæque diù multo nos verberare contudit aura;
 Pec noctem gratò revocat mihi murmure somnum.

Quùm tenebras Eos dispunxit postera, Lucum (a)
 Tendimus, in lucem vigiles produxerat iras;
 Nec dum pugnacem revocaverat Eolus auram.
 Ingruit, adversoque ferit nos impete, contra
 Ut vix obniti fas sit, vel pergere mulo.
 Eole, quo tanto te crimine læsimus ambo;
 Acrius in nostros violento flamine vultus
 Ut biduo irrueres, pressoque ferocius ore,
 Ducere nec sineres animam, nec reddere cælo.
 Sic Iapones toto divisos Orbe Tyrannos
 Credimus, ingesta sævire immitiùs undà.
 Assiduo in vultus undantia labra supinos
 Exonerant jactu: mora nulla, undæ ingruit unda,
 Oraque, compressasque actò dum flumine nares
 Obruit, obstructo miseris perit aura meatu.
 At licet obnixo contendas flamine, Lucum
 (Eole dispercas) tandem pervenimus: omni
 Eole dispercas flatu, pervenimus ambo,

(a) Le Luc, *Lucus Vocontiorum*, Tacito, *Oppidum in Delphinatu*.

Ac diris, rifuque tuas explodimus iras;
Dum fremis oclusi circum munimina tecti.

Ast quid Ego infensum te conqueror, Eole, mente
Nunc alià rapior. Tibi nos haud perdere vento
Mens fuit, ast uno cursum deflectere Luco,
Ne nostra infandi fœdarent lumina cultus.
Hoc erat, ignoto quod murmure prodidit aura:
Hoc erat, adverso quod flamine restitit aura.
Scilicet hic, tacito tollens capita horrida cœlo,
Fœda superstitione, Calvinus è vertice monstrum
Exitiale, atram prouocat fauce mephitim.
Squalida delubri titulo stat Caula; prophanus
Huc Rabula imbutos fatali dogmate cives (a)
Advocat, ac multo blaterat sua somnia bombo:
Nullæ aræ, nulli vigilant ad lipsana lychni,
Effigies Divum nullæ, crux exulat omnis,
Omnis abest sacræ præinctus veste Sacerdos:
Squalor ubique, & ubique situs. proh candida Patrum
Relligio, sanctique augusto ab Numine mores,
Quæ vos Mirmidonum perdit vesania? frontem
Quæ simulat, fallitque pio vesania vultu,

At-

(a) Calvinisti

Atque informe chaos formæ sub nomine fingit. (a)

Huc ò Francigenum Rex, alto è sanguine Regum,
Huc oculos Lodoice, & cæpti martia belli,
Fulmina, magnanimum quando te bellica Virtus
Alciden præstat, tantamque potentia clavam
Addidit: en Nemeæ sylvas, en horrida Caci
Lustra, & funereas sœvi Busridis aras.
Huc huc Herculeam connixo robore dextram
Verte, atque hæc Erebi pomœria contere. Quantus
Quantus eris Superum spectante, Orbisque theatro,
Cum devincta rotis, fractoque ingloria cornu,
Hæresis, augustum Christi ad capitolia currum,
Te victore, trahet, tantoque operata triumpho,
Dejectum vomet illa animum sub tartara, cœcis
Contumulata umbris, totà simul obruta lethe.

Ast me quò rapidà devexit Pegasus alà!
Quò feror ò! Vatem phalerato reddite mulo,
Pierides, humili cæptum quò carmine cursum
Protequar, & fœdo deflectam lumina Luco.
Vos ego Brinolj turres, & candida specto (b)
Mœnia, adorato Lodoici clara sepulchro,

Reg-

(a) Religio reformata, ut ajunt Calvinista.

(b) Brignoles urbecula Gallia in Provincia.

Regia Parthenopes quem protulit aula: penates
 Francisci rapuere, humili sub firmate: demum
 Sacra Tolosanae praefecit & insula Sedi.
 Te mox aspiciamus, lautis qui, pagule, tectis,
 Et celsò assurgis visendi culmine fani,
 Pagule, cui nomen dat Maximus Indiges, olim. (a)
 Hùc ipsà Solymis vectus, qua Magdalis, alno.
 Tu vultus, visa Calvini forde, prophanos
 Relligione sacras, Divùmque insignibus afflas.
 Quantum honor Pago Templi de mole! superbæ
 Cui procul invideant celsis è turribus Vrbes:
 Quantum honor Templo! supplex vbi lipsana Divùm
 Relligio servat, multo quæ condidit auro
 Regnantum pietas, atque altiùs intulit aris.
 Hic ego Sidonj exuvias, & Præfulis ossa
 Maximii; Marthæ cineres, castæque favillas. (b)
 Sufannæ veneror, Marcellæ & Virginis artus.
 At primos rapiunt tua, Magdali, pignora cultus,
 Pignora, queis Siculi ditaverunt stemmata Reges,
 Sceptrorumque aurum, pretiosa in signa recusum.
 Aurea theca caput, cubitum theca aurea claudit,
 Integer & vitreo pellucet in orbe capillus.

(a) S. Massimino; *Oppidum prope Massiliam.* (b) S. Maximinus,
 primus Aquensis Episcopus.

Hæret adhuc fronti, lævi sub temporis oram
 O Evo sicca cutis, prærupto pendula frusto:
 Hic illam admoto Vindex redivivus amantem
 Abstulit digito, quàm longè abssistere iussa
 Audiit: invitum haud tange, ò, vestigia sacre
 Haud temerata manus, tanti frons conscia tactus,
 Servat, & averso venerantur sæcula dente.

Hæc ubi sunt oculis lustrata, animisque: sub ortum
 Solis, Aquas, celebri dudum quas nomine signat (a)
 Sextius, ambò hilares contendimus, eminent omnes
 Illa Vrbes inter, longo Provincia tractu
 Quas censet: Themidis sedes hinc maxima: legum
 Plurimus hinc pandit populis oracula Iudex.
 Quis nitor, ò! Lautæ quis promicat eminùs Urbis,
 Sole sub adverso, facies! Stant laxa viarum
 Compita: quadrato surgunt Palatia saxo
 Ardua; & exculptis jactant sua limina valvis.
 Laxior ante alias sese explicat area, leni
 Strata solo, longoque excurrent plurima tractu,
 Quam vix contento decurras Cyllare cursu.
 Orbitulum vetito dixerunt nomine Fabri; (b)

Sci-

(a) Aix di Provença. (b) Orbitello, undè Fabri transfuga,
 Qui aream illam vocarunt: Orbitello, licet id vetustum.

Scilicet obsessum miles dum transfuga furtim
 Deserit Orbitulum, hic operam, dextramque locavit.
 Amphitheatrali latè patet àrea circo,
 Grata oculis: gemino surgunt è margine celsæ
 Tectorum hinc atque hinc moles: contermina celo
 Culmina; nec medià desunt solatia ruris
 In caveà; triplici namque arbor consta versu,
 Explicat umbrosam frondenti tegmine sylvam,
 Ae triplici lætum discriminat ordine campum.
 Hic urbis Proceres densæ sub frigore frondis
 Invehit aurato sensim levis orbita curru;
 Itque reditque viam; ramos dum flamine crispat
 Colludens Zephyrus, lenisque reciprocatur aure
 Murmura, queis rabidi latratus increpat astri.
 Flectit & ipse suos huc alto ex æthere Phœbus
 Ignipedes: quorum radiis exterritus, antro
 AEolio Boreas se condit, & hispida brumam
 Sol vit hyems, subitoque tepet sub vere December.

At quid porticibus, saxisque affixa moraris
 Calliope? totà quod gratiùs accidit Vrbe
 Quid retices? totà quod celsiùs eminet Vrbe.
 Vos ego, Lojole soboles generosa Parentis,
 Quos mihi germanos alio sub sidere mater

Rel-

Relligio Fratres geminà dedit indolè, tardo (a)
 Dum cytharà ludit, mihi reddere pectine Musam
 Conqueror: at subitus quis pectora corripit ardor
 Enthea? Phœbe tuus, tuus anne, Amor, æstuat ardor?
 Nosco equidè, mihi Phœbus Amor, procul este Camenæ:
 Hùc Gharites, dum Phœbus Amor, vos este canenti
 Numina, & æternas exolvite carmine grates.

Nulla unquam memori te pectore delectat ætas,
 Nulla loci tantùm valeant discrimina, nostro
 Ut fugias Breignere animo, Breignere tonantem (b)
 Quem stupet è rostris, plaudenti Gallia nutu;
 Alciden mirata novum, qui nexibus aures
 Implicet, & victo referat de corde triumphos.
 Non hoc dura mihi indulsit lex temporis, aure
 Ipse catenata ut traheret, totusque trophæo
 Sisteret, ad tantæ defixus lumina linguæ.
 At quando herculeis non aures nexibus, arctet
 Officiis animum religas, quæ fortiùs hærent
 Et grata eterno substringunt pectora nodo.
 Tu mihi tu faciles augusti Præsulis aures

(a) PP. Soc. Iesu. (b) P. Breinerius Concionator in Ecclesia
 Cathedrali.

Et blandos aditus, & principis oscula dextræ,
 Concilias: licuit majorem noscere famam
 Magnum Heroa suam: Ligurum de Gente Grimaldum, (a)
 Ardua cui cano Majestas eminet ore,
 Atque ingens toto spirat de pectore Numen:
 Mystrarum exemplar, flagrans cui tempora murex
 Accendit, toti quò luceat eminens Orbi.

Teque etiam memori complector, candide, cordis
 Burguignete, sinu. longi licet evolet ætas (b)
 Temporis, & tardo discerpat marmora dente,
 Haud unquam nostro sanctum sub pectore frangat
 Fœdus amicitiae, nexu quòd brachia collo
 Jungunt, & docti firmas mihi munere libri:
 Nam quò me potius donares munere? Musas
 Qui colis, & variis altè impallefcere chartis
 Gaudes: Naturæ fibras te Porticus olim
 Lustrantem ingenio novit, nunc Tempora tonantem
 Suspiciunt, linguæ imperio dum pectora flectis
 Dimidium precor ò, animam, quod ditipis, arcum
 Fufus in amplexum, serves. Mihi vivida menti,
 Quam bene pinxit amor, tua funditus hæret imago.

(a) Cardinalis Grimaldus, Archiep. Aquefis. In-

(b) P. Burguigner: Concionator in templo Soc. Jef.

Indictum nec te fileam Camerete, supremi (a)
 Cui Lugduñensis Provincia servat honorem
 Præsidis: exactè quàm te solertia mentis,
 Et virtus, facilesque ornent sine crimine mores.

Nec te, remque Domus, ac censum sedulus omnem (b)
 Qui dudum curas, Quæstoris munere, Regis, (c)
 Sanguine qui magnum, & gentili nomine Regina
 Exprimis, ille sui quem fudit sanguinis ostro,
 Testatus Christi tela inter barbara Numen,
 Implevit magni mensuram nominis, & se
 Purpureo Regem Superis ostendit amictu.
 Te geminà Superi, precor ò, dent forte beatum
 Extremo tandem meritas tibi carmine grates
 Perfolvo, Guerine, domus, te Præside, nobis, (d)
 Ocyùs hospitio patuit: tua jussa sequutus,
 Nos Patrum cœtus tanto dignatus honore est.

O'utinam possim præclara hæc nomina cælo
 Sidereis signare notis; ut luce perennent
 Vsq; suam, sævi timeant nec temporis iras:
 Quod licuit, chartis inscripsimus: Equus Apollo

For-

(a) P. Cameret. (b) P. Regis, Procurator. (c) P. Regis, pro fide
 à barbaris Huronib. casus. (d) P. Guerin, Collegii
 Aquefis Rector.

Forſitan has luſtrans potiori lumine, cecā
 Haud finet oblitā tumulari protinūs umbrā.
 Vive liber; memori vivant ut nomina libro.

Sed jam fræna vocat Sonipes: monet acer Aqueſi
 Vrbe efferre gradum Vector, diſcedimus, alto
 Dum ſol urget equos curru: & ſpatiamur apertis
 Quā late excūrrunt, campis, mox ꝑ plurima lentē
 Dum gradimur; ſenſim retegunt ſua culmina montes:
 Abrupti montes: pendentia ſaxa, minaci
 Celſa ſupercilio, ac jugi ſimul edita tractu:
 Aſſurgunt: medium rupes hīc ardua cūlmen
 Evehit, obverſoque auroræ ad lumina dorſo,
 Occidua ſpectat languentem lampade Phœbum:
 Saxum informe, ingens, ſcabræ cui tubera frontis
 Nuda flex, rugiſque altè caperata vetuſtis
 Aſperat, ac torvo nubes dat ſcindere cornu.
 Hūc oculos, celeres hūc fero veſpere grefſus
 Flectimus, hūc animos, noſtri meta ultima curſus,
 Hic ſacrum rigido ſub vertice panditur antrum
 Magdalidos, ſummo quod ſaxi à culmine ſignat
 Conſpicui latè moles extructa ſacelli.

Principio, ſacili quā ſe mons tollere clivo
 Incipit, umbroſam frondenti tegmine ſylvam

Ingredimur: radiis procerō vertice quercus
 Occurrunt, ſolemque jubent abſiſtere luco.
 Umbra loci, muſusque horror, latebræque, reſcuſusque,
 Arboreæſque inter frondes mæſtiſſimus auræ
 Sibilus; & rigidæ, rorant queis roborā, guttæ
 Magdalīs os, habitumque, & ſcædi corporis artus
 Obiiciunt animo. quoties hoc abdita luco,
 Diximus, his lacrymas truncis, ac murmura ramis,
 Et gemitus auris ſe plectens addidit: umbræ
 Umbra, & ſqualentis macies magè ſqualida ſylvæ
 Ah quoties teneros plantis inſculpiſit amores:
 Mellitumque omni deſcripſit nomen IESV
 Caudice: creviſtis plantæ, creviſtis amores,
 Roboraque inſcripto mollita ab nomine, dulces,
 Vberius multo roraſtis vulnere guttas.
 Ah quoties imo, plorans, ſuſpiria corde
 Dum trahit, & crebros evolvit pectore queſtus,
 Garrulæ, vicinis habitans in montibus, echo
 Rugiit, ingeminans ſuſpiria, ſtebilis Echo

Hæc tenero ſenſim volventes pectore, in altam
 Tendimus excelsō clivi ſub vertice cryptam!
 Haud procul hac, vaſto ſe mons abſcindit hiatus,
 Atque iter abrumpit; ſed pons inſtratus utramque

Abscisæ rupis, supremo in margine, frontem
 Perfringens, monti montem cœu fœdere neçtit.
 Hoc simul ac oculis lustravimus intervallum:
 Qui potuit scissa hæc, inquam, pervadere saxa
 Magdalis, abruptum quò sese inferret in antrum?
 Nusquam alibi via sternit iter; nec credere fas est,
 Sublicio quondam devincta hæc saxa coisse
 Ponte, ubi Massilię primùm devenit in oras.
 Vos illam, summo delapsi ex æthere, cætus
 Aligerùm, quà saxa patent impervia, pennis
 Subvectam, abscisâ volucres in sede locastis.

Vix ponte egrossos brevis excipit area, sacri
 Area, quæ foribus latè subtenditur antri.
 Hinc in subiectos prospectus panditur ingens
 Collesque, vallesque omnes, atque omnia sparsum
 Oppida quæ longo claudit Provincia tractu.
 Illius extremâ suspenfa crepidine Nola est:
 Quæ simul ac pulso reboans procul intonat ære,
 Undique percussi colles, atque undique valles
 Ictibus, infanos geminant per inane fragores,
 Totaque multiplici vicinia personat Echo.
 Quæ fuetos, excita, refert tibi Magdala cultus,
 Osculaque adproperat sacræ defigere cryptæ.

Sternitur huic propior, lateri velut addita montis,
 Altera, sed vivo de marmore, latius extans
 Area, quam valido firmant fundamine rupes:
 Naturę ingenio, an ferri molimine secta,
 Ac podii in speciem solido fusa æquore saxi,
 Incertum; nam fama silet; superimminet ipsi
 Structilis, angusto substricta domuncula tecto:
 Ædituis, Sancti quibus est custodia fani,
 Hospitium breve, sed lepidum; namque omnia lauti
 Cænobii & spatia, & quæ vasa domesticus usus
 Exigit, ipsa brevi complectitur undique septo.
 Non secus ac, cæso compactum ex assere, tecti
 Exemplar, magnæ quod tectum molis adumbret.
 Hic gemini degunt Gusmani ex Ordine Mystæ,
 Sacra peregrinis, Mystę, qui ritè ministrant.
 Demùm oculos, animumque alacres obvertimus antro.
 Stat laxo specus alta sinu, cui ductus ab imo
 Assurgensque solo, sese explicat undique fornix;
 Quæque oculis prostat, curvum sinuatur in arcum.
 Obstruit hunc, vastæque oppandit rupis hiatum,
 Obductus fronti paries, quem findit, utroque
 Vna, æquis distans spatiis à limite, porta.
 Ingredimur, susisque solo post vota precesque

Et libata diu venerandis oscula faxis,
Lustramus sacrâ tacti formidine cryptam.

Quæ latebræ facies! Quis lucem funerat umbræ,
Horror! ut abruptâ pendentia caute minantur

Saxa! hoc delituit sub fornice maximus ille
Ignis, & hoc hyemis sub carcere nutrit æstus;

Heu quibus incubuit stratis! sex altior ulnis,
Ac totidem ferme in longum, nec quattuor ultra

In latum porrecta flix, se tollit ab imo
Scabra solo, ad summum curvi prope fornicis arcum:

Vndique vicinis abscissa è cautibus antri,
Mole sua insistens, hic quâ se desuper æquo

Protendit lecti in spèciem durissima dorso,
Exhaustos pœnis, exhaustos fletibus artus

Composuit, vigili crucians se Magdala somno,
Ast nunc incumbens saxo spectatur eodem,

Exsculptum pario spirans de marmore signum
Magdalidos referens vultum, passumque capillum:

Cui lævâ pyxis, dextrâ crux adjacet: artis
Mirum opus, ut dubitent oculi; num corpore pœnis

Durato, in rigidum conererit Magdala marmor,
An magis in teneros marmor se flexerit artus.

At quoniam humano se vertice celsius effert

Hæc

Hæc, quæ suggestu lapidis superincubat, Icon
Quò ne queant oculi visu pertingere: terni

Excisâ de caute gradus, tibi scansile saxum
Præbent, ut castis defigas oscula plantis.

Huc tacitam subiens serj sub vesperis horam,
Vota precesque præit custos de more Sacerdos:

Affuetumque canit turbâ cum supplice carmen,
Iam strata ad silicis frontem, qua limina cryptæ

Respicit, exornata sacris insignibus ara
Surgit, ubi plures, Divæ sub nomine, Mystræ

Votivo peragunt Cœnæ mysteria ritu,
Demùm quo major saxo, signoque jacentis

Magdalis, atque aræ sit honos; hæc omnia (sacris
Ut mos est adytis) æratus circumit objex,

Et cancellato complectitur undique septo.

At mage nil tenero perstrinxit pectora sensu,
Quàm rigo lacrymans cryptæ de fornice rupes,

Ac vitreâ sensim rorans aspergine limphæ,
Quam discissâ flix imo simul egerit antro.

Exesâ Divam credas sub rupe latentem,
Vel nunc ex oculis tristes evolvere rores.

Crediderim lacrymas duris his cautibus ipsam
Arbitrio legasse suo, ne Magdalis unquam

Si-

Sisteret à fletu, & quando sibi lumina defunt,
 Conscia faxa fleant riguis sua crimina guttis.
 Libamus latices, Divamque in vota vocamus:
 Magdala pumiceis quando transcribere saxis
 Ipsa tuas potis es lacrymas: en faxea corda:
 En tibi deductas vivo de pumice fibras.
 O age, Diva, tuis has fletibus imbue cautes
 Pectoris, assiduo rorent ut lumina fletu.

Hæc ubi dicta, pedem sacro subducimus antro;
 Trajectoque iterum de ponte, per ardua mulos
 Pellimus, excelsi suprema ad culmina montis,
 Est via, quam facili, scandens, terit ungula gressu:
 Hæc nobis iter, hæc montis juga scandimus, alto
 Et clivo impositam veneramur poplite flexo
 AEdiculam: miri monumentum nobile facti.
 Scilicet ex antro subvecta curulibus alis
 Cælituum, huc subit diuino Magdalis œstro
 Incenta, hic septena per intervalla diei,
 Delicias hausit Superum, liquidumque beatâ
 Ebibit aure melos: felix deducere ab astris
 Quæ potis una sibi celestia gaudia, & ipsum
 Numen in amplexum procul alto arcessere cælo.
 Sed fatis ex voto pietas sibi fecerat. Ergo

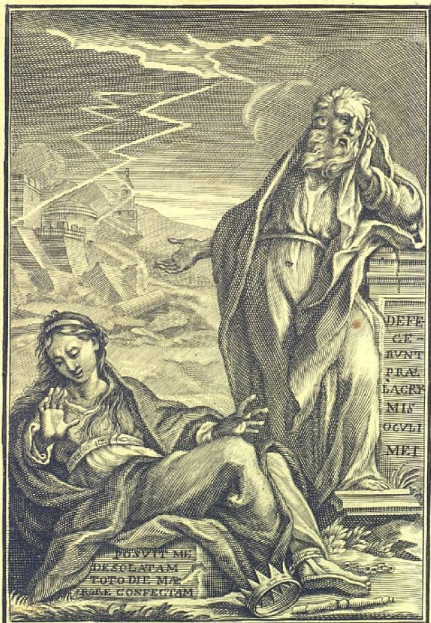
Rur-

Rurfus iter, sacro montis de culmine, læti
 Arripimus: leni quâ pronus tramite clivus
 Camporum facili subsidit in æquora dorso.
 Non hîc arboribus, viridi non confitus herbâ
 Mons ridet, sterili sed stratus pumice, ubique
 Scrupeus, & raro distinctus cespitate, pallet.
 Vix horæ spatium confecimus: ardua quum se
 Massilia, ut Cybele turrato vertice prodit.
 Namque molendinis olli longo ordine clivus
 Eminent, expositis quæ venti ad flamina velis,
 Æoli ad arbitrium, saxo data tritica tundunt:
 Annonamque suam infidis Vrbs quærit ab auris.
 Suspiciamus primo portum undique, & undique ventis
 Semper inaccessum; geminus nam collis utrinque
 In latus assurgens, illum velut aggere, claudit.
 Quâ patet, angustis diductus faucibus, ore
 Vix hiât, ac ternis, extantibus æquore, pilis,
 Atque catenatâ, noctu, trabe clauditur: omni
 Vel tenui, ut septus, sit plane impervius alno.
 Quin etiam ventis vel & hinc impervius, extra
 Namque illi adverso scopulus sese aggere dorfi
 Objicit, ac tumidas ventorum comprimit iras.
 Quâ fauces cœunt; utroque in margine, turres

Qua-

Quadrato surgunt è marmore, & ostia servant;
 Undique munità ut sedeant statione triremes.
 Hanc modò, dejectis nitrato fulmine muris,
 Rex urbem subiit, victoris more, jubetque,
 Laxari incluso latè pomæria campo;
 Vt vasto posthac pateant nova mænia septo.

Massiliæ egredimur portis, rectàque Telonem
 Tendimus: huic nomen Navarchi fama Telonis
 Indidit, ut memorant Lucani carmina Vatis,
 (Dirigit huc puppim miseri quoque dextra Telonis,
 Quo nullam melius, pelago turbante, carinæ
 Audivere manum) sedet urbs in litore, & amplum
 Explicat ipsa sibi sinuato margine portum:
 Naturæ non artis opus: quo plurima classis
 Hybernet, tumidi paveat nec marmoris iras.
 Hic Rex effuso statuit navalia sumptu:
 Arma ubi, & innumeri artifices, ac tota supellex
 Nautica, pangendis prostant digesta carinis.
 Quin etiam multà prudentes arte Magistri,
 Qui clavum torquere, poli qui sidera nosse,
 Ventorumque ortus, moresque, ac pyxidis usum,
 Omniaque edoceant navis momenta regendæ.
 Quò fit ut validis percurrens classibus æquor,
 Vel maris arbitrium pollens sibi Gallia nuper
 Arroget, ac præidem insuetos sibi poscat honores, &c.

Jacobus del po In.

Hubertus Vincenz Sup.

I E R E M I A S

L A C R Y M A N S,

Scilicet

I E R E M I Æ

T H R E N I

Paraphrasi Poëtica expressi.

G R A S S A N T E

N E A P O L I

P E S T I L E N T I A.

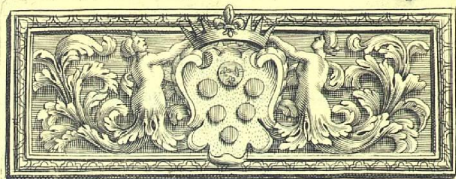

1. *Et factum est postquam in captivitatem redactus est
Israel, & Ierusalem deserta est.*

2. *Sedit Ieremias Propheta flens, & planxit lamenta-
tatione hac in Ierusalem, & amaro animo suspi-
rans, & ejulans dixit.*

Apud Septuaginta Interpretes.

CA-

H. V. P.

1. **P**ostquam res Solymæ, Templique evertere molem
Immeritam visum superis, ceciditque superbum
Imperium Iudæ, & capto, jam diruta, cive ;
Omnis in abruptos Vrbs cessit in hospita colles ;
2. Infelix Vates, Vrbi, Regnoque superstes ,
Ruderibus latè aggestis, Patriæque ruinà
Effultus sedit, cineres complexus inanes .
Hic imo evolvens è pectore pectoris æstus :
Sorde comas, pallore genas, ac lumina fletu
Obrutus, ad tantum tristis ceu præfica funus,
Omnia in hunc, lacrymans, flexit suspiria lessum .

A 2

CA-

CAPUT PRIMUM.

A L E P H

1. *Quomodo sedet sola civitas plena populo.*
2. *Facta est quasi vidua Domina gentium.*
3. *Princeps Provinciarum facta est sub tributo.*

B E T H

4. *Plorans ploravit in nocte, & lacrymæ ejus in maxillis ejus.*
5. *Non est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus.*
6. *Omnes Amici ejus spreverunt eam.*
7. *Facti sunt ei inimici.*

G H I M E L

8. *Migravit Iudas propter afflictionem, & multitudinem servitutis.*

CAPUT PRIMUM.

A L E P H

1. **V**T jacet! ut deserta suam circumspicit umbram
Ardua, quæ populos Vrbs tulit una duos!
2. Illa, Palæstinam scepro quæ terruit, illa
Squalet; ut in viduo sponsa relicta toro.
3. Regnorumque potens, regalibus aucta tributis,
Vestigal Domino pendere iussâ novo est.

B E T H

4. Illius undanti merguntur lumina fletu,
Hæret & attritâ lacryma multa genâ
Vos umbræ testes, vos conscia sidera, tuque ò
Qui vigili excludis lumine, Phœbe, diem.
5. Vix super ipsa sibi est: omnes rapit unus amantes
Turbo; nec miseram qui levet ullus adest.
6. Fortunæ invisam socii sprevere; sodales
Finxit ad ingenium, mobilis, illa; suum.
7. Nec satis: infestum cessit male fidus in hostem,
Qui sociâ sanxit fœdera amica manu.

G H I M E L

8. Exulat heu patriâ Iudas procul exulat urbe;
Ne premat ingenuum serva catasta pedem,

1. *Habitavit inter gentes.*
2. *Nec invenit requiem.*
3. *Omnes persecutores ejus apprehenderunt eam
inter angustias.*

D A L E T H

4. *Vie Sion lugent, eò quòd non sit qui veniat
ad solennitatem.*

5. *Omnes portæ ejus destructæ.*
6. *Sacerdotes ejus gementes.*
7. *Virgines ejus squalidæ.*
8. *Et ipsa oppressa amaritudine.*

HE

1. Errantemque Moab, & Barbarus excipit Ammon;
Dum studet exilijs occuluisse fugam.
2. Ast nec tuta quies: latebrasque, sinusque, recessusque
Excutit, & prædæ fervidus hostis adest:
3. Hostis adest, inopemque fugæ simul occupat; arcto
Sic Lupus obsessam tramite sternit ovem.

D A L E T H

4. Quæ lapsæ facies Urbis! quæ funera! quæ nox!
Quotque uno in busto busta sepulta jacent!
Ejulat, heu, vacuis suspirans aura theatris,
Desertasque premit tristior umbra vias.
Scilicet ad sacros non consuevit advena cultus:
Solennique vacant atria muta die.
5. Obruit effracto divulsas cardine, & alto
Rudere contumulat fæda ruina fores.
6. Ingemit atratâ gradiens in veste Sacerdos,
Et lacrymis oculos immolat ipse suos;
7. Ingeminant questus, mæstissima turba, puellæ;
Quælibet & Patriæ squalida imago suæ est.
8. Ipsa jacet: stratamque solo dolor obruit: urnæ
Incubat, ac bustis adgemit, umbra, suis.

A 4

HE

H E

1. *Facti sunt hostes ejus in capite: Inimici ejus locupletati sunt .*

2. *Quia Dominus loquutus est super eam, propter multitudinem iniquitatum ejus .*

3. *Parvuli ejus ducti sunt in captivitatem .*

4. *Ante faciem tribulantis .*

V A V

5. *Et egressus est à filia Sion omnis decor ejus .*

6. *Facti sunt Principes ejus velut arietes, non invenientes pascua .*

H E

1. Dum jacet, ipsa sibi tumulus, sibi & ipsa cadaver,
Irruit, & miseræ colla supina pede

Proterit arduus, & spolia ampla eventilat hostis,
Audacique agitat rapta trophæa manu .

2. Hæc illi hæc fata irato Deus occinit ore,
Dum ruit effuso per scelus omne gradu .

Ah poteras animo Solyme prævertere fulmen;
Namque aures tonitru perculit ante polus .

3. En ut abacta tuo, puerorum examina, collo
Turpe peregrinæ compedis urget onus .

Gestiit ad sua damna puer, dum vincula tractat,
Ferratosque orbes ludicra fistra putat .

4. Nec tamen intereà lenitur pectore miles,
Imbellesque oculis territat, ungue ferit .

V A V

5. O ubi Reginæ pulcherrima forma Sionis !

Forma coronatis ambitiosa procis .

Eheu quàm subito tenuem defluxit in umbram
Ardua, qui dudum finxerat ora, decor .

6. Concidit Ifacii flos sanguinis: ægra superbum
Demisit Procerum turba inhonora caput,

1. *Et abierunt absque fortitudine, ante faciem subsequen-
tis .*
2. *Velut arietes, &c. sup.*

Z A I N

3. *Recordata est Ierusalem dierum afflictionis suæ,
& præverificationis .*
4. *Omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat
à diebus antiquis .*

5. *Cum caderet populus ejus in manu hostili.*

1. *Imbelleſque revincta manus, male parta Tyranno
Præda abiit, sævum juſſa præire Ducem .*
2. *Qualè palæſtinis ubi gramina nulla viretis
Sufficit, & viduo ceſpite pallet humus :
Trifte pererratis pecus omne immurmurat agris,
Languentemque refert ad ſua ſepta gradum .*

Z A I N

3. *Non unus Solymæ in pœnas exęſtuat hoſtis ;
Ipſa ſuo clades aggerat ipſa ſinu .
Se ſibi: regnantem famulæ: viduamque beatæ
Comparat, & lapſis tempora temporibus .*
4. *Hinc populos, hinc regna ſuo famulantia ſceptro
Aſpicit: ad natus hinc elementa ſuos :
Vocis ad imperium fugientes æquoris undas,
Retrogradosque amnes vocis ad imperium :
Vocis ad imperium famulantem lampade Phœbum ,
Et viſa Iſaciis aſtra ſubefſe tubis .
Quin etiam primæ decus omne ab origine gentis ,
Everſæ recolit, Gentis ad excidium .*
5. *Hæc ſecum ; at ſcænæ flexo mox cardine, circùm
Occurrunt paribus ſtructa theatra malis :
Hinc turmas, hinc arma ſuo ſtillantia tabo .
Aſpicit; ad ſtragès hinc fera bella ſuas ;*

1. *Et non esset auxiliator .*

2. *Viderunt eam hostes, & deriserunt sabbatha ejus .*

H E T H

3. *Peccatum peccavit Ierusalem .*

4. *Propterea instabilis facta est .*

5. *Omnes qui glorificabant eam, spreverunt illam .*

6. *Ipsa autem gemens, & conversa est retrorsum .*

T E T H

Hostis ad imperium disiectos ariete muros:

Everfasque domos hostis ad imperium:

Hostis ad imperium raptantem vincula Regem

Et pressa assyrio pignora lecta iugo .

1. Nec tamen ullus adest, tantæ qui vulnera cladis

Leniat, & sociam præstet amicus opem .

Me miseram, hæc, ait, aspiciens, quàm versa repente

Scena mihi est: scenæ fabula sum Solyme .

Heu tanti est, superùm leges sprevisse rebellem:

Sunt hæc criminibus debita fata meis .

Sic cladem cumulat scelerum mens testis, & ultrix;

Et nova nox miseræ est, iam sibi lapsa dies .

2. Mole sub hac, superis despectam, despicit hostis,

Et ridet vanà sabbatha culta prece .

H E T H

3. Flagitio Solyme ingenti se polluit; uno

Cum coluit spreto Numina multa Deo .

4. Hinc dubio nutare throno devota ruinæ

Cæpit, & instabili lapsa repente gradu est .

5. Regnantem quisquis suspexerat hospes, avito

Iam malè dejectam despicit imperio .

6. Ipsa oculos retrò, vultumque averfa gementem,

Ludibrio visa est erubuisse suo .

T E T H

T E T H

1. *Sordes ejus in pedibus ejus; Nec recordata est finis sui.*
2. *Deposita est vehementer, non habens consolatorem*
3. *Vide Domine afflictionem meam; quoniam erectus est inimicus.*

I O D

4. *Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus.*
5. *Quia vidit Gentes ingressas Sanctuarium suum.*
6. *De quibus præceperas ne intrarent in Ecclesiã tuam*

C A P H

7. *Omnis populus ejus gemens, & quarens panem.*

T E T H

1. Quos demùm in scopulos scelerum se frangeret estus
Haud memor, in pœnas irruit ipsa suas.
2. En ut deposita regnantis cyclade, nudos
Inquinat abiecto in pulvere serva pedes.
Præcipiti, heu miseram ! correpta est turbine; tantam
Nec superest, blando qui levet ore vicem.
3. Aspice dejectam Deus, ò, Deus aspice, & hostem
Comprime, nam tumida despicit astra mitra.

I O D

4. Invida quæ Regum tenuerunt lumina, quæque
Viderat attonito Fama supercilio;
Barbarus hæc captæ rapuit de vertice miles;
Curvaque prædarum fascibus hasta tremit.
5. Hæc lacrymans stetit; exanimis sed corrui; hostem
Vidit ut in sacros insiluisse lares;
Raptaque barbaricã divina volumina dextrã,
Sacrilegis latè depopulata focis.
6. Tristiùs hæc doluit tua, Numen, probra; profanum
Namque jubes Templi limine abesse pedem.

C A P H

7. Illius ante oculos, marcenti languida vultu,
Constitit immoto plurima turba gradu,

1. *Dederunt pretiosa quæque pro cibo, ut
refocillarent animam.*

2. *Vide Domine, & considera quoniam facta
sum vilis.*

L A M E D

3. *O vos omnes, qui transitis per viam:*

4. *Attendite, & videte, Si est dolor sicut
dolor meus:*

5. *Quoniam vindemiavit me;*

6. *Ut loquutus est Dominus, in die iræ furoris sui.*

Pallida quisque suis urget singultibus astra,

Opratosque rogat gutture hiante cibos.

1. Ah pietas! toto mercata est prodiga censu

Exiguæ Cereris fordida frustra fames:

Dira fames! auro vitam, gemmisque redemit,

Quam lacerent duro ferrea vincla jugo.

2. O Deus, ò magni moderator, & ar biter Orbis,

Hûc precor ex alto lumina flecte polo.

Aspice quò Solyme recidi: jam degener umbra

Sum Solymes, vili & deprimor umbra solo.

L A M E D

3. Hûc oculos, si qua est pietas, adverte Viator,

Quisquis in adversò tramite carpis iter.

4. Hûc oculos adverte, mei, precor, ipse doloris

Arbiter, exitii testis & ipse mei.

Aspice, an ulla pari crescant suspiria luctu:

An similis toto sæviat orbe dolor.

5. Scilicet ille hominum Vindex, cui militat axis

Fulmine, cui vigiles instruit Aethra faces,

Ille mihi ultrici rapuit decora omnia dextrà;

Vitibus ut gravidos rustica turba botros.

6. Hæc mihi, dum tumidà præservidus æstuat irà,

Occinit; at furdà sprevimus aure minas.

M E M

1. De excelso misit ignem in ossibus meis ,
2. Et erudit me .
3. Expandit rete pedibus meis :
4. Convertit me retrorsum .
5. Posuit me desolatam, tota die mærore confectam.

N V N

6. Vigilavit jugum iniquitatum mearum:
7. In manu ejus convolutæ sunt,
8. Et impositæ collo meo:
9. Infirmata est virtus mea:
10. Dedit me Dominus in manus,

M E M

1. Intonuere poli: dextrâ Deus ipse rubente,
Contorsit rapidas viscera in ima faces.
2. Illa meas haurit populatrix flamma medullas,
Et monet officii pæna magistra rudem .
3. Extuleram lasciva pedes: simul extulit ultor
Retia, & in nostros impulit acta pedes ;
4. Avertitque retrò invitam; simul arduus irâ,
Affixit miseræ membra, animumque solo .
5. Hic viduam luctu involvit . procul omnibus, unus
Vnus adest lateri nocte, dieque dolor .

N V N

6. Crimina criminibus, noxarumque orbibus orbis,
Et sceleri lentâ nexuit arte scelus ;
7. Conferuitque meis mihi vincla jugalia probris,
Vincla diù vigili conglomerata manu .
8. Hoc mox indomitam compressit fasce; superba
(Ne tumeat cervix) colla fatigat onus .
9. Integer ex animo cecidit vigor: excidit, una
Quæ miseris superest, spes procul acta sinu .
10. Ah perii. En quanto mihi cominûs incubat Assur
Robore ! quæ nectit vincula nostra manus !

1. *De qua non potero surgere.*

S A M E C H

2. *Abstulit omnes magnificos meos Dominus
de medio mei*

3. *Vocavit adversum me tempus, ut contereret
electos meos:*

4. *Torcular calcavit Dominus Virgini filiaë Iuda.*

A I N

5. *Idcirco ego plorans, & oculus meus
deducens aquas:*

6. *Quia longe factus est à me consolator,
convertens animam meam.*

7. *Facti sunt filii mei perdit: quoniam
invaluit inimicus.*

1. *Nulla dies miseræ meliori asurgere fato,
Nulla dabit tanto colla levare jugo.*

S A M E C H

2. *Pontifices, Vatesque, Augusto & stemmate Reges,
Abstulit Ipse meo, Nomina magna, sinu
Abreptosque atro dissecit turbine: nostras
Extremum in pænas iussit adesse diem.*

3. *Huc age; Tempus, ait, curvam simul exere falcem:
Demete, & Ifacidum turgida colla tere.*

4. *Dixit, & imposita fatorum mole, trabalem
In me fortunæ pressit & ipse rotam,
Expresfitque artus, exhausto sanguine, & altâ
Fortunæ attritam sub trabe destituit.*

A I N

5. *Hinc mihi deciduo tabescunt lumina fletu,
Et dolor assiduo deterit amne genas.*

6. *Nam procul omnis abest, ægro solatia cordi
Qui ferat, & blando sopiat ore faces;
Effusoque inhibens undantia frœna dolori,
Intermissa animùm flectat ad officia.*

7. *Quis ferat, ò! periit sanguis meus: inclyta Nati
Germina; namque hostes invaluerè manu.*

P H E

1. *Expandit Sion manus suas:*
2. *Non est, qui consoletur eam.*
3. *Mandavit Dominus adversum Iacob, in circuitu hostes ejus.*
4. *Facta est Ierusalem quasi polluta menstruis inter eos.*

S A D I

5. *Iustus est Dominus;*
6. *Quia os ejus ad iracundiam provocavi.*
7. *Audite obsecro universi populi,*
8. *Et videte dolorem meum:*
9. *Virgines meæ, & Iuvenes mei =*

P H E

1. Sciffa genas, discincta sinus, ac pulveris imbre
Fæda, caput tumidis extulit è lacrymis:
Expanditque Sion in opem palmasque, precesque;
Et palmæ lacrymis, & maduere preces.
2. Nec tulit ullus opem, lacrymis nec flectitur ullus:
Nullus adest tantum qui levet hospes onus.
3. Assyrios procul ipse tuba Deus extulit, arcto
Qui Solymos cingant cominùs hoste lares:
4. Sorduit, hos inter, Solyme, ceu fæmina, tabo
Menstrua quàm fædat sanguinis illuvies.

S A D I

5. Digna malis patior: merito me fulmine plectit
Exstimulata meis Vindicis ira malis.
6. Ipsa ego, queis uror, divino in pectore flammæ
Ipsa alui, nostro me Deus igne ferit.
7. Vos ego, vos populi, gentesque, urbesque repostæ,
Quæque procul toto degitis orbe, precor:
8. Excipite hos gemitus, hùc ferte, ò, lumina; quanto
(Cernite) me perpes lancinet ungue dolor.
9. He u, mea progenies; mea dudum vita, puellæ
Ingenuique, meæ delicia, Iuvenes,

1. Abierunt in captivitatem.

C A P H

2. Vocavi amicos meos: ipsi deceperunt me.

3. Sacerdotes mei, & senes mei in urbe consumpti sunt: quia quaesierunt cibum sibi, ut refocillarent animam suam.

R E S

4. Vide Domine quoniam tribulor.

5. Conturbatus est venter meus, subversum est cor meum in memet ipsa; quoniam amaritudine plena sum.

6. Foris =

1. Hostile in spoliū capti cessere: pudendo
Abducti raptant membra tenella jugo.

C A P H

2. Excidio propior, Socios, spe freta, rogavi,
Ut mihi suppetias ferret amica manus.

Nulla fides focii; viso namque eminūs hoste,
Protinūs effusā terga dedere fugā.

3. Nec spes ulla domi: sacro non igne Sacerdos,
Non me consilio sustinere senes.
Vna senes, mystasque, animæ dum fulcra labanti
Exquirunt, vacuā stravit in urbe fames.

R E S

4. Omnibus abiectam mihi te, Pater optime, sisto,
Et retego undantem sanguinis imbre sinum.
Aspice ut assiduā curarum vepre cruentor,
Ut fodit oblectum plurima pæna latus.

5. Obruor, heu: niger in me Maræ fluctus, & omnis
Irruit in nostros Styx revoluta sinus.

Hæc atro abreptam torquet mihi flumine mentem;
Hæc imā raptat corda revulsā fibrā.

6. Quò se cunque oculi vertunt, mihi mortis imago
Instat, & attonito conficit ora metu.

1. *Foris interficit gladius, & domi mors
similis est.*

S I N

2. *Audierunt quia ingemisco Ego,*

3. *Et non est qui consoletur me.*

4. *Omnes inimici mei audierunt malum
meum: letati sunt;*

5. *Quoniam tu fecisti.*

6. *Adduxisti diem consolationis, & fiene
similes mei.*

T H A V

7. *Ingrediatu omne malum eorum coram te*

1. *Deforis iratus vorat ipsa cadavera mucro :
Ipsa domi lacerat funera nostra fames.*

S I N

2. *Extulit, ah! tantæ murmur fatale ruinae ;
Extulit & gemitus tristior aura meos ;*

3. *Nec tamen ulla mihi lenes tulit aura susurros,
Queis relever, tanto ceu rediviva rogo.*

4. *Audiit infestus, qui me circumspicit, hostis,
Quæ miseram, Domino vindice, damna premant,
Audiit, exiitque ferox, tristemque querelæ
Ad numerum festo nexuit orbe choros.*

5. *Nam quæ tam multo sædant mihi vulnere pectus
Tela, fuere tuâ fulmina torta manu.*

6. *Est nova quæ lapsam revocant præfagia mentem ?
Auguror: haud vanâ luditis astra fide.*

*Corruet AEGYPTUS Medo sub milite; Idume
Corruet, & pænas par feret urna pares.*

*Illa mihi tristes animo lux comprimet æstus;
Nam minùs est, misero compare, quisque miser.*

T H A V

7. *Ergo age, queis turpes horrent, scelera omnia Censor,
Lustra, oculos feriant cominùs illa tuos.*

1. *Vindemia eos, sicut vindemiaſti me,
propter iniquitates meas*

2. *Multi enim gemitus mei, & cor meum mærens.*

CAPUT SECUNDUM.

A L E P H

1. *Quomodo obtexit caligine in furore suo
Dominus filiam Sion!*

2. *Projecit de cælo in terram inclytam Israël,*

3. *Nec recordatus est =*

I. *Nec*

1. *Exere fulmineam, Deus ò Deus, exere dextram*

An Solymæ tantum demetet illa caput ?

Exfecuit gravidos mihi falx inimica racemos,

Pleſteret ut noſtrum durior urna nefas .

En ut me miſeram non uno crimine perdunt;

Exfecet his gravidos falx inimica botros .

2. *Hoc gemitus te, Dive, mei, queis obruor; hoc te*

Mærens cor, lacrymà ſupplīce, Dive, rogant .

CAPUT SECUNDUM.

A L E P H

F *Vndite inexhaustos, mea lumina, fundite ſetus .*

Par cineri lacrymis turgeat urna meis .

1. *Hanc Ego te, Solyme, aspicio! Tu ne illa Sionis*

Filia, cui Regum ſtemmate fulſit apex !

Vt nigra involvunt mæſto tibi ſyrmate frontem

Nubila, divinà nubila texta manu !

2. *Sidereum celo extuleras caput; at procul alto*

Te dedit in præceps Numinis ira polo .

3. *Nec te ſacrificiſ exſtructa altaria ſtammis*

Nec texere adytis Sancta verenda ſuis .

Q Ady-

1. *Nec recordatus est scabelli pedum suorum,
in die furoris sui*

B E T H

2. *Præcipitavit Dominus, nec pepercit, omnia
speciosa Iacob.*

3. *Destruxit in furore suo munitiones Virginis
Iuda, & dejecit in terram*

4. *Polluit regnum, & Principes ejus*

1. O Adyta! ò Geniis investa curulibus arca,
Quam Deus augusto presserat ipse pede.
Vos etiam immerito furor immemor obruit æstu!
Vos etiam immerito perdidit excidio!
Fundite inexhaustos, mea lumina, fundite fletus:
Par cineri lacrymis turgeat urna meis.

B E T H

2. Nequidquam tanto sudastis sæcla labore;
Ut nostrà æternus surgeret vrbe nitor.
En ut in extremam incubuit Deus ipse ruinam,
Nec Solymæ flexit fulmina cæca decor.
En ut structa diù feris miracula seclis
Vna dies rapuit, perdidit una dies.
3. Extulit è tumidis Solyme caput arcibus, & se
Mirata est celsis imperitare jugis.
Sprevit & infestos turrilis mænibus annos,
Iactavitque suas, stemmate cincta, comas;
Ast tumidam sprevit divini Vindicis ira,
Murorumque altas risit ab axe minas:
Stravit & insanas, Regum molimina, turres:
(Obvallant nudum pergama nulla scelus.)
4. Polluit augusto sacrum diademate regnum
Et sædà Proceres obruit illuvie.

1. Confregit in ira furoris sui omne cornu Israël :

2. Avertit retrorsum dexteram suam à facie
inimici,

3. Et succendit in Jacob quasi ignem flammæ
devorantis in gyro .

4. T'cendit arcum suum quasi inimicus :

5. Firmavit dexteram suam, quasi hostis :

6. Et occidit omne, quod erat pulchrum visu
in tabernaculo filie Sion

7. Effudit quasi ignem indignationem suam

1. Cornua, scedifragas que is Iudas eruit Vrbes,
Fregit; & incusso proruta calce premit.
2. Quæ nostris clypeus turmis, quæ testera, quæque
Faustum pugnantî robur, & omen erat,
Hanc procul avertsam ifacio Deus agmine dextram,
Abstulit, & rapido Mars simul hoste ruit .
3. Ipse olim Solymæ murus, sese aggere, sese
Arce, diù nostrum textit ab hoste latus:
At mox irato, ejaculans incendia vultu,
(Ce u struerent unum mænia nostra rogam.)
Succendit velut igne urbem undique, qui simul omnes
Absumpsit, flammâ depopulante, lares .

DALETH

4. Hostis in adversum ceu spicula dirigit hostem,
Fulmina sic arcu torst & ipse suo .
5. Firmavitque manum, certos ne falleret ictus :
Ne caderent vacuo sibila tela sono .
7. Quidquid in augusto, visu spectabile, Templo
Ornabat sacros relligione focos
7. Perdidit; ut rabido flammam vomit AEtna camino ;
Ignea sic fudit Vindicis ira faces.

I H E H

1. *Factus est Dominus velut inimicus;*
2. *Præcipitavit Israel;*
3. *Præcipitavit omnia mœnia ejus: Dissipavit munitiones ejus;*
4. *Et replevit in filia Iuda humiliatum, & humiliatam*

I V A V

5. *Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum,*
6. *Oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem, & sabbathum*
7. *Et in opprobrium, & in indignationem furoris sui, Regem & Sacerdotem*

ZAIN

H E

1. Exiit, heu, Patrem, ac sævum velut induit hostem,
Effracto in pœnas dum Deus axe ruit.
2. Abramidas celsò rerum de culmine raptos,
Undique fatales impulit in scopulos;
3. Mœniaque, & Regum vesana palatia, turreisque,
Editaque antiquo lauta theatra foro
Præcipiti imminuit desiecta in rudera casu,
Quæ, nata è Procerum sanguine, sylva tegat.
4. Proh quanti Superum exundant è pectore fluctus!
Ac cœdà Iudæ pignora forde replent!
Sternimur obscuro despectum in pulvere vulgus,
Et proni assyrios lingimus ore pedes.

V A V

5. Qualis nubifero violenta ex aere grando
Hortensem rapido diruit imbre casam,
Haud secus ipse sua evertit tentoria, & ante
Iam sibi sepositum stravit ab axe larem.
6. Splendida lethæo tumulavit sabbatha fluctu,
Mersit & immemori festa verenda situ.
7. Quin & Iessæi metuenda insignia Regni,
Quæque tegunt sacros stemmata celsa Patres

C 2

Tra.

1. *Et in opprobrium, & in indignationem furoris sui
Regem & Sacerdotem.*

Z A I N

2. *Repulit Dominus altare suum:*

3. *Maledixit sanctificationi suæ:*

4. *Tradidit in manus inimici muros
turrium ejus.*

5. *Vocem dederunt in domo Domini, sicut
in die solenni*

H E T H

6. *Cogitavit Dominus dissipare murum
filie Sion:*

1. Tradidit assyriis in læta crepundia pupis,
Regemque, ac Mystras obruit opprobrio.
Hùc furor evasit, divini hùc pectoris ætus.
Heu quis in Ifacidum proruit ora pudor!

Z A I N

2. Nostra quis ad Superos vehat ignis vota, loquaci
Murmure, quæ nostras fulciat ara preces!
Diruit intorto Deus aram fulmine, & omnis
Occidit everso pulsa favilla foco.
3. Quæ pecudum fuso sacrarat sanguine Templi
Atria, nunc diris devovet ipse suis.
4. Impulit hostiles metuenda in limina dextas,
Fixaque sunt sacro barbara signa tholo.
5. Ceu reboat lætis plaudentum vocibus icta
Porticus ad festos quum vocat hora dies;
Haud secus infanos tonuerunt tecta fragore
Vndique, per sacros hoste ululante lares.

H E T H

6. Regna supercilio qui temperat, Illè Sionis
Mænia fatali diruere excidio,
Indomitamque suâ Solymen calcare ruinâ
Constituit; fausto ne rumeat scelere.

1. *Tetendit funiculum suum, & non avertit
manum suam à perditione;*
 2. *Luxitque antemurale, & murus pariter
dissipatus est.*
- T E T H
3. *Defixæ sunt in terra portæ ejus; perdidit,
& contrivit vectes ejus:*
 4. *Regem, & Principes ejus in gentibus.*
- I O D
5. *Non est flex, & prophetæ ejus non invenerunt
visionem à Domino.*
 6. *Sederunt in terra*

1. Dixit, & ex omni metatus mænia gyro;
Intulit iratas arcibus ipse manus:
Intulit, & crebro non ante avertit ab ictu,
Quàm tegetet fossas una ruina duas.
 2. Murorum aggeribus muri adgemuere, ruentum
Intremuere gravi Tartara, & astra sono.
- T E T H
3. Infossas hausit discissa à pondere portas
Tellus, & fractæ diffiliere trabes.
 4. Haud aliter, scissâ Regni compage, per omnes
Abramidum Proceres diffiliere plagas.
Infossusque alto Princeps in carcere, solem
Perdidit, & busto fors tumulata suo est.
 5. Lex periit, tacitos nulla evexit exedra Mystas,
Qui promant sacris abdita sensa notis.
Captarunt dubii divina oracula Vates;
At superum firmas obstruit Aethra fores.
- I O D
6. Haud stetit ad tantæ spectacula sæva ruinæ
Civis, & in cineres urbe ruente, ruit.
Illâ hostis; dolor hunc quatit improbus: illa per herbâ
Spargitur, hunc patriæ in rudera mæror agit:

1. *Sederunt in terra: conticuerunt Senes filie Sion:
consperserunt cinere capita sua: accincti
sunt ciliciis*

2. *Abiecerunt in terram capita sua Virgines
Ierusalem.*

C A P H

3. *Defecerunt pro lacrymis oculi mei:*

4. *Conturbata sunt viscera mea: effusum est
in terra jecur meum,*

5. *Super contritionem filie populi mei;*

6. *Cum desceret parvulus & lactens
in plateis oppidi.*

1. Abiecti jacere Senes: spirantia passim
Funera, singultu vix animata suo.
Quin & villosa tumulantes corpora sacco,
Fædarunt atrii pulveris imbre caput;
Defixique oculis tenuere silentia: questus
Perdidit, attonito dum stupet ore dolor.
2. Nec minùs imbelles simul hæc stravere puellas
Fulmina, & è cælo quælibet icta ruit;
Abiecitque animum, passosque in pulvere crines,
Et visa est Patriæ præfica quæque suæ.

C A P H

3. Hei mihi, quæ nostrum foderunt vulnera pectus;
Dum Patriæ cogor testis adesse rogo.
In geminos abiere amnes mihi lumina, fletu
Exhausta; ac tristi lux mea mersa mari est.
4. Infremui: vehemens torsit mihi viscera turbo;
Et jecur evulsum pectore fudit humi;
5. Dum tota extremo mea Genis attrita flagello;
Visa mihi est cineri succubuisse suo:
6. Dum tener in triviis, omni procul ubere, anhelis
Faucibus, exanimi concidit ore puer.

L A M E D

1. *Matribus suis dixerunt, ubi est triticum,
& vinum.*

2. *Cum deficerent quasi vulnerati in
plateis Civitatis;*

3. *Cum exhalarent animas suas in sinu
matrum suarum.*

M E M

4. *Cui comparabo te, vel cui assimilabo te
filia Ierusalem?*

5. *Cui exaquo te, & consolabor te, Virgo
filia Sion?*

6. *Magna est velut mare, Contritio tua:
quis medebitur tui?*

N V N

7. *Prophetae tui viderunt tibi falsa, & stulta*

L A M E D

1. Occurrere suis, jejuno gutture, Nati
Matribus, infesto quos agit ungue fames.
O ubi, quæ nostros, iterant, soletur hatus,
Quæ miseris sistat proxima fata, ceres?
2. An ubi congeminant questus, mors arida labris
Obrepat, fracto vox perit ipsa sono.
Atque hic, dum properat, resupino poplite, sternit;
Mollis ut inciso cespite caltha, viam;
3. Ille famem matris gremio dum languidus infert,
Materno immoritur flebilis umbra sinu.

M E M

4. O cui te geminam memorem; tibi virgo Sionis
Filia, quem luctu suspicer ire parem?
5. Nulla parem memorat vel mendax Fama ruinam;
Quò tanta, exemplo compare, damna levem.
6. Vnda maris vasti, nullo quam litore tellus
Ambit, & immenso spumat in Oceano,
Hæc potis una tuos signare intermina luctus;
Eheu quæ tanto sat medicina malo est!

N V N

7. Imposuere tuis mendaces Vatribus umbræ;
Teque aluit stultis enthea turba dolis,

1. Nec aperiebant iniquitatem tuam; ut te ad penitentiam provocarent.
2. Viderunt autem tibi assumptiones falsas, & ejectiones.

S A M E C H

3. Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam:
Sibilaverunt, & moverunt caput suum super filiam Ierusalem:
4. Hęcine est Urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universę terre?

P H E

5. Aperuerunt super te os tuum omnes inimici tui:
6. Sibilaverunt, & fremuerunt dentibus, & dixerunt:

1. Nec tua, quę fleres, dempto tibi crimina fucō;
Nec superum gravidas intonuere minas.
2. Heu miseram! falsā dum spē te somnia lactant,
Obrepfit tacito concita pœna gradu.
Excidium, exiliumque vides: hęc ultima fati
Damna tulit vano murmure sulca fides:
Hęc speciosa tibi texere oracula Vatum;
Dum canerent sceptris addita regna tuis.

S A M E C H

3. Substitit, & fati pressam te mole, viator;
Infesto cumulans fata supercilio,
Risit; & excusso crebra inter sibila collo,
Complosit geminas ad tua damna manus.
4. Mox prima improperans exactę munera fortis;
Dentatoque acuens ludicra verba joco:
Hęc, ait, hęc Asię decus est? hęc orbis ocellus:
Hęc Vrbs, & famā major, & invidia?

P H E

5. Vnā omnis rictus in te vigil extulit hostis:
Ceu tumet in prædam sibilus ore draco;
6. Irrugitque ferox, & anhelō gutture in escam
Dente inhians, cornu pronus, & ungue rapax

1. *Deplorabimus:*

2. *En ipsa est dies quam expectabamus:*

3. *Invenimus, vidimus:*

4. *Fecit Dominus, quæ cogitavit, complevit sermonem suum, quem præceperat à diebus antiquis:*

5. *Destruxit, & non pepercit.*

6. *Lætificavit super te inimicum,*

7. *Et exaltavit cornu hostium tuorum*

1. Mox, ait, iniecto discerpam viscera morfu ;
Impleboque avidam pectoris ingluviem .

2. Hæc est, quæ nostro lux olim debita voto ,
Spem mihi sollicità distulit una morà .

3. En illam lepidus redivivo detulit astro
Phosphorus: en oculos explet & illa meos.
Huc age erythræos focii deferte lapillos:
Hæc lux, hæc albà rideat usque notà.

A I N

Plaude hostis; jam nostra peracta est fabula: fuso
Flebilis Abramidum sanguine scena tumet.

4. Occidimus, tacito Numen quas pectore voluit,
Quas Vatum spreto, protulit ore minas
Iam Solyme desles ! (5) Orbis spectante teatro
Edidit extremum nostra ruina sonum .
Occidimus; rapido obtritam te fulmine Vindex
Perdidit; extremo flexa nec ira malo est,

6. In pænæ cumulum, dum præceps corruis, hosti ,
Miscuit è lacrymis gaudia plena tuis .

7. Iam cornu tumet ille, & cristas vertice jactat ,
Ac numerat spoliis crimina nostra suis.
Ipse unus supero tantæ post funera cladis;
Ne careat mæsto fabula nostra choro

S A D I

1. *Clamavit cor eorum ad Dominum super
muras filie Sion:*

2. *Deduc quasi torrentem lacrymas per
diem & noctem:*

3. *Nōn des requiem tibi; neque taceat
pupilla oculi tui.*

4. *Consurge lauda in nocte, in principio
vigiliarum:*

5. *Effunde sicut aquam cor tuum in conspectu
Dominii*

S A D I

1. *Gestit hæc pavidus collo devolvere fata*

Civis, & ad superos corda manusque tulit;

Qui gemitus! quæ vota! tubæ dum martius horror

Intonat extremum manibus excidium.

Hinc muros hostis quatit ariete: sidera pulsat

Hinc Solyme; ad nostras sidera furda preces.

2. *Ast ne cede malis, Virgo, nova vota, precesque*

Instrue, sæpe quatit lacryma multa polos.

Ergo age, & in geminos undantia lumina rivos

Egere, ceu vernà dum tumet amnis aquæ:

3. *Demersam lacrymis cernat te Phosphorus: idem*

Demersam lacrymis Hesperus aspiciat.

Nulla oculos condat taciturno palpebra nictu;

Neve premat riguos pupula muta sonos.

C O P H

4. *Rumpe moras; erecta tuo caput excute busto:*

Te dolor ad primas excitet excubias.

Evocet ad laudes, magnæque encomia Mentis,

Quæ toto instabiles temperat orbe vices.

5. *Qualis ab eversa liquor effluit eminus urnæ;*

Sic tibi discisso è pectore corda fluant,

1. *Leva ad eum manus tuas pro animâ parvulorum tuorum,*

2. *Qui defecerunt in fame, in capite omnium compitorum*

R E S

3. *Vide, & considera, quem vindemia veris ita.*

4. *Ergo ne comedent mulieres fructum suum,*

Ac rigidi demissa pedes allambere certent
Numinis; ut fufas eibat aure preces.

1. Tolle oculos, lacrymis dum rorant; tolle fupinas,
Pro fædo infantum funere, ad astra manus.

2. Quos, heu, dira fames lentæ per fædia mortis
Stravit, ut alba gelu lilia sternit hyems.

Servat adhuc pietas Superum sub pectore amoris
Semina, quæ supplex excitet ore dolor:

Sopitam elicies repetito flamine flammam,
Affusâ reparet quæ tibi luce diem.

Quare age dejecto divina ad fulmina vultu:

Haec, Solyme, Domini pectora tunde prece:

R E S

3. Dive Parens, admiffa, reis, qui crimina donas,
Quem facilem præstat pæna vel ipfa patrem.

Pende, precor, ferro quem sic diftrinxeris; omni
Quem sic nudaris palmitè, fronde, botro.

Illa ego fum Solyme, tua quondam cura, paterno
Quam fæpe adftrictam pectore fovit amor,

Hanc tuus effræni furor impulit incitus enfe,
Iuffit & extremo succubiffè malo.

4. Ah viden! impafti rabies fæviffima ventris,
Dum fremit, in quantum compulfit ire nefas.

1. *Parvulos ad mensuram palmae*

2. *Si occiditur in Sanctuario Domini Sacerdos,
& Propheta*

S I N

3. *Iacuerunt in terra foris Puer, & Senex;*

4. *Virgines meae, & Iuvenes mei ceciderunt
in gladio*

5. *Interfecisti in die furoris tui, percussisti,
neque misertus es.*

- Dedidit Matrem genitrix, induta leenam;
Arfit & in teneri pignoris ingluviem.
Fallimur. hæc libycis rabies ignota lænis:
Exhorrent tantum monstra vel ipsa nefas.
1. *Quem brevis exiguum metitur palma puellum,
Hunc vacuo abstraxit pectore dira parens,
Dira parens: cæco puerum quæ diffidit ense,
Quæ lento imposuit lactea membra foco:
Ac teneros inhians discerpfit moribus artus
Seque aluit Nati funere sæva sui.*
2. *Hûc pater ò, miseris tua compulit ira, nec ignis
Deflagrat: en quanto templa cruore madent.
Fædarunt fuso Vates oracula tabo,
Atque aras Mystes imbuit ipse suas.*
- S I N
3. *Mixta Senum, puerumque altis densantur acervis
Funera, Idumæis præda relicta feris.*
4. *Florentes ævo Iuvenes, patrique puellas
Spem generis, cæco messuit ense furor.*
5. *Nulla tuam, Vindex, tenuit Clementia dextram;
Parque exundanti ferbuit ira mari.
In damna, in cædes, in fulmina decidit Aethra,
Præcipitemque tuâ se dedit acta manu.*

T H A V

1. *Vocasti quasi ad diem solennem, qui terrerent
me de circuitu*

2. *Et non fuit in die furoris Domini qui effugeret,
aut relinqueretur.*

3. *Quos educavi, & enutrivivi, inimicus
meus consumpsit eos.*

T H A V

1. Ceu sonat ex alto tuba vertice, dum ciet omnes
Ad festam patriâ religione diem,
Haud secus ex alto tonuerunt bellica cælo
Classica, queis circum concitus hostis adest.
Te ductore, suis eductus ab urbibus Assur
Irruit in nostros, turbidus ore, metus.
Ut vidi! ut perii! ut mihi frigidus ingruit horror!
Dum mea cristatus mænia miles obit.
Ultima quæ nostrâ lux est signata ruinâ
Hosti solennem præbuit illa diem.
2. Ah refugit meminisse animus: falx incita nullum
Præterit, Domini dum furit ira, caput.
3. Quos gremio fovi; blando quos ubere Natos
Ipsa alui, raptos ubere lixa premit.
Nulla illi è rabidis præda excidit unguibus; omnes
Assumpsit, dirâ compede, cæde, famę.

CAPUT TERTIUM.

A L E P H

1. Ego vir videns paupertatem meam,

2. In virga indignationis ejus

A L E P H

3. Me minavit, & adduxit in tenebras,
& non in lucem

A L E P H

4. Tantum in me vertit; ac convertit
manum suam

CAPUT TERTIUM.

A L E P H

1. Ille Ego, qui lacrymas Solymæ super ardua jacto
Rudera, qui patrium conqueror excidium :
Efferor ipse etiam, tanti pars funeris; ipse
Vix supero, cineris mobilis urna mei .
2. Hos olim casus Mens nobis præcia Vatum ,
Prodidit; at fati confcius ipse tuli .
Nam dum præcipiti furit indignata flagello ,
Sæviit in nostrum Numinis ira caput .

A L E P H

3. Ille ego sum, densa quem carceris obruit umbra ,
Iussit & unâ omnes perdere nocte dies .

A L E P H

4. In caput hoc, tenebris, cænoque, situque sepultum,
Vertit fulmineas, ore fremente, minas ;
Ac velut ignitum, versans, incude metallum,
Hinc atque hinc tundit sedulus arte Faber ;
Haud secus, insictis me contudit ictibus Vltor ;
Solicitam alternans ad meâ dâmma manum .

BETH

1. *Vetustiore[m] fecit pellem, meam & carnem meam :
contrivit ossa mea.*

BETH

2. *Aedificavit in gyro meo, & circumdedit
me felle, & labore.*

BETH

3. *In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos
sempiternos.*

GHIMEL

4. *Circumædificavit adversum me, ut non egrediar,*
5. *Aggravavit compedem meum.*

GHIMEL

6. *Sed & cum clamavero, & cum rogavero,
exclusit orationem meam.*

BETH

1. *Aspice ut exhausto marcent mihi corpore vires,
Asperat ut tremulam plurima ruga cutem :
Sese attrita simul collidunt ossa; senectus
Me præcox, ipso deproperante, premit.
Scilicet est fatis ætas, sua; contrahit annos,
Et glomerat, citiùs tempore, pœna dies.*

BETH

2. *Aggeribus circum extructis me sepisit, & atro
Obsedit luctu, felle, labore latus.*

BETH

3. *Posthumus ipse mihi videor; modò namque nigranti
Damnatus tumulo, flebile funus eram.*

GHIMEL

4. *Ne fugerem, densa[m] muros indagine circum
Extulit, & rupes rupibus imposuit.*
5. *Nec fatis: adjecto geminavit vincula ferro;
Et compes novus in carcere carcer erat.*

GHIMEL

6. *Clamabam: fer Numen opem, sed dextera voces
Submovit, subito quas tulit aura joco.*

GHIMEL

1. Conclufit vias meas lapidibus quadris: semitas
meas subvertit

DALETH

2. Urfus infidians factus est mihi: leo in abscondito

DALETH

3. Semitas meas subvertit

4. Et confregit me.

5. Pofuit me defolatam

DALETH

6. Tetendit arcum suum, & pofuit me quasi
signum ad sagittam.

HE

7. Mifit in renibus meis filias pharetræ suæ.

GHIMEL

1. Efferor è tenebris animo, circum omnia lufro;
Si qua patet misero rima relicta fugæ.
Nulla fugæ mihi spes; faxis namque undique feptus,
Carcere delituit trames & ipfe fuo.

DALETH

2. Qualis in expletum Leo conditus instruit unguem;
Pendet & occultas Urfus in infidias:
Haud fecus in prædam mihi Vindicis inffitit ardor,
Induit & geminam pectore, & ore feram.

DALETH

3. Quà fugerem? mihi nulla viæ spes integra; namque
Subruta jam deerat femita & ipsa sibi.
4. Obseptum crebro fregit me ftipitis ictu,
Attritusque gravi verbere pulvis eram.
5. Destituitque omni miserum solamine, nostri
Quid superest? heu, Vox, Lacryma, & Umbra sumus

DALETH

6. Quin etiam, intento curvatis cornibus arcu,
Me telis signum compulfit esse suis;

HE

7. Exhaustitque omnes in vulnera nostra pharetras;
Obruit & lacerum ferrea sylva latus.

H E

1. *Factus sum in derisum omni populo: canticum
eorum tota die.*

H E

2. *Replevit me amaritudinibus:*
3. *Inebriavit me absinthio.*

V A V

4. *Confregit ad numerum dentes meos:
cibavit me cinere*

V A V

5. *Et repulsa est à pace anima mea:*
6. *Oblitus sum bonorum.*

H E

VAV

H E

1. Nec fatis, hoc nostris Superum lex aspera fatis
Addidit; ut populo sint mea fata joco.
Cessimus infani sæva in ludibria vulgi,
Queis totum lepido falleret ore diem.

H E

2. Nulla Mei pars morte vacat: pleno altius amne
In nostrum fudit toxica amara sinum.
3. Miscuit undantes mihi sæda absinthia in haustus,
Ebrius incerto cogor & ire gradu.

V A V

4. Impasto tormenta dedit non pabula ventri,
Et jussit querulam rodere saxa famem.
Obrigui: imbelles abiere in frustula dentes;
Dum cinerem, & panis scrupæa frustra terunt.

V A V

5. Par animo rigor incubuit; nam territa curis,
Excessit toto Pax procul acta sinu.
6. Obstupui: ærumnis, alto ceu gurgite merfa
Mens, subito periit; vix memor ipsa sui.
Nescio quæ potà miseranda oblivia Lethæ
Commenta est falso fabula græca metu;

Hæc

H E T

1. Et dixi periit finis meus, & spes mea à Domino.

Z A I N

2. Recordare paupertatis,

V A V

3. Et transgressionis meae, absinthii, & fellis.

Z A I N

4. Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea.

Z A I N

5. Hæc recolens in corde meo, ideo sperabo.

H E T

6. Misericordiae Domini, quia non sumus consumpti,
quia non defecerunt miserationes ejus.

H E T

Me lætè immemorem sortis stupor occupat: olim

Quæ Graiis fuerat fabula, pœna mihi est.

V A V

1. Hinc tacitus, nostris, dixi, spes nulla superstes
Est votis: perii: me Deus usque premet.

Z A I N

2. Rex superum, demersa patent cui sæcula, nostram
Te precor, ò, memori pectore volve vicem.

Cerne, ut jura hominum violans æquissima, civis
Me meus irato prefferit antè pede.

Vt tua dum canerem Vates oracula, tristis
In pretium moniti, tristia fella dedit:

3. Hæc nostris, fateor, sunt pridem debita noxis;
Nam sceleri pœnas irrogat Vrna pares.

Z A I N

4. Hæc recolam, solvetque mihi præcordia luctus,
Vitaque, ceu lentà marcida tabe, fluet.

Z A I N

5. At nova spes animo, vel & hinc viret, aucta recenti
Germine, quam mæsto lumina fonte rigant.

H E T

6. (Hæc tua Dive parens clementia) noster in auras
Non dum, diffato corpore, pulvis abit.

E

Vi-

1. *Quia non defecerunt miserationes ejus.*

H E T

2. *Novi diluculo, multa est fides tua. (a)*

H E T

3. *Pars mea Dominus dixit anima mea ;
propterea expectabo eum*

T H E T

4. *Bonus est Dominus sperantibus in eum,
anima querenti illum :*

T H E T

5. *Bonum est prestolari cum silentio
salutare Domini*

T H E T

6. *Bonum est viro cum portaverit jugum ab
adolescencia sua.*

IOD

(a) Novæ sunt quolibet mane misericordiae tuæ.

Pagnin.

i. Vivimus: exundans non dum nos obruit æquior :

Quæ quatit, illa meam sustinet unda ratem .
Vivimus: arenti pietas non defuit alveo;
Nam tibi inexhausto è pectore prona fluit .

H E T

2. Qualis ab æoo pandit se Phosphorus orbe;
Sic tua, Rex hominum, promicat axe fides .
Advehit ille novam, revolutò fidere, lucem ;
Ipse novam placido Numine pandis opem .

H E T

3. Hinc matutinum mea nox sibi cernere lumen
Est visa, & cælo liberiore frui .
Vsq̄ue feram, dixi, mea lux Deus ipse, sepultum
Ipse vehet, fato splendidiore, diem .

T H E T

4. Se facilem Dominus, pronumque in fœdera præstat;
Si modò spes læsos ambiat una pedes .

T H E T

5. Prima salus misero, optatam sperare salutem ,
Ac lentas, pressio murmure, ferre moras .

T H E T

6. Vincla juvat tenero gestasse jugalia collo ;
Obcallent longo colla subacta jugo .

E 2

Di-

I O D

1. *Sedebit solitarius, & tacebit, quia levavit
super se:*

Quia portavit super se jugum.

Pagnin.

I O D

2. *Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.*

I O D

3. *Dabit percutienti se maxillam: saturabitur
opprobriis;*

C A P H

4. *Quia non repellet in sempiternum Dominus,*

C A P H

5. *Quia si abiicit, & miserebitur,*

Discitur ærumnis patientia: pectora crebris
Sæpius uita malis, ad nova damna stupent.

I O D

1. *Quisquis hic est, domitum gestat qui vulnere pectus,
Ærumnas tacitus concoquet ille suas;
Ac turbis procul, ipse sibi comes, arbiter idem
Ipse sibi, querulos comprimet ore sonos.
Namque suas reputans, meditato examine, noxas,
Cernuus incurvo vertice cœpit onus.*

I O D

2. *Nec fatis; obscæno supplex in pulvere vultum
Sternet, & affuso polluet ora luto.
Si qua sibi spes deposito sit fortè superstes;
Nam Deus obiectà tangitur illuvie.*

I O D

3. *Offeret ora etiam ferientibus obviam palmis;
Vt sese jactis expleat opprobriis.*

C A P H

4. *Scilicet æterno non æstuat igne Tonantis
Ira, nec ejectos devovet usque reos.*

C A P H

5. *Perculit? excipiet: nostræ spes nixa ruinæ est;
Hæc premit, hæc facilem dat simul una Deum.*

E 3

1. *Secundum multitudinem misericordiarum suarum*

C A P H

2. *Non enim humiliavit ex corde suo, & abiecit
filios hominum :*

L A M E D

3. *Ut contereret sub pedibus suis omnes
vinculos terræ;*

L A M E D

4. *Ut declinaret iudicium viri in conspectu
vultus Altissimi :*

L A M E D

5. *Ut perverteret hominem in iudicio suo, Dominus
ignoravit.*

MEM

1. *Exundat multo in miseros clementia fluctu,
Et clades auctis obruit officiis .*

C A P H

2. *Quùm tumidas hominum cristas Deus obterit ictu;
Dextra reluctanti fulmina corde rotat .
Dum ferit, ex imà ducit suspitia fibrà,
Quasque ultor pœnas irrogat, ipse dolet .
Non ille ex animo mortales abiecit; ad fe
Ut redeant, pœnæ vel fragor ipse vocat .*

L A M E D

3. *Non isthæc Domini quæsitâ superbia sceptro est,
Ut terat, ut mactet, pellat ut orbe reos .*

L A M E D

4. *Quùm sedet, Augusto regnans in culmine, sedem
Hinc æquâ stipat proxima lance Themis;
Hinc Ratio æternæ servata volumina legis
Pandit, & affusâ carmina luce notat .*

L A M E D

5. *Omnis ab æthereo vis exulat improba regno:
Exulat & fraudes neçtere docta manus.
Cuncta potens tanti majestas Numinis, unum
Hoc nequit; ut miseros opprimat imperio ;*

E 4

Cun-

M E M

1. *Quis est iste qui dicit, ut fieret Domino
non jubente?*

M E M

2. *Ex ore Altissimi non egredientur nec mala,
nec bona?*

M E M

3. *Quid murmuravit homo vivens, Vir pro
peccatis suis?*

N V N

4. *Scrutemur vias nostras, & queramus, & rever-
tamur ad Dominum:*

NVN

Cuncta sciens tantæ solers prudentia Mentis,
Hoc nescit; miseros fallat ut arte reos.

M E M

1. *Iste quis est, vano jactans qui murmure voces,
Hæc peragi superum Rege jubente neget?*

M E M

2. *Ergo ne, quæ miseros vexant mala, quæque beatiss
Stant bona, non uno è Numinis ore fluant?
Ergo ne præcipiti Fors omnia voluat ab urnâ,
Incertusque hominum tempora casus agat?*

M E M

3. *Occupat hæc cæcas vecors sententia mentes,
Inquinat hisce aures perfida lingua sonis.
Ast quid vaniloquo garrit male cauta susurro,
Seque suo fallax decipit ingenio?
Impius hæc volvit; cælo ne vindice, plecti
Se putet, & sceleri libera fræna ferat.*

N V N

4. *Eja age, quis olim decepti erravimus, ultro
Quæramus lacrymâ nox comitante vias.
Unica sollicitos tangat nos cura: Tonantem
Querere, & ad Domini scæpra referre gradum?*

NVN

N V N

1. *Leuemus corda nostra cum manibus ad
Dominum in celos :*

N V N

2. *Nos iniquè egimus, & ad iracundiam provoca-
vimus.*

3. *Idcirco tu inexorabilis es.*

S A M E C H

4. *Operuisti in furore, & percussisti nos, occidisti,
nec pepercisti :*

S A M E C H

5. *Opposuisti nubem tibi, ne transeat Oratio.*

S A M E C H

6. *Eradicationem, & abiectiorem posuisti me
in medio populorum*

N V N

1. *Tendamus miseri, curvato poplite, in astra,
Hac simul ad Dominum corda, manusque prece :*

N V N

2. *Nequitia in cælum irruimus; nos egimus ipsi
Iratà ut raperes arma reposta manu .*

3. *Hinc tua vel crebro Clementia concita voto,
Se negat, & nullà flectitur ista prece .*

S A M E C H

4. *Quin velut effractà celi compage, rebelles
Horrida pœnarum contudit eluvio .
Attritosque tuo merfit sub calce; nec Iris,
Fœderis in signum, prodiit ulla polo .*

S A M E C H

5. *Te nigra involvis densè caligine nubis;
Ne gemebunda tuos vox petat ulla pedes ;*

S A M E C H

6. *Ceu quercum Boreas contortam turbine, in agros
Abiicit; ut fæda sorde putrescat humi;
Haud secùs, in medià populorum luce, revulsum
Proiicis, in vastas me procul Vrbe plagas .
Exul, inops jacui, stratumque in pulvere pressit
Proculcans cæco barbar a turba pede .*

P H E

1. *Aperuerunt super nos os suum omnes inimici*

P H E

2. *Formido, & laqueus facta est nobis vaticinatio, & contritio :*

P H E

3. *Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filie populi mei .*

P H E

1. O' utinam, nostram ne rideat improbus umbram
Hostis, nos imo conderet urna solo .
En ut mordaci rodit nos dente, refoffis,
Ceu vorat in bustis ossa relicta canis .
Gaudet & infectos gestare ab sanguine rictus ;
Quos lingua assiduam lingat ad illecebram,

P H E

2. Quàm male cessistis vestro mea carmina Vati ;
Carmina quæ populis entheus ore tuli :
Vos laqueum misero, vos carceris antra parastis ;
Quin & sollicito corde micante metus .
Ac velut impositum capitique humerisque molarem ;
Qui pressa immodico pondere membra terit .

P H E

3. Debit exhausto tabescere fonte, perennes
Dum volvit lacrymas, amne ruente, dolor ;
Ast Te dum, Patria, aspicio, dum mole malorum
Attritam, in cineres dissiliisse queror ,
Intumuere novis mea lumina fletibus, & se
Vberior gemino preruit imbre dolor .

A I N

1. *Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eò quòd
non esset requies,*

A I N

2. *Donec respiceret, & videret Deus è cælis.*

A I N

3. *Oculus meus depraedatus est animam meam, in
cunctis filiabus Urbis meæ*

S A D I

4. *Venatione caperunt me inimici mei*

A I N

1. *Emensa est nostram lacrymarum clepsydra vitam,
Attrivitque meos deflua gutta dies.
Flevimus, heu, tacito siluit nec pupula fletu;
Fata quòd abnuerent irrequieta moras.*

A I N

2. *Flevimus, ethereà donec Deus arbiter arce
Respiceret fædis ora perusta notis.*

A I N

3. *Ast mea, dum lacrymor, nunquam altiùs exundarunt
Transgressis latè lumina marginibus;
Quàm cùm vos patrià genitas Matresque, Nurusque
Vidimus ad Solimæ vellere busta comas.
Tunc oculus toto hanc animam de pectore prædo
Abstulit, & raptam lacryma fudit humi.*

S A D I

4. *Me memor ad mea damna iterum dolor advocat; hujus
Vt mæstam capitis prosequar Iliadem.
Ceui juga Venator saltusque indagine cingit,
Gestit & innocuas implicuisse feras:
Haud secùs insidians mihi subdola nexuit hostis
Retia, meque suis induit ipse plagis.*

1. *Gratis*

S A D I

2. *Lapsa est in lacum vita mea.*

S A D I

3. *Et posuerunt lapidem super me.*

S A D I

4. *Inundaverunt aquæ super caput meum,
dixi: perii.*

S A D I

C O P H

5. *Invocavi nomen tuum, Domine, de lacu novissimo*

C O P H

6. *Vocem meam audisti:*1. *Aver-*1. *Hæc sceleris purus, nec facto injurius ulli,
Sustinui: immeritis præda petita dolis.*

S A D I

2. *Dejectus cecidi, cælumque, diemque cadenti
Eripuit, furvo densior umbra chao.*

An lacus, an tumulus, cæco conterminus orco;

An carcer positus Manibus ille fuit?

Omnia solus erat: nam carcer, compede: olenti
Illuvie, tumulus: gurgite hiante, lacus.3. *Hûc me Iessæi detrusit Principis ira,
Et super imposito destituit lapidè.*

S A D I

4. *Vt cecidi, ut multo mersum me pondere limus
Hausit, & undanti tempora mersit aquâ.
Me miserum, dixi (caput alto evolvere cæno
Dum trepidus nitor) me miserum, perii.*

C O P H

5. *Te, superum Rector, supplex in vota vocavi,
Ex imo tollens ora, manusque lacu;*

C O P H

6. *Nec me difficili sprevisi Conditor aure;
Dum mea nox tristi murmurat ista sono:*

F

1. *Ne*

1. *Ne avertas aurem tuam à singultu meo,
& clamoribus.*

C O P H

2. *Appropinquasti in die, qua invocavi Te:*

3. *Dixisti : ne timeas .*

R E S

4. *Iudicasti Domine causam animæ meæ,*

5. *Redemptor vitæ meæ*

R E S

6. *vidisti Domine iniquitatem illorum adversum me,*

7. *Iudica Iudicium meum .*

R E S

8. *Vidisti omnem furorem,*

1. *Ne precor, ah, vultum, mea lux, averte sepulto,
Excutere hanc radiis Tu potis una stygem.
Aspice, ut assiduâ animam singultibus efflem,
Solicitemque tuum vocibus auxilium .*

C O P H

2. *Vix hæc : quum summo mihi Te de culmine sistis,
Spe nostros relevans candidiore metus .*

3. *Ne timeas, blando dixisti murmure, & omni
Exiliere simul concita corda fibrâ .*

R E S

4. *Iudice te, dubio nutans examine, nostri
Est capitis summo cognita causa foro :*

5. *Te quoque, ne victus caderem, defensa Patrono ;
Et mea, Te, rapta est, vindice, vita neci.*

R E S

6. *Impia quin etiam Procerum molimina nosti,
Et quibus innocuum me petiere dolis .*

7. *Ergo age, tot scelerum Iudex, ac Testis, ad urnam
Siste reos: causam discute, Dive, meam .*

R E S

8. *Quidquod & omnigenos spectasti pectoris æstus,
Explendamque mei sanguinis amne sitim .*

1. *Universas cogitationes eorum adversum me :*

S I N

2. *Audisti opprobrium eorum, Domine ,*

3. *Omnes cogitationes eorum adversum me:*

S I N

4. *Labia insurgentium mihi:*

5. *Et meditationes eorum in me tota die :*

S I N

6. *Sessionem, & resurrectionem eorum vide .*

7. *Ego sum psalmus eorum*

T H A V

8. *Reddes eis vicem, Domine, juxta opera manuum
suarum .*

THAV

1. *Conatus, curasque omnes, quibus anxia anhelo
Pectore, in hoc, populi rugiit ira, caput.*

S I N

2. *Nec latuere tuas, hominum Deus arbiter, aures,
In me, quæ fœdis probra tulere notis:*

3. *Vt nostrum indecori turparint scommate nomen;
Volverit ut nostram menstruculenta necem.*

S I N

4. *Congita & ora Tibi, tumidis fumantia labris,
Quæ mihi terrificis intonuere minis.*

5. *Et meditata in me, fixo feralia nutu
Consilia, haud ullâ, nocte, dieque, morâ.*

S I N

6. *Nec scelerum satis est: tumidis en aspice buccis,
Ut fœvi in miserum turpia verba vomant.*

7. *Seu vacui sedeant; seu vitæ ad munera surgant,
Vnâ omnes cyrico me simul ore petunt.*

*Cessimus in carmen, quibus enthea fudimus antè
Carmina: queis fudi oracula, fabula sum.*

T H A V

8. *His, Deus, ad lances æquo mox pondere, reddes,
Quam sibi criminibus promeruere, vicem.*

F 3

THAV

T H A V

1. *Dabis eis, scutum cordis, laborem tuum:*

T H A V

2. *Persequeris in furore,*

3. *Et conteres eos sub caelis, Domine.*

T H A V

1. Indomitumque illis, scuto ceu triplice, cingens
Pectus, iniqua tuo corda labore premes.

T H A V

2. Præcipiti posthac exolvens fræna furori,
Quo mare, quo tellus, ac polus ipse tremit;

3. Assiduo trepidos urgebis turbine, tergo
Ingeminans totà verbera torta manu.
Ac demum, obtritros extremo fulmine, trades
Raptandos rapidis, hoc per inane, notis.

CAPUT QUARTUM.

A L E P H

1. *Quomodo obscuratum est aurum: mutatus est color optimus:*

2. *Dispersi sunt lapides Sanctuarii, in capite omnium platearum.*

B E T H

3. *Filii Sion inclyti, & amici auro primo;*
 4. *Quomodo reputati sunt in vasa testea =*

1. Opus

CAPUT QUARTUM.

A L E P H

ME miserum! exhausto marcent mihi lumina fletu,
 Æger & attonito torpet in ore sonus.

Nec totos animi potis est evolvere sensus.

Nam stupet ingenti lingua, oculusque malo.

1. *Lurida quæ Templi facies! Quæ rudera! quantus Sordet in augustâ Numinis arce cinis!*

Aureus ut periit furvâ nitor obrutus umbrâ!

Optimus ut cecidit decolor igne color!

Sardus, Onix, Adamas, atque altæ dives Erythræ

Census, quo sacri promicuerunt lares,

Cessit inexpletæ pretiosa in pabula flammæ.

Proh quantum tumulas nigra favilla decus!

2. *Abdita, queis steterant, Fani penetralia, passim Fusa jacent omni diruta saxa viâ.*

B E T H

3. *Inclyta Progenies Solymùm, quos æmula Soli Induit obrizo texta nitore cyclas,*

4. *Vt mox aggesto squalens malè sordida cæno, Calcato haud potior visâ repente luto est!*

Haud

1. *Opus manuum figuli,*

G H I M E L

2. *Sed & Lamie nudaverunt mammis lactaverunt
catulos suos :*

3. *Filia populi mei crudelis, quasi Struthio
in deserto*

D A L E T H

4. *Adhæsit lingua lactentis ad palatum ejus,
in siti.*

5. *Parvuli petierunt panem, & non erat,
qui frangeret eis.*

H E

6. *Qui vescebantur voluptuose,*

7. *Interierunt in viis :*

1. *Haud secus ac fædæ nigræ fuligine testæ,
Quas figuli samio finxerit orbe manus.*

G H I M E L

2. *Heu pudor, heu lacrymæ: Lamiis concessimus: almâ
Vicerunt Solymas Hæ pietate Nurus.*

*Vbera nudarunt Lamie, mammâque tumentis
Lactarunt catulos, pignora cara, suos,*

3. *Te, Patriæ soboles, sylvâ qui devius errat,
Ferrens, immitti Struthio corde refert:*

*Negligit hic fætus, nec partis incubat ovis,
Quæ paris ipsa sinu, pignora destituit.*

D A L E T H

4. *Arida dissecto lactentis lingua palato
Hæsit, nec tantæ guttula fusa siti est,
Exhausto mater lactis jam fonte, roganti*

Dat lacrymas oculis, dum negat Vber opem,

5. *Ore, manu, lacrymis panem petiere puelli;
His neque, qui panem frangeret, ullus erat,*

H E

6. *Qui modo regali struxerunt prandia luxu,
Quæis aër censum, terra, fre tumque dedit.*

7. *Erravere omnem, ceu squalida spectra, per Urbem,
Straveruntque suis compita funeribus.*

1. *Qui nutriebantur in croceis,*
 2. *Amplexati sunt stercora.*
- V A V
3. *Et major effecta est iniquitas filie populi mei peccato Sodomorum.*
 4. *Quæ subversa est in momento, nec ceperunt in eâ manus.*

Z A I N

5. *Candidiores Nazarei ejus nive: nitidiores lacte: rubicundiores ebore antiquo: sapphyro pulchrior.*

1. Quos modo purpureo velabat culcitra textu;
Gestabatque gravi rheda superba gradu,
2. Irruere amplexu in sordes, sædæque sepultos
Vidimus obscæni stercoris illuvie.

V A V

3. Grande scelus Sodomæ: sceleri par pæna; sed ipsi
Et penâ Sodoma in vicinus, & scelere.
4. Hæc periit, subito sed funere; scilicet igni
Cælitus icta, suam vix dolet hausta vicem.
At Solymæ longo duxerunt ordine funus,
Obsidio, cædes, pugna, rapina, fames.

Z A I N

5. Vos ego, nazareo textit quis tempora cultu
Desua devoto è vertice cæsaries,
Vos ego dum lacrymans specto, suspiria ab imo
Æstuat immodicus fundere corde dolor.
Quis nitor ò! nivei quæ vultus gratia! qui flos!
Quæ vestras pinxit purpura fusa genas!
Alba pruina gelu, nitidique coagula lactis;
Et vetus, affuso murice, cedat ebur;
Cedat & æthereo sapphyrus lumine: vestes
Vicerat hæc, pretio nobiliore, decor.

H E T

1. *Denigrata est super carbones facies eorum,*

2. *Et non sunt cogniti in plateis.*

3. *Adhæsit cutis eorum ossibus: aruit, & facta est quasi lignum*

T E T H

4. *Melius fuit occisis gladio;*

5. *Quàm interemptis fame;*

6. *Quoniam ipsi extabuerunt, consumpti à sterilitate terre*

I O D

7. *Manus Mulierum misericordium*

H E T

1. Ast tantam potuit quæ mox iniuria formam
Ledere: quæ tantum perdidit umbra decus?
Defluxit facie facies, ambuffaque nigras
Carbonum vicit nigrior illa notas.

2. Ignoto errastis Patriæ per compita vultu,
Ceui larvæ, infaustum quæ procul omen habent.

3. Ossibus, emuncto jam corpore, pellis adhæsit
Arida, & arboreos visa referre libros.

T E T H

4. Felices, quibus alta dedit per vulnera mucro
Liberiore animas fundere ad astra via.

5. Durius his fatum, queis viva cadavera lento
Exèdit morfû desidiôsa fames.

6. Scilicet his, tabes quos pigra infederat, ipsa
Vel morte asperior, trux mora mortis erat.

I O D

7. Pugnarunt miseram materno in pectore pugnam
Mitior hinc Pietas, hinc malè suada Fames.

Parce tuo, ingeminat Pietas, ah parce puello:

Parce tibi, ingeminat fervida, parce, Fames.

Dira Fames superas, genitrix averfâ pudendum

Quod peragit dextrâ, devovet ore nefas,

1. *Coxerunt filios suos : facti sunt cibus earum ,*

2. *In contritione filie populi mei .*

C A P H

3. *Complevit Dominus furorem suum :*

4. *Effudit iram indignationis sue :*

5. *Et succendit ignem in Sion, & devoravit
fundamenta ejus.*

L A M E D

6. *Non crediderunt Reges terre , & universi
habitatores orbis ; quoniam ingrederetur
hostis, & inimicus per portas Ierusalem .*

M E M

7. *Propter peccata Prophetarum ejus, & iniqui-
tates Sacerdotum ejus,*

8. *Qui effuderunt in medio ejus sanguinem
Iustorum*

1. *Nec tamen abstitit; secti nam torrida Natī
Membra vorat; pœnis vescitur, orba, suis.*

2. *Te tanto infecit, mulier Solimeja, probro ;
Frugibus undantes dum cremat hostis agros*

C A P H

3. *Complevit, fudit, succendit, & igne voravit ;
In nostrum Dominus quum ruit excidium :*

4. *Complevit suprema suum per damna furorem ,
Fudit & effrænes, quas tulit ira, faces .*

5. *Succendit Templumq; Urbemq; atque igne voravit,
Fulcra, quibus celsa substitit arce Sion .
Omnia præcipiti simul impulit obruta casu ;
Ipsa jam Solymen quærimus in Solyma.*

L A M E D

6. *Non Reges, ullus non incola credidit orbis ,
In patrias hostem irrupere posse fores .
Hostis at irrupit; non illum mœnia, portæ
Non illum validâ detinuere ferâ*

M E M

7. *Creditis: è Templo hæc fata erupere; prophanos
Arguit hæc Mystas, jure, ruina reos .*

8. *Clamat adhuc in nos justi vox sanguinis, ipsi
Quem fudere suo, turba scelestâ, dolo .*

N V N

1. *Erraverunt cæci in plateis :*

2. *Polluti sunt in sanguine:*

3. *Cumque non possent, tenuerunt lacinias suas.*

S A M E C H

4. *Recedite polluti, clamaverunt eis, recedite, abite,
nolite tangere .*

5. *Iurgati quippe sunt ;*

1. Et

Illicet, ipsorum nutu, se cæde Manasses

Polluit, & Vatum viscera fudit humi .

Id fuit è superis quod fulmina detulit astris:

Vindicat hoc læsi Numinis ira nefas .

N V N

1. Sanguis ubique, & ubique putri manantia tabo,

Infecere omnes funera densa vias .

Hæc inter cæco glomerantes impete gressus

(Dum trepido quisquis poplite carpit iter)

2. Fædare pedes undanti in sanguine; tetrâ

Nec sanie adductas abstinere togas .

3. Mox quàm suffusâ fœdæ caliginis umbrâ,

Haud regerent gressus mens oculique suos ;

Obvia prensarunt aliorum firmata dextrâ ;

Flecteret ut certos fimbria prensâ gradus .

S A M E C H

4. Ast aliis alii: procul hinc abistite, clamant .

Pollutos alio flectite calle pedes .

Abnuît hic, ast ille iterat; secede; cruentâ

Ne fædus temera firmata munda manu.

5. Hinc furor, hinc multâ turgentia jurgia rixâ

Iactaque in alterius verba pudenda caput .

G 2

1. Hos

1. *Et commoti dixerunt inter gentes: non addet
ultra, ut habitet in eis.*

P H E

2. *Facies Domini divisit eos,*
3. *Et non addet, ut respiciat eos.*
4. *Facies Sacerdotum non erubuerunt;*
5. *Neque Senum miserti sunt.*

A I N

6. *Cum adhuc subsisteremus,*
7. *Defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum
vanum.*

1. Hos Patriâ extorres ubi gens procul extera vidit
Circumferre sui funeris exequias?
Mota animis: non ulla, inquit, post sæcula Vindex
Desertâ Ifaciidum figet in urbe larem.

P H E

2. Expulit hos facies læsi indignata Tonantis,
Sepositisque jubet se procul esse plagis.
3. Nec semel abiectis sua posthac lumina vertet,
Quò scelerum pœna compare proba luant.
4. Non illos Patrum facies augusta proceres
Terruit, aut sevas infula sacra manus;
5. Nec miseranda senum flexit sine viribus etas,
Ac prono supplex vertice canities;
Hinc Deus effrontes averso devovet ore,
Et pœna admitti criminis instar habet.

A I N

6. Integra quàm firmo tegerent nos mœnia vallo,
Et traherent dubias ultima fata moras.
7. Spem simul, atque oculos vanis obvertimus umbris,
Quæ nos fallaci det inuere fide.
Ast oculis acies, defixo languida visu
Obstupuit, vanam dum remorantur opem.

1. *Cum respiceremus ad gentem, quæ saluare
non poterat.*

S A D E

2. *Lubricaverunt vestigia nostra in itineribus
platearum nostrarum :*

3. *Appropinquavit finis noster :*

4. *Completi sunt dies nostri ;*

5. *Quia venit finis noster.*

C O P H

6. *Velociores fuerunt persecutores nostri
Aquilis cæli :*

7. *Super montes persecuti sunt nos, in deserto
insidiati sunt nobis*

R E S

8. *Spiritus oris nostri Christus Dominus ;*

1. *Nam pharios avido respeximus ore Tyrannos,
Qui validâ haud poterant sistere bella manu.*

S A D E

2. *Fluxere instabili nobis vestigia gressu ;
Dum terimus nostras hoste premente vias.*

3. *Criminibus posita extremo nos conterit ictu
Sæpius incautâ, Meta, petita rotâ.*

4. *Occidimus : toto nobis Sol excidit astro.
Supremo clausa est vespere nostra dies.*

5. *Vltima depositis jam desuper incubat hora.
Isacides fuimus, sanguis & umbra fumus.*

C O P H

6. *Non sic fulmineas Iovis armiger explicat alas,
Ex alto in prædam quum procul axe ruit ;
Ut præceps in nos se detulit impete prædo :
Ocyùs in nostras irruit ille fugas.*

*Nullus ubique satis caput astris occuluit mons,
Nec satis ulla suos avia lustra lares*

7. *Per juga, per sylvas, per iniqua, per ardua pressit
Ac profugos; tacitis sæpiit insidiis*

R E S

8. *Noster Amor, nostri, dum viximus, halitus oris,
Qui tulit in famulos sceptra paterna suos ;*

1. Captus est in peccatis nostris :

2. Cui diximus: in umbra tua vivemus in gentibus :

S I N

3. Gaude, & letare filia Edom, quæ habitas
in terra Hus:

4. Ad te perveniet calix,

5. Inebriaberis, atque nudaberis :

T H A V

6. Completa est Iniquitas tua, filia Sion :

1. Noster amor duro tolerat sub milite Christus
Vincula, quæ nostrum nexuit ante nefas.
2. Illi, spe quondam tumidi jam diximus: (alto
Dum ferret Solymis jura verenda throno)
Sepositas inter, vel mundi in margine, Gentes,
Nos metuenda tui nominis umbra teget.

S I N

3. Eja age tange Edom tua gaudens tympana, læto
Sit tibi, dum resonat, nœnia nostra joco.
Ah miseram? non usque levi vaga sidera nictu;
Dissimulent noxas semisopita tuas.
4. Te quoque, qui nostris nunc faucibus ingruit undans;
Fœdus inexhausto proluet imbri calix;
Suppliciiisque gravis, nudataque firmatis ostro,
Deciduum quaticus, crure labante, latus
5. Sic de te geminus capiet ludibria prædo,
Et pasces oculos ebria, nuda suos.

T H A V

Te tamen è Patrio, Solyme, rediviva sepulchrò
Spes levet, ac tantis erigat una malis.

6. Iam satis exhaustum est penæ; jam Vindictis iræ
Fusa tui nuper sanguinis unda litat.

1. Non addet ultra, ut transmigret te;

2. Visitavit iniquitatem tuam, filia Edom;

3. Discoperuit peccata tua.

S I N

T H A V

1. Non iterum assyrjo subdent te vincula scepro,
Neve tuo pellet te ferus hostis agro.

2. Non impunè tuum tibi crimen abibit, Idume,
Nec strumas dibapho murice sola teges.

3. Iam rigida assurgens virga tibi cognitor instat
Qui tua multiplici censeat acta notà.

Ille omni ridenda dabit spectacula Genti;

Utrici reteget cum tua probra manu.

CAPUT QUINTUM.

ORATIO IEREMIÆ

1. Recordare, Domine, quid acciderit nobis :
2. Intuere, & respice opprobrium nostrum :
3. Hereditas nostra versa est ad alienos, Domus
nostra ad extraneos :
4. Pupilli facti sumus absque Patre :
5. Matres nostra quasi viduæ :
6. Aquam nostram pecuniâ bibimus :

CAPUT QUINTUM.

ORATIO IEREMIÆ

- A**Rbiter, æterno flectis qui sidera nutu,
Inferum Solymis pone supercilium.
1. Ah! ne te nostræ teneant oblivia cladis,
Neve oculos fugiat tanta ruina tuos.
 2. Volve memor Solymæ casus, ah respice, quantum
Hæc dejecta solo dedecus ora tegat.
 3. Nostra peregrinus patrimonia possidet hæres,
Majorunque domos exterus hospes habet;
Hospes habet, palmâque ferox, prædaque superbus
Exornat spoliis atria nostra suis.
 4. Abducto gemimus Soboles orbata parente :
Reliquias Solymum vix polus ipse tegit.
 5. Desertæ squalent viduæ prope pignora Matres,
Et lacrymis certant nocte dieque suis.
- Barbarus ipsa etiam naturæ munera prædo
Abstulit, ac brutis jura relicta feris.
6. Emimus, heu, nostris haustas è fontibus undas :
Fusa stetit pretio lacryma & ipsa suo.

1. *Ligna nostra pretio comportavimus.*
2. *Cervicibus nostris minabamur :*
3. *Lassis non dabatur requies:*
4. *AEgypto dedimus manus, & Assyriis,*
5. *Ut saturaremur pane .*
6. *Patres nostri peccaverunt, & non sunt:*
7. *Et nos iniquitates eorum portavimus.*
8. *Servi dominati sunt nostri :*
9. *Non fuit qui redimeret de manu eorum :*
10. *In animabus nostris afferebamus panem nobis ,*

1. *Emimus excisas nostris è saltibus alnos,*
Quæque struant miseris, cædua ligna, rogos,
2. *Instabat capiti tortor, virgæque minaci,*
Compulit assiduo flectere colla jugo .
3. *Nulla quies fessis; urgebat pondera pondus ;*
Curvabatque novus pectora anhela labor .
4. *Assyriis, Phariisque manus addiximus; omni*
Ingenua incubuit dextra ministerio .
5. *Vnaque servili merces quæsitæ labori est ;*
Vt sinerent omnem vincere pane famem.
6. *Deliquere Atavi, nulloque superstite, tota*
Postgenitos scelerum posthuma pæna premit .
7. *Et Nati tulimus tanto sub fasce recurvi,*
Lurida quod Patrum dextera struxit onus .
8. *Quos modo neglectâ devinctos compede servos*
Pressimus, in nostrum sceptrâ tulere caput .
9. *Nec fuit immites quæ frangeret ulla Tyrannos*
Dextra, nec impositum solveret ulla jugum.
10. *Extulit è cæca nos sylvæ ambage latentes ,*
Quæ sylvis effert abdita bruta fames ,

1. *A facie gladii in deserto.*
2. *Pellis nostra quasi Clibanus exusta est;*
3. *A facie tempestatum famis.*
4. *Mulieres in Sion humiliaverunt & Virgines in civitatibus Iuda*
5. *Principes manu suspensi sunt*
6. *Facies senum non erubuerunt:*
7. *Adolescentibus impudicè abusi sunt;*
8. *Et pueri in ligno corruerunt.*
9. *Senes defecerunt de portis:*

1. Intulimusque cibos trepidi, dum cominùs ensis
Afflaret radio lumina nostra suo.
2. Gessimus arenti combustam turbine pellem;
Clibanus ut furvâ fordet ab igne notâ;
3. Namque intextinas exèdit sæva medullas
Exurens lento non minor igne famas.
4. Nullus honor thalamis: Iessæa è stirpe puellas,
Aç trepidas lixæ prostituere Nurus.
5. Nullus honor sceptris: genus alto è sanguine Regum,
Suspendos manibus crux tulit alta Duces.
6. Nullus honor senio: vultus ætate verendos
Barbara non timuit contemere manus.
7. Nullus honor sacris naturæ legibus; usus,
Proh pudor! obscænos iussa juvena pati est.
8. Vos etiam duro, pueri, sub stipitis ictu,
Exanimis pressâ procubistis humo.
9. Defecere senes, premit alto pulvere portas
Iustitium, cæso & iudice jura silent.

1. *Iuvenes de choro psallentium.*
2. *Defecit gaudium cordis nostri :*
3. *Versus est in luctum chorus noster :*
4. *Cecidit corona capitis nostri .*
5. *Vae nobis, quia peccavimus .*
6. *Propterea maestum factum est cor nostrum; ideo contenebrati sunt oculi nostri .*
7. *Propter montem Sion, quia desperiit,*
8. *Vulpes ambulaverunt in eo.*

1. Interiit Iuvenum pubes lectissima; festos
Nec mæstâ psallens nectit in urbe choros .
2. Occidit heu nostri lux pectoris: abstulit omnem
Isacidis sævi turbinis ira diem .
3. Letitiæ comites choreæque, jocique, lyræque,
Queis fremuere hilari pulsa theatra sono ,
In luctus abiere, ac fæmineos ululatus
Quos fundit, passis præfica multa tomis .
4. Crinibus effluxit, marcenti languida flore ,
Quæ nostrum cinxit festa corona caput .
5. Væ miseris. Scelerum nos labe infecimus; hoc est
Quod nostrum toto perdidit orbe decus :
6. Hoc est , quod cordi mestissimus incubat horror ,
Oderuntque omnem lumina nostra diem .
7. Qui caput, assurgens, jam cominûs intulit astris ;
Ah periit, strata dirutus arce, Sion :
8. Intrepidæque omni posuere cubilia vulpes ;
Quâ steterant celso laxa theatra iugo .

1. Tu autem, Domine, in æternum permanebis:

2. Solium tuum in generationem & generationem.

3. Quare in perpetuum obliviscèris nostri?
derelinques nos in longitudine dierum?

4. Convertete nos, Domine, ad te,

5. Et convertemur:

6. In nova dies nostros, sicut à principio

1. Tu tamen ipse tibi subnixus, & altior cævo
Immotà æterni Numinis arce fedes;

Ac te nec Mors, nec Fatum, nec sæcula, firmo
Concutient unquam, poplite flexa, throno.
2. Incumbent Patribus nati, ceu fluctibus instant
Deciduis fluctus; unus at ipse tibi es.

3. Cur tua nos mergant æternà oblivia lethe?
Longa per & miseros sæcula destituas?
Ergone, quos oculis pridem Pater alme tulisti,
Despecti ex animo funditùs excidimus?

4. O' age, Dive, tuo, quos plurima noxa rebelles,
Quosque diù avertit ferva catena sinu,
Exilio tandem reduces, noxisque solutos,
Ad te propitià verte benignus ope.

5. Namque, ubi nos facili clemens afflaveris aurà,
Vertemus trepidas ad tua genua manus.

6. Antiquos revoca, quos olim exegimus, annos,
Et nostros fausto sidere conde dies;
Namque tuo pendent è nutu sidera, vertunt
Tempora iussa suas, te moderante, vices

1. Sed proiciens repulisti nos,

2. Iratus es contra nos vehementer.

Threnorum Ieremie finis.

1. Ast mihi quid votis nequicquam pectus anhelat?

Quid moror in vanas perdere verba preces?

En procul abiectos surdà nos aure repellis

Averisique horres crimina nostra genis.

2. Heu nimio in miseros irarum incenderis æstu!

Nec potis est supplex Te cohibere manus.

Hinc cineri vultum advolvo, stratusque, silensque;

Dum lacrymor, tacito Te roget ore dolor.

Threnorum Ieremie finis.

DAVID

POENITENS.

Sivè
SEPTEM PSALMI

POENITENTIALES,

Paraphrasi Poëtica expositi.

D A V I D
P O E N I T E N S .

PSALMUS PRIMUS.

SEPTIEM PSALMI

1. Domine ne in furore tuo arguas me,
neque in ira tua corripas me.

2. Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum :

3. Sana me, Domine, quoniam conturbata
sunt ossa mea ,

1. Et

H. V.

PSALMUS PRIMUS.

- Æ** Ger, inops, tristis, scelerum sub gurgite mersum,
Audeo vix, supplex, tollere ad astra caput .
1. Ne, precor, ah, trepidum dum concutis arduus axem,
Ac tuus ignivomo fulgurat ore furor ,
Ne, Deus, admissi me criminis argue, siccam
Ne stipulam tanto corripes, Dive, rogo .
2. Pone oculis fulmen, facilis miserere precanti ;
Infirmo languent, nam mihi membra luto .
3. Tu mihi tu Pœon, luxatos instrue nervos ;
Da firma indubio figere crura gradu .
Nam mea; si coner latus agro attollere nisu ,
Cuncta labant, tremulis ossa refixa fibris .

1. Quin

1. *Et anima mea turbata est valdè;*

2. *Sed tu Domine usque quò ?*

3. *Convertere Domine, & eripe animam meam :*

4. *Salvum me fac propter misericordiam tuam ;*

5. *Quoniam non est in morte, qui memor sit tui :*

6. *In inferno autem quis confitebitur tibi ?*

7. *Laboravi in gemitu meo :*

8. *Lavabo per singulas noctes lectum meum ;*

1. Quin animus nimio curarum fluctuat æstu ;
Ceu ratis, irato quam quatit unda salo.
Hinc dolor, inde timor, scelerum & mēs conscia, fluctu
Ceu simul adverfo, naufraga corda rotant .
2. Nec te tangit adhuc exundans lacryma vultu ;
Quò, Deus, usque manu vindice claudis opem ?
3. Verte oculos, cæci caput hoc è faucibus orci
Eripe, labentem nī revocas, perii .
4. Te tuus, ò, mihi flectat Amor, quem supplice voto
Mens ambit, merito mens malè sulca suo .
5. Quod nostræ pretium, quæ laus quæsitæ ruinae,
Hoc si lethæo merferis amne caput ?
Sæva ubi funereas Libitina affuderit umbras ,
Nemo est qui memori te colat officio .
6. An tacita marcens surdi sub nocte sepulchri
Concelebret nomen pulvis, & umbra tuum ?
7. Vt mea te flectant suspiria, singultusque ,
Concutit assiduus pectora, & ora labor .
8. Quem venus obscæno sædavit crimine, fuffis
Detergam lacrymis imbre ruente torum ,

1. *Lacrymis meis stratum meum rigabo. (a)*
2. *Turbatus est à furore oculus meus :*
3. *Inveteravi inter omnes inimicos meos*
4. *Discedite à me omnes, qui operamini
iniquitatem :*
5. *Quoniam exaudivit Dominus vocem fletus mei :*
6. *Exaudivit Dominus deprecationem meam
Dominus orationem meam suscepit.*
7. *Erubescant, & conturbentur vehementer
omnes inimici mei :*
8. *Convertantur, & erubescant valde velociter.*

PSAL-

(a) Natate faciam. Ex Hebr.

Nulla oculos fletu viduos nox conscia claudet :

Nox crimen, gemitus nox sciet ipsa meos .

1. Demergent lacrymæ mihi strata natantia; tantum
Ut fletu mergant exuperante nefas .
2. Exarsit pudor: ira faces sub pectore jactant,
Et mea fumanti lumina nube tegunt .
3. Exarsit, gravis ipse mihi; nam crimina lentus
Dum traho, multiplici dum simul hoste premor,
Hos inter primi mihi flos emarcuit ævi,
Obruit & canis fæda senecta comas .
4. Ast procul hinc scelerum artifices abscedite, nostrum
Ne posthac cingat noxia turba latus ;
5. Scilicet acclines Domini vox impulit aures,
Quam riguo fudit pupula nostra sono .
6. Annuit è superis Deus arcibus, & mea pronò
Excepit miserans vota, precesque sinu .
7. Audiat hæc omnis, qui me simul obsidet, hostis ;
Seque suis pudeat me petiisse dolis :
Audiat, & nimio curarum turbidus æstu,
Solicito properet vertere terga gradu :
8. Nec mora: dejecto glomeret vestigia vultu,
Plurima quem fædo noxa rubore premat .

PSAL-

PSALMUS SECUNDUS.

1. *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.*

2. *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum;*

3. *Nec est in Spiritu ejus dolus.*

4. *Quoniam taci, in veteraverunt ossa mea.*

5. *Dum clamarem tota die:*

6. *Quoniam die, ac nocte gravata est super me manus tua: conversus sum in arumâ meâ, dum configitur spina.*

PSALMUS SECUNDUS.

1. **F**ELICES Animæ, posito quas fulmine, Vindex,
Quas Superùm placido respicit ore Parens:
Omnia queis facili laxata piacula nutu,
Tecta que sunt albâ facta pudenda notâ.

2. Felix sorte suâ, nullum cui conscia crimen
Imputat æterno Numinis urna foro,

3. Vlla nec exosæ signat vestigia culpæ;
Quòd fictos animo non tegat ille dolos.

4. Hei mihi: dum tenui malè cauta silentia linguâ;
Dum tãcito fovi vulnere cæca sinu,
Occulto serpens morbi vis sæva veneno
Cæpit in arcanas altiùs ire fibras;
Auctaque robusto dudùm luctamine pestis,
Attrivit longâ funditus ossa morâ.

5. Hinc gemitus, ac ducta imo suspiria corde,
Quæque meos mensa est, lacryma fusa, dies.

6. At, Deus, ista tuæ tribuenda est gloria dextræ;
Quòd tantâ extërim membra, animumque lue;
Illa mihi assiduâ fixit præcordia spinâ:
Seu raperet, mæstum seu daret Æthra diem;

1. *Delictum meum cognitum Tibi feci,*
 2. *Et in justitiam meam non abscondi.*
 3. *Dixi: confitebor in justitiam meam Domino,*
 4. *Et tu remisisti impietatem peccati mei.*
 5. *Pro hæc orabit ad te omnis Sanctus,*
 6. *In tempore opportuno*

Illareum docuit, pænâ stimulante, procacem,
 Præcipites turpi è calle referre gradus.

1. Tunc, mente afflatus meliore, silentia solvi,
 Et patulo evolvi pectoris imâ sinu.
 2. Nam Te teste simul, te Iudice, pronus ad urnam,
 Exposui admiffum, Te prohibente, nefas.
 3. Adrepam, dixi, metuendi ad genua Tonantis:
 Haud deerit Patris in corde paternus amor.
 Cernuus obstrictum multo me crimine prodam:
 Est Deus ipse reis ultor, & ipse Parens.
 4. Vix hæc, Quùm subito placidum, quo cuncta serenas,
 Ad nostra obvertens verba supercilium,
 Abiecto indulges, relevataque fasce malorum,
 Sceptrigerâ cingis colla recurva manu.
 5. Hinc tua quisque ambit supplex vestigia; sædo
 Dum scelerum gestit solvere colla jugo.
 6. Quisquis hic est, seri prævertat temporis annos;
 Ut vetitum mæsto diluat imbre scelus.
 Opportuna magis, quæ nunc præterfluit, hora est,
 Molli nunc aditu Vindicis aula patet.

1. Veruntamen in diluvio aquarum multarum, ad eum non approximabunt.
2. Tu es refugium meum à tribulatione, quæ circumdedit me.
3. Exultatio mea erue me à circumdantibus me.
4. Intellectum Tibi dabo, & instruam te in via hac, qua gradieris.
5. Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus:

1. Sic ubi; diffractà cæli compage, rebelles
Deflua pænarum merferit eluvio;
Nulla illum tumidi quatiet tunc æquoris unda;
Sedula nam portum Numinis ulna dabit.
2. Tu, Deus, una meæ statio fidissima cymbæ,
Quùm tumidi circum me quatit ira maris.
3. Te precor, ò, mea spes, mea pectoris unica dudùm
Lætitia, hostilem disice, perde manum,
Meque obfirmatà præinctum indagine, præfens
Erue, inoffensà tela per ipsa fugà.
Hæc Ego, quùm tacito contrà mihi murmure; mactè ò,
Numen ait, fufas legimus aure preces.
4. Ipse tibi mentem superis è sedibus indam,
Qua dubias poteris tutus inire vias;
Ipse oculis, nullo claudat quos palpebra nictu;
Insomnes peragam pervigil excubias;
Vt tua, dum graderis, flectam vestigia ductor,
Doctus inaccessò flectere calle pedes.
Audior? an surdas nequidquam vellimus aures;
Quùm mihi divino barbitos icæ sono est?
5. Ah pudeat, bruto pecorum se fingere ritu,
Nulla quibus docilis fax micat ingenii.

1. *In campo & freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad Te .*

2. *Multa flagella peccatoris ;*

3. *Sperantem autem in Domino misericordia circundabit .*

4. *Letamini in Domino, & exultate Iusti ,*

5. *Et gloriamini omnes recti corde .*

Effrænes, rudis instar equi, ne ducite gressus;
Dum ruit incultâ vasta per arva jubâ
Vos aget in præceps, genio eluctante, voluptas;
Ni revocet rapidos Iuris habena pedes .

1. Ergo, age, Dive, tuis quos cæca licentia septis
Effert, & patrio cogit abire jugo :
Hos superiniecto refugos substringe lupato ,
Rectosque ad numerum flectere coge gradus .
Sese homines norint, motusque animosque rebelles
Solicitæ frangent mentis ad imperium .

2. Ah ne sacrilego plaudat sibi perfidus ore :
Infandum tundet plurima plaga caput .

3. Quem facili subnixa Deo spes erigit, illum
Ceum firmo, miserans, aggere cinget Amor .

4. Ergo alacres, tutâ Domini sub Præfidis umbrâ,
Solennes, Iusti, congeminate choros .

Edite festivos, bona pubes, edite plausus:
Exiliant hilari gaudia vestra pede :

5. Vosque ò, queis Æqui sub pectore promicat ardor ,
Promeritâ vestrum cingite laude decus .

PSALMUS TERTIUS.

1. *Domine, ne in furore tuo arguas me ;*
2. *Neque in ira tua corripas me*
3. *Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi ,*
4. *Et confirmasti super me manum tuam .*
5. *Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ :*
6. *Non est pax ossibus meis à facie peccatorum
meorum .*
7. *Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt
caput meum ,*
8. *Et sicut onus grave gravatæ sunt super me .*

PSALMUS TERTIUS.

1. **R** Ex Hominum; magnique potens Regnator Olympi,
Quem polus iratum, pallida & astra timent .
2. Ne precor, ah, justà ferves dum concitus ira ,
In me fulmineà corripe tela manu .
Pone minas, rapidos Clementia fopiat ignes ,
Ac mitis, posita sit mihi lance , Themis .
3. En ut jacta tuo læthalia spicula nervo ,
Fixa meum torquent, ebria tabe, latus .
4. Obruor, heu, duro pænarum fasce, fatigat,
Et tua me nimio robore dextra premit .
Ah! satis ipse tui me vulnerat impetus oris :
Intorti, terror, fulminis instar habet .
5. Obrigui: exhaustis languent mihi viribus artus ;
Dum procul horrifono turbidus axe tonas :
6. Irrequieta gravi quatiunt sese ossa tumultu ;
Dum mea me scelerum plurima larva ferit .
7. Scilicet aggestæ noxis alto aggere noxæ
Assurgunt, nostras exuperantque comas ;
8. Ac velut injectis mersum me fluctibus urgent :
Ceu Phario toto pressit Erythra mari .

1. *Putruerunt, & corrupte sunt cicatrices meae,
à facie insipientiæ meæ :*
2. *Miser factus sum,*
3. *Et curvatus sum usque in finem ,*
4. *Tota die contristatus ingrediebar ;*
5. *Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus ,*
6. *Et non est sanitas in carne mea :*
7. *Afflictus sum, & humiliatus sum nimis :*
8. *Rugiebam à gemitu cordis mei .*

1. Desipui, fateor, quod frontem obduxerat, ulcus,
Neglecto rursùm, extabuit officio.
Atque omnes latè populans depascitur artus,
Meque novà marcens inquinat illuvie .
2. Me miserum, quanto ærumnæ me gurgite Vindex
Mersit! ut ipse mei degener umbra feror !
3. Ipse mihi pondus curvato incedere dorso
Cogor, & offenso vertere terga polo .
4. Tristis, & exosæ ceu raptans tœdia vitæ,
Sive ineunte die, sive cadente, queror .
5. Scilicet usque meis insidens subdola lumbis
Pe llaci Syren perfricat ungue latus,
Illudensque suo perfundit membra veneno ;
Ut blando alliciat perlita corda malo .
6. Ægra nec obsistit dejecto in corpore virtus,
Raptaque mens imum vergit in exitium .
7. Hinc misero assiduus dolor incubat, & premit alte,
Atque animum, abiecto vertice, sternit humi .
8. Hinc rugiens duxi gemebundo è corde querelas,
Fixus ut immani cuspide membra leo .

1. Domine ante te omne desiderium meum ,
2. Et gemitus meus à te non est absconditus :
3. Cor meum conturbatum est :
4. Dereliquit me Virtus mea, & lumen oculorum
meorum, & ipsum non est meum .
5. Amici mei, & proximi mei adversum me
appropinquaverunt, & steterunt ;
6. Et qui juxtâ me erant, de longe steterunt ,
7. Et vim faciebant qui querebant animam
meam .
8. Et qui inquirebant mala mihi =

1. Hæc quorsum evadant suspicia, singultusque,
Arbiter arcani pectoris, ipse vides ;
2. Nam tibi cuncta patent vota imo condita corde;
Fibra nec, ignaro Te, micat ulla sinu .
3. Aspicias, ut rapidus multo mihi vortice turbo
Cor agat, inbellem ceu levis unda ratem:
4. Ut fragiles lento torpent mihi sanguine nervi;
Ac mea lux pridem lumina destituit .
5. Iam, velut in pænæ cumulum mihi non fatis unus
Ipse forem, in caput hoc plurima turba ruit .
Quos mihi vel sanctum cognato sanguine sædus ;
Vel longæ vinxit nexus amicitiae ,
Convenerere omnes, instructoque agmine circum ;
In me juratâ signa tulere manu .
6. Quæque satellitio latus ambiit arcta clientum
Turma, omnes falsâ terga dedere fide ;
7. Hinc ruere adverso violentiùs impete visî,
Qui nostræ instabant, ense minante, neci ;
8. Et qui quæstis certabant undique damnis,
Obruere, aggestâ ceu mihi mole, caput ,

1. *Loquuti sunt vanitates, & dolos tota die meditabantur.*
2. *Ego autem sicut surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum:*
3. *Et factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.*
4. *Quoniam in te, Domine, speravi.*
5. *Tu exaudies me, Domine Deus meus;*
6. *Quia dixi nequando supergaudeant mihi inimici mei*
7. *Et dum commoventur pedes mei, super me magna loquuti sunt;*
8. *Quoniam ego in flagella paratus sum*
9. *Et dolor meus in conspectu meo semper.*

1. Traduxere meum, mentito crimine, nomen;
Moliti cæcos nocte dieque dolos.
2. Ast ego ceu surdà torperem languidus aure;
Nec potis obstructo reddere verba labro;
3. Turpia dejecto excipiens convicia collo,
Abstinui jactis probra referre probris.
4. In te præsidium mea Spes sibi contulit uno:
Tu clypeus telis, Tu mihi robur eris;
5. Nam pronà excipies superis è sedibus aure,
Quas tibi demisso fudimus ore preces:
6. Ne precor ah, supplex dixi (suspiria voces
Admovere alto congeminata polo)
Ne ferus hostis agat, mea ridens damna, triumphos:
Instruat & nostris læta trophæa malis.
7. Ille ubi me dubio nutantem poplite vidit,
Grandiloquis auxit nostra pericla minis.
8. Ast Ego declini mihi flagra minantia dorso
Opperior, noxis debita flagra meis;
9. Nam matutino seu phosphorus excubet igne;
Seu vocet astra suas Vesper ad excubias

1. Quoniam iniquitatem meam annuntiabo,

2. Et cogitabo pro peccato meo.

3. Inimici autem mei vivunt, & confortati sunt
super me.

4. Et multiplicati sunt qui oderunt me iniquè.

5. Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi.

6. Quoniam seq̄uebar bonitatem.

7. Ne derelinquas me, Domine

Advigilat defixa suo mens ægra dolori,
Arcanoque putres refricat ungue fibras.

1. Nosco equidem, nec corde premam, noscendaq; cunctis
Aperiam tristi crimina nostra sono.

2. Assiduoque meas retractans pectore noxas,
Me iusta prodam lance subire vicem.
Sic geminum linguà pandens, animoque tribunal,
Criminis ipse reus, testis & ipse mihi,
Ipse mihi Iudex, mihi Præco, Tortor & ipse,
Infandum hoc plectam nocte, dieque caput.

3. Interea fastu, mihi gens inimica, superbo
Turget, & atra novo robore tela rotat.

4. Quid quod conferto crevere examine, iniquis
Qui mihi mixta odiis, sæva venena coquunt.

5. Iam paribus fueti benefacta rependere damnis,
Carpebant nostri nominis ore decus;

6. Namque Boni, Rectique tenax, placidusque, vel hostes
Officii studui demeruisse meis.

7. Te rursus mea Vota, Deus, lacrymæque lacessunt:
Te vitæ Dominum, præsidiumque meæ;

1. *Deus meus ne discefferis à me:*

2. *Intende in adiutorium meum, Domine
Deus salutis meæ.*

PSALMUS QUARTUS.

3. *Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam,*

4. *Et secundum multitudinem miserationum tuarum,
dele iniquitatem meam:*

5. *Amplius lava me ab iniquitate mea,
& à peccato meo munda me;*

6. *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, &
peccatum meum contra me est semper.*

7. *Tibi soli peccavi,*

1. Ne tantis septum, densa obsidione, periculis
Despice, ne trepidum defere Dive latus.

2. Assurge ò, præsensque manum, qua constitit Orbis,
Exere, Te mea sit Vindice tuta salus.

PSALMUS QUARTUS.

3. **M** Agne Parens, cui magna sinu Clementia latè
Æstuat, & fluctus non capit ipsa suos.
Hoc hoc me pelago, miserans, demerge: pudendum
Hæc tegat, ò, tanti gurgitis unda caput:

4. Obruat, ac sordes tergat, scædamque refuso
Nequitiam toto diluat una mari.

5. Altiùs, atque iterum tergat, quò funditus omni
Deletà, niteant pectora munda, notà.

6. Sc ilicet ipse meum nosco scelus: excubat usque
Horrida ante oculos criminis umbra meos.

7. Proh facinus! stultæ proh quanta audacia mentis!
In Te perfrictà cornua fronte tuli.

1. *Et malum coram te feci;*
2. *Ut justificeris in sermonibus tuis,*
3. *Et vincas cum judicaris.*
4. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum,*
5. *Et in peccatis concepit me mater mea:*
6. *Ecce enim veritatem dilexisti:*
7. *Incerta & occulta Sapientiæ tuæ manifestasti mihi.*

1. Nec vecors timui tua, Vindex, lumina! tanto
Turpe nec erubui prodere teste nefas!
2. Verùm age, sancta tuo consent ut foedera nutu,
Firmaque veracem Te tua dicta probent:
Abiectum releva, meritâque exolve catenâ,
Et posito obstrictam pignore solve fidem;
3. Ut quùm te temerè mens arguet impia, falsi
Infimulans; causâ, Te superante, cadat.
4. Ah viden? ut cæpit teneris inolescere fibris
Insita primævo in semine nequities:
5. Ut mea me genitrix infectâ finxit in alvo,
Et primi affricuit flebile crimen Avi.
6. Quod si nostra minus flectunt Te vulnera, flectant
Quæ mihi Dia tuus pignora prompsit Amor.
En arcto servata sinu tua munera: Patrum
Relligio, & Veri mens, sine fraude, tenax;
Hęc tenui, hæc quoq; Numen amas, hæc pectore ab imo
Ingeminant omni fortiùs ore preces;
7. Tu mihi, quæ divina sacris Sapientia fastis
Scripserunt, & arcanâ condita nube tegit,

1. *Asperges me byssopo, & mundabor :*
2. *Lavabis me, & super nivem dealabor .*
3. *Auditui meo dabis gaudium, & letitiam ,*
4. *Et exultabunt ossa humiliata .*
5. *Averte faciem tuam à peccatis meis,*
6. *Et omnes iniquitates meas dele .*
7. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum
innoxa in visceribus meis .*

- Nudasti aperiens æternæ oracula mentis,
Fatidicà memini quæ cecinisse lyrà .
Ah ne tanta tuæ jaceant data munera dextræ
Ne pereant, Deus ò, me pereunte precor .
1. Eja age. ceu sacri mactatur victima libo
Sanguinis, hyssopi quo levis herba madet .
 2. Haud aliter purà lustratum aspergine munda,
Et vincam intactas purior ipse nives.
 3. Hoc mihi, Rex Superum, si præsens annuis; aures
Si certus veniæ sibilus impulerit :
 4. Exilient artus, & quæ dejecta jacebant,
Excussio exilient protinus ossa situ .
 5. Interea sædis dum sordibus intabesco,
Averte:ò nostris lumina criminibus.
 6. Omniaque antiquæ dele vestigia noxæ;
Ne labes oculos avocet ulla tuos .
 7. Outinam possim cor imà evellere fibra ;
Vt tota exturbem pectoris arce nefas.
Tu mihi cor mundum meliori sidere finge,
Atque animum recto, Dive, refinge typo .

1. *Ne pronicias me à facie tua,*
2. *Et Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me.*
3. *Redde mihi letitiam salutaris tui,*
4. *Et spiritu principali confirma me.*
5. *Docebo iniquos vias tuas,*
6. *Et impii ad te convertentur.*
7. *Libera me de sanguinibus, Deus, Deus salutis mee.*
8. *Et exultabit lingua mea iustitiam tuam.*

1. Ne precor, ah, trepidum placido procul abiice vultu,
Quo procul, extinctà lampade Phæbe peris,
2. Neve sacram revoca divini Flaminis auram,
Quà sine, & ipsa sibi vivere vita nequit.
3. Redde animo, quam certa tui spes Vindicis affert,
Amissam fædo crimine lēgitiam;
4. Neve iterum in præceps me lubricus urgeat error;
Det firmo Princeps Spiritus ire gradu.
5. Hinc reparans actos studiis melioribus annos,
Ostendam tutas ductor ad astra vias;
6. Et velut unguento fragrans potiore columba,
Quà graditur, socias, illice odore, trahit;
Sic tua de nostro spirans clementia vultu,
Ponè trahet refugos ad tua castra reos.
7. O' Deus, ò, nostræ Deus auspex fide salutis,
Terge meas fædo è sanguine terge manus.
8. Exiliensque tuis mens tota in laudibus, omnes
Impendet resono flexilis ore modos.
Iustitiamque, Æqui flexam moderamine, dicam,
Firmata mque tui Numinis arce Fidem.

1. Domine labia mea aperies,
2. Et os meum annuntiabit laudem tuam;
3. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique:
4. Holocaustis non delectaberis.
5. Sacrificium Deo spiritus contribulatus:
6. Cor contritum & humiliatum Deus non despicias.
7. Benigne fac, Domine, in bona voluntate tua Sion;
8. Ut edificentur muri Ierusalem.

1. At quæ digna tuo solvat tibi nomine laudes,
Assueta abiecto reperere lingua solo?
Tu mihi districto deterge silentia labro,
Divino ut reboet vox animata sono.
2. Hæc Tibi promeritos persolvere carmine plausus,
Hæc potis una tuum tollere ad astra decus.
3. Si Tibi libato placuisset victima tabo
Et cæso fumans ara cruenta grege,
Mactassem pecorum centena examina, sed Te
Nulla juvat nostris hostia adusta focus.
4. Mens Deus est, hinc una Deum decet hostia mentis,
Quam mactet libo lacryma fusa suo.
5. Quod se demisso cor obterit undiq; ue fastu,
Elato haud spernes Dive supercilio.
6. Eja age da nostris, proclivi pectore, Votis;
Altera ut exurgat celsior arce Sion;
7. Cui nec firmatos deturbet machina muros,
Sera nec Imperii nobile stemma dies.
8. Hic potiore tibi surgent sacraria cultu,
Hic ritu referet munera Mysta novo.

1. Tunc acceptabis sacrificium iustitig, oblationes,
& holocausta:

2. Tunc imponent super altare tuum vitulos.

PSALMUS QUINTUS.

1. Domine exaudi orationem meam, & clamor
meus ad te veniat.

2. Ne avertas faciem tuam à me.

3. In quacunque die invocavero te, velociter
exaudi me

4. Quia defecerunt sicut fumus dies mei,

5. Et ossa mea sicut cremium aruerunt:

6. Percussus sum ut sanum, & aruit cor meum

1. Tunc læto aspicias cumulata altaria nutu,
Et iustà excipies Sacra litata manu.

2. Nam teneros, varioque auctos libamine tauros,
Fusaque sanguineo mystica dona scypho,
Atque holocausta focus absumpta voracibus, una
Maçtato implebit victima foeta Deo.

PSALMUS QUINTUS.

1. **A**Nnue, Dive, meis, Superum Rex, annue votis:
Tangat & exundans Te meus ore dolor.

2. Ne miserum averso neglectum despice vultu,
Flecte aurem, quoties me ferus angor habet.

3. Anxia te quoties in opem suspiria poscunt,
Adpropera, & lentas discute Dive moras.

4. Nam velut assurgens vanescit in aëra fumus;
Sic mihi diffati disperiere dies.

5. Vivificusque meis exaruit ossibus humor;
Sopito ut frigent torrida ligna rogo:

6. Imbelles languent lapsò mihi pectore nervi;
Æstivo ut fæni gramina adusta cane.

1. *Quia oblitus sum comedere panem meum:*
2. *A voce gemitus mei adhesit os meum carni mee.*
3. *Similis factus sum pellicano solitudinis: factus sum sicut nicticorax in domicilio:*
4. *Vigilavi, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.*
5. *Tota die exprobrabant mihi inimici mei:*
6. *Et qui laudabant me, adversum me jurabant,*
7. *A facie irae, & indignationis tuæ;*
8. *Quia cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.*
9. *Quia elevans allisisti me.*
10. *Dies mei sicut umbra declinaverunt*

1. Scilicet assiduo pavi jejunia fletu,
Nec memini fuerà sistere fata dape.
2. Me meus exsuctis gemitus vorat artubus: atræ
Syndonis in morem contegit ossa cutis.
3. Quabîs Onocrotalus desertis incubat antris,
Semirutoque ululat noctua mæsta lare;
4. Passer ut ex altà regemens vigil excubat æde;
Sic vigil, exul, inops, nocte dieque, gemo;
5. Interea probris me jugibus obruit hostis,
Cui, velut è vulgo fabula, ludus eram;
6. Quique meas olim celebrarunt carmine laudes,
In me juratas conferuere manus.
7. Nam tua fulmineo dum me ferit obvia vultu,
Sanguineasque oculis expedit ira faces,
8. Stratus humi, cineres, ceu panem dente momordi,
Explevique, genis imbre cadente, scyphos.
9. Scilicet excelsà, Vindex, me sede locasti,
Majori ut caderet nostra ruina sono.
10. Ah perii: ut densà Vesper caput occulit umbrà;
Ætas in noctem sic mihi lapsa suam est.

1. *Et ego sicut fenum arui.*
2. *Tu autem Domine in æternum permanes,*
3. *Et memoriale tuum in generationem, & generationem.*
4. *Tu exurgens misereberis Sion; quia tempus miserendi ejus, quia venit tempus;*
5. *Quoniam placuerunt servis tuis lapides ejus;*
6. *Et terræ ejus miserebuntur:*
7. *Et timebunt gentes nomen tuum Domine;*
8. *Et omnes Reges terræ gloriam tuam.*

I. Quia

1. Omnis &, exhausto jam sanguine, inaruit artus:
Fœnea ceu trito marcet arista solo.
2. Ast Te, cui nullo labuntur sæcula fluxu,
Atque uno cingis tempora cuncta die,
Non carpit præceps, annis fugientibus, Ætas,
Immotusque idem semper, & ipse tibi es;
3. Nulla dies memori Te labens eximet ævo:
Ac tua discet Avo gesta docente Nepos.
4. Hinc velut excusso tergens obliviam somno,
In nostram exurges, auguror, unus opem.
Plurima depositæ tanget Te cura Sionis;
Nam tantam ut releves admonet hora vicem.
5. Scilicet ipsa tuos tangunt vel ruderata servos,
Queis stetit erecta mole superbus apex:
6. Dejectæque dolent urbis lacrymabile bustum,
Quod cæco asultans bellua calce terit.
7. Tunc, Deus, attonitæ sacra formidine Gentes,
Te magno augustum nomine ritè colent,
8. Ac Tibi, regnantes toto procul Orbe, Tyranni
Substernant flexo stemmata serva genu.

1. Quia edificavit Dominus Sion, & videbitur
in gloria sua :
2. Respexit in orationem humilium, & non
sprevit precem eorum .
3. Scribantur hæc in generatione altera ,
4. Et populus, qui creabitur, laudabit
Dominum ;
5. Quia prospexit de excelso Sancto suo, Dominus
de cælo in terram aspexit :
6. Vt audiret gemitus compeditorum: ut solveret
filios interemptorum :
7. Vt annuntient in Sion nomen Domini, & nomen
ejus in Ierusalem :

1. Scilicet excelsâ Solymæ florentis ab arcè,
Quam posita Domini struxerit Vrbe manus.
Conspicuo Numen se majestatis honore
Spectandum, toto latiùs orbe, dabit .
2. Sic est, abiectos respexit ab æthere servos;
Nec refugâ spreuit devius aure preces .
3. Hæc mihi stent tabulis descripta fidelibus, oro ;
Quæ nulla inflicto tempora dente terant ;
4. Progenies hæc sera leget, Regique, Deoque
Perfolvet laudes officiosa suas .
5. Namque suâ Superum Princeps prospexit ab aula ;
Defixitque oculos pronus ab axe solo .
6. Audiat ut gemitus, quos vincti è carcere fundunt,
Servet & instanti Mortis ab ungue reos .
7. Servet: ut effusum Solymæ per compita nomen
Magnaque divini Numinis acta canant,
Queis reboent, festo plaudentes murmure colles
Tecta que, & ex omni Templâ, Theatra tholo .

1. In conveniendo populos in unum ;
2. Et Reges ut serviant Domino .
3. Respondit ei in via virtutis suæ :
4. Paucitatem dierum meorum nuntia mihi :
5. Ne revoces me in dimidio dierum meorum .
6. In generationem , & generationem
anni tui :
7. Initio tu, Domine, Terram fundasti, & opera,
manuum tuarum sunt cæli :
8. Ipsi peribunt; tu autem permanes,
9. Et omnes sicut vestimentum veterascent,

1. Hinc populos cætum lex unica coeget in unum;
Ut casto celebrent templa verenda pede:
2. Et formidati, posito diademate, Reges
Regnantum Domino subdita scepra ferent.
3. Excipit hæc aliquis, cui vivida pectore virtus,
Ac dum tanta oculis cernere anhelus aver:
4. Dic, rogo, Numen, ait: nostræ brevis orbita vitæ
Quàm procul è tumuli limite carpit iter ?
5. Ah ne dum medium trepido tenet impete cursum,
Præproperà jubeas nocte referre gradum .
6. Te nullis arctant glomerati finibus anni,
Nec tibi decidui temporis unda fluit .
Occidua surgentque, cadentque propagine proles,
Solutus postgenitis Ipse superstes eris .
O'mea Te referat laxatis finibus ætas;
Ut tanto intersim testis & ipse choro.
7. Tu licet immotum nutu firmaveris orbem,
Artificique olim finxeris astra manu ;
8. Hæc tamen interitus perdet ; sed præpetis ævi
Dimoveat stabili te fuga nulla throno:
9. Hæc, velut annoso detritum tempore syrma,
Primævum amittent, axe rotante, decus;

1. Et sicut oportorium mutabis eos, & mutabuntur;
2. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.
3. Filii servorum tuorum habitabunt, & semen eorum in seculum derigetur.

PSALMUS SEXTUS.

1. De profundis clamavi ad te, Domine,
2. Domine exaudi vocem meam :
3. Fiant aures tue intendentes in vocem deprecationis meę.
4. Si iniquitates observaveris, Domine,

1. Excutiesque novo squalentia tegmina mundo,
Ut nitidã excutimus tegmina trita domo;
2. Ast Tibi tu semper constas, immotus & idem es,
Nec premet ulla tuas cana senecta comas.
3. Sic famulis prognata tuis gens fera Nepotum,
Atque orta ipsorum è femine Progenies
Se tibi perpetuo sistat, Teque auspice, gressus
Dirigat æternus dum feret astra polus.

PSALMUS SEXTUS.

1. **E** Barathri caueã, fundoque voraginis imo,
Obrutus ærumnis, sorde, dolore, situ ;
Assiduisque urgens tacitum clamoribus axem,
Ad te, Rex Superum, vota, precesque tulit.
2. O, age, clamanti, Deus, annue : Te meus horror,
Ac tota abiecti Te rogat illuvies.
3. Ah precor, admotis, quas ipsa silentia pulsant
Auribus, hoc fusos excipe corde sonos :
4. Crimina si rigide pendas examine lancis,
Et autu, Censor retriciore notes,

1. *Domine quis sustinebit ?*
2. *Quia apud te propitiatio est,*
3. *Et propter legem tuam sustinuite, Domine:*
4. *Sustinuit anima mea in verbo eius:*
5. *Speravit anima mea in Domino.*
6. *A custodia matutina usque ad noctem speret
Israel in Domino.*

1. Quis ferat, d, tanto plecti sub iudice? quis ster
Obrutus immensi mole supercilii?
2. Candida te miti stipat Clementia vultu,
Et placido blandus lumine stipat Amor:
Illa tibi leni confopit lumina noctu
Hic jaculis mutat fulmina rapta suis;
Erigor his animo, atque omni suspensus ab astro,
Opperior facili è Numine certus opem.
3. Ignea lex, summo Sinę quę vertice, in omne
Inacidum cudit flammea tela nefas
Hęc quoque, Dive, tuo manantes pectore rores,
Supplicibus crimen spondet in omne reis.
Naufragus hac nitor tabulā; ne cęca profundī
Exuperans totum deprimat unda caput.
4. Nec minor ęterni mihi stat fiducia Verbo
Principis: hoc tellus pendula robore stat:
5. Hoc etiam mea spes pridem inconcussa recumbit;
Multa licet quatiat seva procella latus
6. Inacidę primo redivivę lucis ab ortu,
Solicitas tacitę noctis ad excubias,
Anxia, spe freti, defigite lumina cęlo:
Irrita spes votis haud cadet ulla suis

1. Quia apud Dominum misericordia, & copiosa
apud eum redemptio:

2. Et ipse redimet Israel ex omnibus
iniquitatibus ejus.

PSALMUS SEPTIMUS.

1. Domine exaudi orationem meam:

2. Auribus percipe obsecrationem meam:

3. In veritate tua exaudi me in tua Iustitia:

4. Et non intres in iudicium cum servo tuo;

5. Quia non justificabitur in conspectu tuo
omnis vivens.

1. Quia

1. Scilicet undanti erumpens exuberat æstu,
Nec remeat refluxo, ceu maris unda, freto
Implorata reis Domini indulgentia: fontes
Afferit effuso crimen in omne lytro.

2. Hæc, licet immenso curvent nos crimina fasce,
Devoveantque atræ proxima colla stygi,
Abrumpet miserans scelerum vincla omnia dextra,
Et dabit Isâcidas tollere ad astra caput.

PSALMUS SEPTIMUS.

1. **A**Rbiter omnipotens, sceptro qui concutis Orbem,
Hæc imo clemens excipe vota sinu.

2. Da precibus faciles, rorant dum lumina, nutus;
Et rigidum mitis pone supercilium.

3. Te Veri, Rectique tenax tua, Dive, Voluntas
Flectat, & hæc lacrymis annuat una meis.

4. Ne sistas metuenda tuum ad subsellia servum;
Dum celsò virgam Præses ab axe moves;

5. Namque hominum, uno si reputes capita omnia censu;
Quos modò vivifici luminis ardor alit;
Nemo est qui justus, Te Iudice, prodeat urna;
Lustratusque tuo est lumine quisque nocens.

1. Ac

1. *Quia persecutus est inimicus animam meam:*
2. *Humiliavit in terra vitam meam:*
3. *Collocavit me in obscuris sicut mortuus
Sæculi:*
4. *Anxius est super me spiritus meus:*
5. *Memor sui dierum antiquorum:*
6. *Meditatus sum in omnibus operibus tuis, & in
factis manuum tuarum meditabor:*
7. *Expandi manus meas ad te;*
8. *Anima mea sicut terra sine aqua Tibi.*
9. *Velociter exaudime, Domine, defecit spiritus
meus.*
10. *Non avertas faciem tuam à me, & similis ero
descendentibus in lacum.*

1. Aspice, ut adversis instans mihi viribus hostis,
Hoc petit, ignivomo dum furit ense, latus:
2. Sternit & hanc fædo proculcans pulvere vitam
Vilis ut obsceno sternitur alga solo;
3. Exanimem, profugum latrebosis infodit antris;
Vt cæca in fossum flebile funus humo.
4. Torqueor infelix: cæco me turbine versat
Solicitos acuens anxia cura metus
5. Heu quid agam tanto miseri sub pectoris æstu?
Quò ferar, angusto cymbula pressa freto?
Exactos memini, quos jam traduximus annos,
Signatosque notâ candidiore dies;
6. Quin etiam assiduâ, defixus, mente retracto,
Quæ tibi sunt mirâ gesta patrata manu.
7. Hinc animo supplex, passis ad sidera palmis
Quam misero spondes, invoco anhelus opem.
8. Qualis, pulvereos dudum quæ pertulit æstus,
Supplicat imbrifero torrida gleba Iovi.
9. Hei mihi, Numen opem, en animus cadit: ocyûs audi,
Et pede rumpe moras præpete, Numen opem:
10. Numen opem; averso si despicias ore rogantem,
Tanario refer am funera merfa lacu.

1. *Auditam fac mihi mane misericordiam tuam;*
2. *Quia in te speravi.*
3. *Notam fac mihi viam, in qua ambulem;*
4. *Quia ad te levavi animam meam.*
5. *Eripe me de inimicis meis, Domine, ad te confugi.*
6. *Doce me facere voluntatem tuam; quia Deus meus es Tu.*
7. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam.*
8. *Propter nomen tuum, Domine, vivificabis me in aequitate tua:*
9. *Educes de tribulatione animam meam.*

1. Anticipet mihi prona tuos Clementia rores;
Et matutino compluat imbre caput;
2. Namque animo affurgens mea spes te nititur uno;
Pendula nec voto decidet illa suo.
3. Errantis dudum per devia dirige gressus:
Pande, ò, qua gradiar, Te præeunte, viam;
4. Nam velut incerto jactatus in equore nauta,
Rèspicit arctoo sydera fixa polo:
Haud secus ipse oculos ad te, mentemque levavi:
Tu mihi Tu fidi syderis instar habes.
5. O, age, anhelantis me præripe faucibus hostis;
Ad te nam trepido confugit ore timor.
6. Arbitrium, mentemque tuis inflectere jussis
Indocilem erudias; nam Deus ipse mihi es.
7. Erigor, o, tuus ipse animos mihi Spiritus afflat;
Hęc vehet in rectam Flaminis aura plagam.
8. Deposito accendes redivivo lumine vitam;
Vt tuus, Æqui te Vindice, vivat honos.
9. Sic est, sollicitis eductum Dive periclis,
Me tua inaccessu conteget ulna sinu;

1. Et in misericordiâ tuâ disperdes inimicos meos,
2. Et perdes omnes, qui tribulant animam meam;
3. Quoniam ego servus tuus sum.

Paraphr.

1. Disjiciesque omnes miserans è finibus hostes,
Ceum rapido frondes disjicit aura noto.
2. Infectansque gravi percussos fulmine perdes,
Transadigunt sevâ qui mihi vepre latus.
3. Scilicet obsequio Tibi vincetus mancipor uni,
Et tua fervili stygmata fronte gero.

Psal. Penit. paraph.

Finis.

LAUS DEO.

